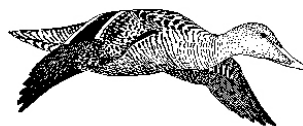
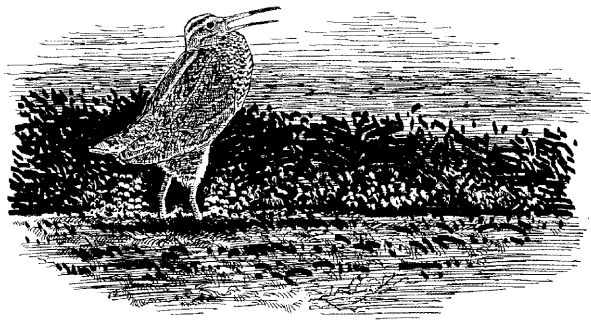

TRØNDERSK NATUR

Årg. 29 - 2002: nr 2

**Tidsskrift for Norsk Ornitologisk Forening
avd. Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag**

NOF avd. Nord-Trøndelag
Postboks 68, 7501 Stjørdal

Hjemmeside på Internett:
<http://www.nofnt.no> E-post: post@nofnt.no

Kontingent 2002: Betales til konto: 0814 3893880
Senior: 100,- Junior (u. 18 år): 50,- Familiemedlem (uten TN): 30,-

Styremedlemmer 2002:

Leder: Inge Hafstad. Tlf: 73 52 49 57 / 906 64 724

E-post: inge.hafstad@nofnt.no

Nestleder: Halvor Sørhuus. Tlf. 74 07 14 72 / 416 40 626

Kasserer: Morten Vang. Tlf: 72 83 07 70 / 908 67 453

Sekretær: Pål Mølnvik. Tlf: 74 15 14 05

Varamedlem: Erlend Moen. Tlf: 952 31 611

Landsstyrerepresentant

Inge Hafstad. Tlf: 73 52 49 57

Komiteer, utvalg, prosjekter, kontaktpersoner

LRSK/Nord-Trøndelag: Per Inge Værnesbranden, 7519 Elvarli.
Tlf: 74 82 55 38 / 975 38 439

Fuglevakta: Halvor Sørhuus. Tlf: 74 07 14 72 / 947 23 181

Hekkefugltaksering: Magne Husby. Tlf: 74 05 63 18

VinterAtlas: Per Inge Værnesbranden. Tlf: 74 82 55 38

Åkerriksekontakt: Morten Vang. Tlf: 72 83 07 70 / 908 67 453

Lokalnavnkontakt: Arnstein Indahl. Tlf: 74 07 14 86

NT ringmerkingsgruppe: Knut Krogstad. Tlf: 74 82 65 59

Rinnleiret fuglestasjon: Arnstein Indahl. Tlf: 74 07 14 86

Troite Ringmerkingsstasjon: Hilde Stol Øyan. Tlf: 74 80 26 48

Lokallag (leder/kontaktperson)

Verdal lokallag: Trond Sørhuus. E-post: trond@vktv.no
Postboks 219, 7651 Verdal

Stjørdal lokallag:

Børge Wahl. Tlf: 74 82 4271 / 951 25 065

Snåsa lokallag:

Pål Mølnvik, Gran, 7760 Snåsa. Tlf: 74 15 14 05

Steinkjer lokallag:

Per Ivar Nicolaisen Tlf: (P) 74166609/(A)74165663

NOF avd. Sør-Trøndelag
Postboks 139, 7401 Trondheim

Hjemmeside på Internett:
<http://home.no.net/nofst/>

Kontingent 2001: Betales til konto: 0530 3257227
Senior 130,- Junior (u. 18 år)/pensj. 100,-

Styremedlemmer 2002:

Leder: Kjetil Aadne Solbakken. Tlf: 976 23 593

E-post: kjetilso@stud.ntnu.no

Nestleder: Knut Hellandsjø. Tlf: 72 58 44 49 / 917 85 420.

Kasserer: Edvin Thesen. Mob.: 90794535

Sekretær: Ståle Prestøy. 72 89 87 80 / 900 55 708

Styremedlem: Magne Myklebust, 7083 Leinstrand

Varamedlem: Morten Venås, Tlf.: 73 52 59 52

Landsstyrerepresentant

Hans M. Høiby, Tlf: 72 48 63 67 / 480 01 195

Komiteer, utvalg, prosjekter, kontaktpersoner

LRSK/Sør-Trøndelag: Ø.R. Størkersen

Tlf: (P) 73 91 54 41 / (A) 73 58 05 63

Fuglevakta: Otto Frengen.

Tlf: (P) 72 55 38 93 / (A) 73 59 22 94

Hekkefugltaksering: Geir Rudolfsen. Tlf: 922 26 833

VinterAtlas: Hans Einar Ring. Tlf: 72 52 66 50 / 909 72 032

Åkerriksekontakt: Beata Elisabeth Solbakken. Tlf: 72 59 10 09

Prosjekt hvitryggspett: Kjetil Aadne Solbakken. Tlf: 976 23 593

Lokalnavnkontakt: Jon Peter Stav. Tlf: 72 55 36 75

ST ringmerkingsgruppe: Svein Håkon Lorentsen.

Tlf: (A) 73 58 07 69 / 93 46 67 70

Stavsengan ringmerkingsstasjon: Einar Sæter. Tlf: 909 42 053

Lokallag (leder/kontaktperson)

Fosen lokallag:

Hans E. Ring Tlf.: 72 52 66 50 / 909 72 032

Hemne lokallag:

Atle Karlstrøm Tlf: (P) 72 45 35 38 / (A) 72 45 10 44

Orkla lokallag:

Ola Nordsteien Tlf: 950 55 159

Trondheim lokallag:

Ståle Prestøy tlf.: 72 89 87 80 / 900 55 708

Kjære leser!

Trøndersk natur er uten tvil mangfoldig. I de siste åra er det ett begrep som er aktualisert, og som har festet seg hos de fleste naturinteresserte: *biologisk mangfold*.

Naturlig liv fins nær sagt over alt på jorda, og i svært ulike former. Det er lettere å fokusere på liv som betrør landjorda enn livsformer som lever i miljø som for oss vanlige mennesker er ukjent. I juli ble vi igjen gjort oppmerksom på et korallrev utenfor trøndelagskysten som heter *Sularevet*. Dette revet er faktisk ett av verdens største kaldtvannskorallrev. Revet ligger på 280-300 meters dyp på Sularyggen. De eldste delene av revet er anslagsvis 8000 år gamle.

Sularevet har en formell beskyttelse, og det er blant annet ikke lov å bruke bunn-

trål i området. Det interessante er at tyske forskere har drevet forskning på Sularevet i flere år. Disse forskerne har helt fritt og lovlig kunnet ta med seg en bit av det som blir kalt "det norske arvesølvet". Tysk industri håper å kunne tjene mange millioner kroner på kjemiske forbindelser som stammer fra Trøndelagskysten. Det er i hovedsak svampene som er i sentrum for tyskernes interesse.

Det er en åpenbar mangel i det norske lovverket som gjør dette mulig. Her er lovgiverne kommet på kraftig etterskudd. Norsk kontroll over genressursene på Sularyggen vil ikke foreligge før i 2004/2005. Det er viktig å sikre det biologiske mangfoldet, også i lovs form.

Vi har lagt bak oss "Tidenes sommer" i Trøndelag, i alle fall når det gjelder antall registrerte sommerdøgn. Det gode været brakte mange interessante fugleobservasjoner med seg, og som blir å finne i framtidige LRSK-rapporter fra Trøndelagsfylkene.

Men uansett vær og føre, så er det enkelte dyrearter som ikke lenger ser ut til å klare seg så bra som før, hverken i Trøndelag eller i landet for øvrig. Det blir satt inn store ressurser for å kunne avdekke de vesentligste faktorene som gjør at for eksempel fjellreven ikke får skikkelig "vann over hodet". La oss alle

håpe at fjellreven fortsatt er å finne i de trønderske fjellpartiene i mange generasjoner framover.

Jeg vil minne om at alle bidrag til TN tas imot med takk! Ingen trenger å vegre seg for sende inn bidrag, om det så er en pussig observasjon eller en lengre artikkel. Har du bilder som skildrer trøndersk natur, er det sjanser for at du kan finne dem på trykk i TN dersom du tar kontakt med redaktøren.

Da står det igjen å ønske alle lesere ei riktig god jul, og et godt nytt år!

Jon Peter Stav

Redaksjon: Jon Peter Stav

**Adresse: Antonie Løchensv. 9
7020 Trondheim**

Telefon: 72 55 36 75

E-post: jpstav@online.no

Trykk: Lade Offset

ISSN: 0806-0517

Opplag: 600 eks.

Tidsfrister for bidrag:

Nr. 1: 25. mai

Nr. 2: 25. oktober

Manus: Artikler og innlegg til TN sendes til redaktørens adresse, og leveres helst som elektronisk post eller på diskett. Lengre artikler skrevet på maskin eller med håndskrift må leveres i god tid før manusfrist. Redaksjonen er ellers behjelpelig med å sette opp artikler og innlegg.

Forsidebildet viser ei spurveugle, tatt av Torgeir Korkan. Baksidebildet er laget av Stein Davidsen. Ærfuglen på denne sida og s. 57 er tatt fra et foto hvor Otto Frengen er fotograf.

FISKEØRNA OG LRSK-RAPPORTEN

av Arne Vanebo

I LRSK-rapporten for Nord-Trøndelag 2002 kommer det til å stå: Fiskeørn (Pandion haliaetus). 1 lokalitet med vellykket hekking (Ava). Om det blir flere får tiden vise.

Denne historien er et forsøk på å vise hva som kan skjule seg bak en slik melding.

Sommeren 1999 fikk jeg i samtale med en fjellvant mann jeg kjenner, vite om en lokalitet hvor det hadde hekket fiskeørn i ”lange tider.” I samtale med *Per Inge Værnesbranden* i en annen anledning, ble denne informasjonen brakt videre til han. Som leder i LRSK Nord-Trøndelag skulle han være den rette mannen å spørre om lokaliteten var kjent fra før. Det var den ikke.

Men opplysningen kunne jo medføre riktighet, selv om ikke LRSK Nord-Trøndelag hadde fått kjennskap til den. Nye hekkelokaliteter blir heldigvis funnet fortsatt.

I slutten av august 2000 foretok Per Inge en undersøkelse for om mulig å få bekreftet påstanden. Etter en lang dag med mye gåing og titting i teleskopet ble reiret funnet. Men siden det var så vidt sent på året, var det ingen fiskeørner å se.

24 juni 2001 skulle så jeg ta min første tur inn til denne lokaliteten. Som kjent så ligger ikke fiskeørnreir på steder hvor det går vei helt frem, slik som det gjør til hyttene nå i dag. Men været var bra, og det var lørdag, så det spilte ingen rolle.

Etter å ha kjørt så langt det var mulig, var det bare å ta bena fatt. Da jeg ut fra beskrivelsen til Per Inge skulle være i nærheten av reiret, ble teleskopet montert og terrenget ble undersøkt.

Dette var mitt første møte med et fiskeørnreir, og jeg reknet med at det skulle være enkelt å se så stort byggverk. Men jeg skulle fort erfare at selv et fiskeørnreir kommer bort i det store terrenget som omkranset meg.

Etter ca. 15 min. søking med teleskopet dukket reiret opp i synsfeltet, og til alt hell satt den ene fiskeørna på kanten av reiret. Avstanden til reiret ble vurdert til å være i overkant av 1 km.

Selv om avstanden var i største laget til å se godt, kunne jeg se at ørna ”holdt på med noe”. Men siden det var så tidlig på året, brydde jeg meg ikke om å gå nærmere. Mens jeg stod der og vurderte terrenget rundt, slo det meg at her skulle det være mulig å komme på fotohold hvis man gikk en omvei gjennom skogen.

Med hjelp av en kamerat skulle så reiret inspiseres den 11. juli for å se om det var noe hekking. På samme sted som den 24. juni ble så reiret undersøkt. Ingen ørner var å se.

Vi bestemte oss da for å gå forsiktig igjennom skogen i retning reiret. Etter å ha kontrollert reiret på ca. 200 meters hold gjennom teleskopet en stund, ble vi sikre på at det ikke var noen aktivitet der.

Vi tok oss frem til furua der reiret lå, og etter en del strev kom vi oss opp i treet og fikk se reiret på nært hold. Det var som vi hadde antatt: Ingen hekking hadde funnet sted. Men en god del nye kvister var lagt på den ene siden av reiret. Det var nok det ørna holdt på med da jeg så den første gangen.

Den 13. mai 2002 får jeg en telefon fra mannen som informerte meg om reiret første gangen. Dagen før hadde

Den som vil ta en titt opp i reiret til fiskeørna, bør ikke ha høydeskrekk. Turen opp til reiret krever god fysikk og at en har nervene under kontroll.

han gått i fjellområdene der hvor reiret ligger, og da ble begge ørnene sett ved reiret.

Så da var det bare å vente på at det skulle bli tid til å besøke reiret. Den 2. juni ble den første turen foretatt. Ved ankomst ved lokaliteten steg håpet fort med tanke på å få fotografert ørnene. I forhold siste år var reiret bygd opp mye med kvist og mose, og den ene ørna lå på reiret.

Etter å ha sittet der i litt over en time, ble jeg ganske sikker på at det var egg i reiret. Grunnen til min sikkerhet var at ørna var veldig omstendig når snudde seg og virket som den snudde på "noe" før la seg ned igjen. Med denne vissheten forlot jeg området. Jeg bestemte meg for å ta en ny tur når jeg visste at ungene var klekt.

Våren og sommeren 2002 har som kjent vært den beste på lange tider. Da jeg den 22. juli bega meg på vei til reiret, var jeg sikker på at om det var vellykket hekking, skulle det være unger i reiret.

Kl. 05.00 ble sekken pakket med fotoutstyret og tilstrekkelig antall ruller film. Til slutt ble kamouflasjenettet festet på toppen av sekken. Så var det bare å starte marsjen mot reiret. Denne gangen var jeg på en avstand på 150-200 m fra reiret. Etter litt forsiktig speiding gjennom et "hull" i grankvistene kunne jeg se den ene ørna satt på reiret. Da var det bare å gå i gang med å kripe i posisjon med kamouflasjenettet for å feste det. Etter at nettet var på plass, var det bare å rigge til stativ og fotoutstyr.

Den voksne ørna sitter rolig og lar blikket gli over horisonten i alle retninger. Blikket rettes også rett i mot stedet der jeg sitter. I de korte sekundene som den ser mot meg, får jeg en følelse av at jeg er observert. Men det ser ikke ut til at den bryr seg med min tilstedeværelse. For de som ikke har sett rett inn i øynene på en fiskeørn gjennom et teleskop på så nært hold, kan jeg underskrive på at det er et meget skarpt blikk. Mens jeg sitter der og venter på å få se tegn til

liv i reiret, er det knotten som opptar meg mest. Det er sikkert 1 million individer som samtidig som prøver å bite meg. Slik føles det i alle fall.

Etter en knapp halvtime ser jeg med ett bevegelser i reiret. Ungen hever hodet over kanten på reiret for første gang. Det første som faller meg inn er: Ruges det ennå på uklekte egg? Etter litt nøyere granskning ser jeg at ørna har oransje øyne og skjellmønstrer overside. Da er det dokumentert: Fiskeørn, 1 lokalitet med vellykket hekking! Ungen er veldig stor til at det er så tidlig på året, men den gode trøndersommeren er nok skyld i det.

Godt fornøyd men min observasjon tar jeg fram termosene og skjenker i kaffe. Etter å ha sittet en god halvtime med kaffen, begynner plutselig begge ørnene å skrike intenst.

Tegning: Trond Haugskott

Raskt skiftes teleskop med fotoapparatet. Mens jeg stiller inn kameraet ser jeg at begge ørnene sitter og ser mot øst mens de skriker. Etter at jeg har festet fjernutløseren på kameraet ser også jeg mot øst, uten å se noe. Men mine øyne mot deres er rått parti.

Etter at jeg får tak i håndkikkerten, ser jeg det ørnene allerede har sett. Fra stor høyde kommer den andre voksne ørna seilende inn med en fisk i klørne. For et syn! Uten å slå et slag med vingene kommer den rolig ned mot reiret. I det den nærmer seg reiret, tverrstilltes vingene og den setter seg rolig ned på reiret. Fisken den har i klørne henger rette veien, med hodet først. Jeg gjør meg klar med fjernutløseren i høyre hånd og blikket inn i kameraet.

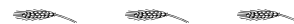
I det ørna kommer inn i synsbildet, trykkes fjernutløseren inn og låses. Kameramotoren går på høygir helt til alle 36 bildene er eksponert. Dermed er alle parter fornøyd: Ørnungen har fått frokosten sin, og jeg fikk bildene mine.

Av LRSK Nord- Trøndelag v/ Per Inge Værnesbranden har jeg fått anslått Nord-Trøndelags hekkebestand av fiskeørn til 5-10 par, så det blir nesten som å vinne i lotto når man får se ørna komme med fisken i klørne.

Jeg håper Trøndersk Naturs lesere har fått et lite innblikk i hva som kan skjule seg bak en observasjon i LRSK-rapporten med det som er skrevet her.

Like før jeg skulle sende fra meg denne artikkelen fikk jeg en e-mail fra *Inge Hafstad*. Han kunne fortelle at han hadde ringmerket ørnungen den 20. juli. Så selv om det kun er mine initialer som er nevnt først i stykket, så er det flere som må tilføyes før LRSK rapporten for 2002 skal

skrives: *Per Inge Værnesbranden* for jobben med å lokalisere hekkeplassen og *Inge Hafstad* for jobben med å ringmerke ungen.

Alle fotografiene er tatt av artikkelforfatteren

Arne Vanebo
Fjellveien 11
7730 Beitstad

Fiskeørna på reiret er ikke lett å fotografere. Her ser vi tydelig hvor vanskelig det er å komme til, både for fotograf og ringmerker.

*Har du skrevet i
Trøndersk Natur?*

*Det er sikkert mange
flere lesere som kan
bidra med stoff.*

*Sett deg ned og skriv
- du også!*

Hilsen TN!

FJELLREV OG SPURVEUGLE

av Torgeir Krokan

Fjellreven

En "Troskyldighet" som er nær ved å bli utryddet. Det samiske navnet på fjellrev er "Svala" som betyr uredd og dumdristig.

Vi mennesker kan oppleve den som ganske tam og det er ikke vanskelig å komme innpå den. Denne troskyldigheten kan være en av grunnene til at fjellrevbestanden har gått så sterkt tilbake. Den har gjennom tidene vært et lett bytte å fange. Dessverre har ikke bestanden greid å ta seg opp igjen til tross for fredningen i 1930. I dag finnes bare 35-40 voksne dyr i Norge.

Det hadde vært fint om fjellvandrer i framtiden kunne få fornøyelsen av å møte en nysgjerrig fjellrev og se valpene tumle rundt i vilter lek.

Men først og fremst bør den bevares fordi hver art har rett til å eksistere for sin egen skyld.

"Det er farlig å være fjellrev"

Ved forrige århundreskifte var fjellreven et vanlig dyr å se i fjellet. Den gang ble ca. 2000 fjellrev fanget i året. Så kom fredningen av arten i 1930, men dessverre har aldri fjellrevbestanden greid å ta seg opp igjen.

Menneskene gjør innhogg i naturen som bidrar til å gjøre livet vanskeligere for fjellreven. Fjellreven er en typisk åtseleter og før i tiden var det mer av både ulv og jerv som kunne etterlate seg åtsler i fjellet.

Rovdyrjakt har vært ille for fjellreven, men en fordel ved høstjakta er at det etterlates rester som fjellreven finner. Er den heldig kan den få fett på kroppen som den kan tære på i to uker. Når det er smågnagerår er problemene mindre, men rødreven som er større er hele tiden en konkurrent i matfatet og attpåtil en smittebærer av sykdommer.

Rundt århundreskiftet var fjellreven vanlig på høyfjellet i Norge, og Collett (1911—12) anslo at det på den tida i gjennomsnitt ble fanget 2.000 fjellrev i året. Deretter gikk arten sterkt tilbake i antall, og i 1930 ble den totalfredet i Norge (Johnsen 1980).

Til tross for vel 60 års fredning er fjellreven fremdeles svært fåtallig i Norge og i Fennoskandia for øvrig.

Registreringer av gamle fjellrevhi har bare påvist yngling i et fåtall av hiene der arten fremdeles har tilhold, og siden 1989 har arten bare ynglet med sikkerhet på Hardangervidda, Dovrefjell, Børgefjell, Rana, Saltfjellet, Narvik, Dividalen og i Finnmark. I de fleste av disse områdene er det bare påvist noen få ynglinger i denne perioden. I tillegg har det vært fjellrevaktivitet ved hi uten at det har vært dokumentert yngling i Snøhetta-området, Sylane og Tydalen-Holtålen. De fleste hiene er ikke lenger i bruk, og en del hi er overtatt av rødrev.

Fjellreven er opportunist i matveien og spiser så vel åtsler og søppel som smågnagere, hare og fugler. Smågnagere, spesielt lemmen, utgjør en stor del av føden for fjellreven på fastlandet, men

(forts. side 40)

Fjellreven får unger nesten bare i smågnagerår, men hvordan kan de overleve de 3-4 årene som kommer imellom så de kan rekke å formere seg ved neste smånagertopp? Det greier dessverre ikke mange. Matmangel er nok en av grunnene til at vi bare har 35-40 voksne fjellrever her i landet...

(forts. fra side 39)

sammensetningen av føden varierer med hva som er tilgjengelig. Smågnagere utgjør en viktig del av føden året rundt, mens andelen av reinkadavre i føden øker om vinteren.

Det er foreslått flere hypoteser for å forklare at bestanden ikke har tatt seg opp igjen etter fredningen: liten tilgang på åtsler på grunn av kraftig reduksjon av ulvebestanden i Skandinavia, økt konkurranse med rødrev, økt predasjon fra rødrev, indirekte effekter av klimaendringer, økt forstyrrelse på grunn av menneskelig aktivitet i fjellet, genetisk forurensning fra rømt tamrev og overføring av parasitter som skabb fra rødrev, og sykdommer. Fjellreven er dessuten avhengig av topper i smågnagerbestandene, spesielt av lemen, for god reproduksjon, og endringer i dynamikken i smågnagerbestandene kan påvirke fjellreven negativt.

Kilde: Norsk Zoologisk Forening

Teksten i faktarutene er redaktøren ansvarlig for.

En "bort i granskogen" liten ugle

*Å gå på grønn mose der sol siles
gjennom gammel skog og å få være
sammen med spurveugla, ble tidlig-
sommerens eventyr.*

Kjenner ikke mange som kler navnet sjarmtroll så godt som spurveugla. Alle ugler er fascinerende, men spurveugla som er den minste i vår del av verden, er stor når det gjelder sjarm. Den er så liten at den får plass i "ei stor brystlomme", og så fin at du får lyst til å putte den der. Det skulle tatt seg ut ...

Dette "forseggjorte" nøstet så kanskje dagens lys som et spotlight utenfra for første gang for bare 4-5 uker siden. Dypt nede sammen med søskenflokken i granstammen ble den varmet av mora, mens høyt oppe under taket var lyset og uglefar som lokket utenfra med beskjed om mat.

Den dagen det var nødvendig å forlate reiret bar heldigvis vingene bort

til nærmeste tre. Heretter gjelder det å holde seg godt skjult i barhenget mens den venter på at mor eller far lydløst skal dukke opp med blodig nebb og fersk mat.

Ungene i et spurveuglereir blir etter hvert liggende på et tykt lag av oppgulpboller og fjær. Hunnfuglen sørger til en viss grad å "holde orden" i reiret ved å bære ut rester av byttedyr og oppgulpboller. Haugen som etter hvert hopper seg opp under et reirtre, kan være med på å rope et spurveuglereir. Reiret er ellers vanskelig å oppdage, da spurveugla trykker hardt. Den kommer ikke fram i reirhullet selv om det dunkes kraftig på stammen av reirtreet.

Det voksne spurveugleknøttet er en fryktløs jeger på ca. 17 cm., som er i stand til å ta nuven av en flaggspett hvis det er nødvendig. I gammelskog med blåbærlyng er det mest naturlig å ty til musejakt, for mus er det rikelig av her. Men utenfor reiret var det tydelige spor av at også en meis i ny og ne utgjør variasjon i kostholdet.

Spurveugla er enestående blant uglene når det gjelder å holde reiret rent. Fjær og oppgulpsboller blir til haug under reiret etter all ryddingen. Foruten slike spor trykker spurveugla hardt på reiret og det er vanskelig å finne.

Torgeir Krokan
Torvtaket 40
7075 Tiller

Alle fotografiene er tatt av artikkelforfatteren.

VINTERFORING AV FUGLER

av Jon Peter Stav

Vinterforing er en utbredt hobby blant mange fugleinteresserte. Både unge og gamle, leg og lærd har et felles tilknytningspunkt i denne virksomheten.

Viktige fordeler

Fuglene utgjør en stor trivselsfaktor i hverdagen. Det er mange som legger merke småfuglene, både sommer og vinter. Om vinteren i kuldeperioder kan det være vanskelig for mange arter å finne mat. Da gjør vi en velgjøring dersom vi legger ut mat til fuglene. Ja, det er vel helst småfuglene som får mest av den maten vi anbringer på fuglebrettet, i fôringsautomaten eller rett og slett på bakken. Det er viktig at en ikke starter for tidlig med å mate fuglene om høsten. Bokfink, bjørkefink og andre trekkfugler kan bli værende igjen og senere dø på grunn av kulde og matmangel. Dersom en begynner å fore fuglene, er det viktig å fortsette hele vinteren igjennom. Fuglene blir vant til at du legger ut mat, og blir gradvis avhengig av å finne mat der de er vant til det. Fôringa bør fortsette så lenge det ligger snø på bakken. Slik kan trekk-

fugler som kommer tidlig finne mat om det kommer en streng og vinterlig periode om våren. Fuglebrett og frøautomater Det å legge ut mat på de tradisjonelle fuglebrettene kan være uheldig for småfuglene. Fuglene er ikke så nøye på hvor de plasserer avføringa si. Den kan godt havne på fuglebrettet blant brødsmuler og solsikkefrø. Slik kan fuglebrettet bli en farlig smittekilde for alvorlige sykdommer blant fuglene. Det kan være salmonella og fuglekopper. Fôr heller fuglene ved hjelp av en frøautomat, meiseboller eller meiseringer. Slike "innretninger" gjør at ekskrementene havner på bakken.

"Flaska": Denne frøautomaten kan lages av ei tom plastflaske. I bunnen stikkes noen hull slik at det ikke dannes kondens. Like over bunnen av flasken lages et gjennomgående hull. Stikk en pinne gjennom slik at den stikker ut ca. 5 cm på hver side. Skjær hull i flasken rett over pinnen, og klem inn plasten slik at åpningen ikke tettes til. Flasken fylles med frø og henges opp med kraftig trå (helst ståltråd). Det er lett å følge med om det er nok mat til fuglene.

"Fettkubbe": Bor hull i en kubbe eller i en bit av en trestamme. Hullene bør være 3-5 cm i diameter. I toppen skrues du inn en kraftig øyeskrue eller en krok. I hullene kan du plassere talg, fuglepudding eller annet fett.

"Fylt blomsterpote": Du bruker ei leirpote med hull i bunnen. To pinner knyttes sammen slik at de danner et kors, ett oppe og ett nede. Fest ei snor i midten av korset. Den korteste pinnen må være smalere enn bunnen på potta. Snora (som er opphenget) og toppen av korset trekkes gjennom hullet i potta. I en kasserolle smelter du usaltet fett (tal, spekk, usaltet flekk), tilsett solsikkefrø og avkjøl blandingen før du fyller den nede potta. Det nederste korset hindrer fettblandinga å falle ut av potta.

Hva slags mat liker fuglene?

De forskjellige artene liker forskjellig slags mat. Finker, meiser og spurv liker hampefrø, solsikkefrø og havre. Det er mange fugler som også liker spekk, talg og annet fett. Kjøttmeisa kalles ikke talgokse fin ingenting! Frø og talg kan smeltes sammen i en kasserolle. Blandinga har oppi f.eks. ei blomsterpote før fettstivner. Etterpå henges blomsterpotta opp ned i et tre. Det er også fint å henge ei kokosnøtt som er delt i to opp ned i ei grein. Det er spesialkost for mei-

Meisene liker veldig godt peanøtter. Det er viktig at maten du gir fuglene er usaltet.
Illustrasjon: A-L Johansson

sene. Det er bare de som kan henge opp ned og hakke i seg kokosmasse. De fleste fuglene spiser brødsmuler. Gammelt brød (ikke mugg!) skjæres opp i små biter, så varer maten lenger og rekker til flere. Annet avfall fra f. eks middagen blir godt mottatt av kråke, skjære, nøtteskrike, meiser, svarttrost og andre. Men maten må ikke være for sterkt krydret eller for salt.

Salt er ikke bra for fuglene!

Ellers:

Overvintrende troster, sidensvans og noen andre arter liker godt frukt. Legg gjerne ut halvratne epler og pærer. Kokte poteter tas også imot med takk. Ost (f.eks osteskorper) kan deles opp i små biter og legges ut. Deigrester etter baking, kokt ris samt spaghetti er god mat for kråkefugler (kråke, skjære, nøtteskrike osv.). Stæren er også glad i slik mat. Dersom du ikke lager "fuglepudding" selv, kan du få kjøpt meiseboller og meise-ringer i butikkene. Men det gjelder å ikke gjøre vinterfôringen av fuglene for kostbar...

Hva med ubudne gjester?

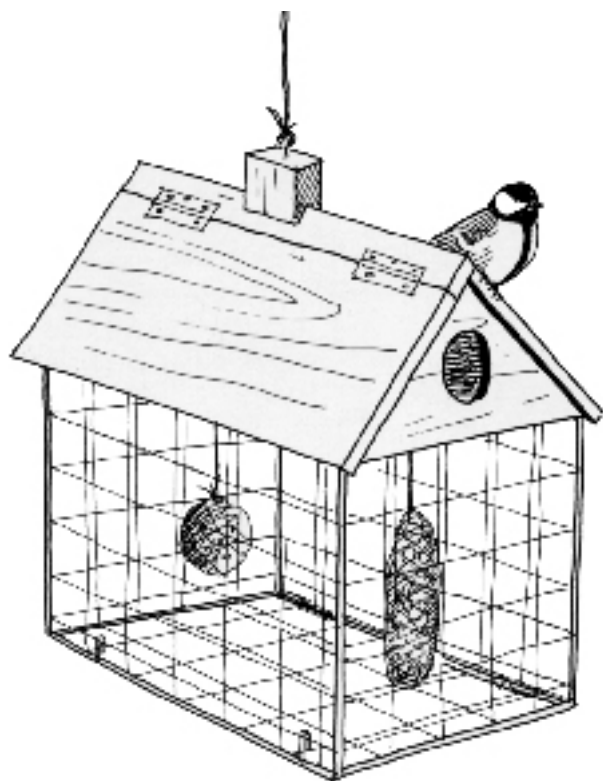
Det er ikke alle som er så glade dersom "kråke-Lars" eller "skjære-Per" stikker av med maten som er tiltenkt småfuglene. Ekornet er en sjarmerende gjest på fuglebrettet, men kan gjøre en del "pøbelstreker". Dersom slike gjester er uønsket, kan du kle inn spisestedet med grov netting. Det kan ta litt tid før du finner en "patent" som holder ubudne gjester unna fuglematen!

Gode tips!

Ved å legge ut / henge opp mat til fuglene om vinteren, er sjansen straks større for at noen av de samme fuglene vil oppholde seg i nærmiljøet også om sommeren. Da kan de hjelpe til med å holde skadeinsekt borte fra hager og bed. Plant gjerne inn fuglenes favorittplanter i hagen: sargentepile, buskroser, nyper, einer, hagtorn, blåhegg, raps, rogn, syrin og solsikke. La frøplantene stå igjen i kjøkkenhagen, så blir de fuglenes vinterhage...

Litteratur

- Hindrum, Reidar: "Fôring av overvintrende fugl" i *Vår Fuglefauna* årg. 5, 1982 nr. 4: 252-260.
- Ree, Viggo: "Tiltrekking av fugler i nærmiljøet" i *Vår Fuglefauna* 1985 nr. 2: s. 83-90.
- Vedum, Trond Vidar: "Fuglefôring - en utstrakt hånd til fuglene" i *Vår Fuglefauna* 1985 nr. 2: s. 134-135.
- Aarflot, Alfred: "Meiser og havregryn" i *Vår Fuglefauna* 1992 nr. 1: s. 50.
- Folden, Harald E.: "Fuglefôring - betydningen av solsikkefrø som næringsmiddel" i *Vår Fuglefauna* 1986 nr. 4: s. 209-241.
- Suul, Jon: "Småfuglene og vinteren" i *Trøndersk Natur* 1972 nr. 1: s. 22-23.
- Refsum, Thorbjørn: Salmonelloseutbrudd hos småfugl ved vinterfôring" i *Vår Fuglefauna* 1998 nr. 4: 161.
- Norsk Naturhåndbok (Cappelens felthåndbøker): Kap. 4: Fuglefôring
- Berg, Øyvind (1996): Barnas bok om fugler, s. 25-29.
- Burton, Robert: Håndbok for fuglevenner, s. 96-107. (2. opplag 1997)
- Brox, Karl H. og Aasback, Roger: Fugler vi forer (Tapir Akademiske Forlag, 2002)

Det skal kløkt og tålmodighet til for å klare å overliste kråka og skjæra fra å stikke av med godbitene på foringsplassen. Nettingbur i en eller annen form gjør susen, og da må også ekornet gi tapt.

Illustrasjon: Rune Roalkvam

MAT	FUGLEGJEST	SERVERINGSTIPS
Spekk	Meiser, kråkefugler, gråspett, flaggspett, dvergspett, stær og svart-trost. En sjelden gang gråspurv, pilfink, dom-pap og bokfink.	Billig og drøy mat som må festes godt slik at ikke kråke, skjære osv. stikker av med maten. Spekk med svor kan spikres fast til brettet eller festes til et tre. Det sies at det er bare nøtteskrike og lavskrike av kråkefuglene som klarer å henge i spekket. Jeg har sett at både kråke og skjære kan klare det!
Talg	De samme som spiser spekk.	Kan være vanskelig å feste på brettet. Bør omgis av netting (plastnetting, kyllingnetting eller annet)
Smult, matfett, usaltet margarin	Meiser, flaggspett, lavskrike, nøtteskrike, stjertmeis	Lag "fuglepudding": Kokosfett, smult eller margarin smeltes i en kopp og blandes sammen med solsikkefrø, havregryn, brødsmuler eller andre kokte matrester. La blandingen stivne i ei pappform (melkekartong) eller et halvt kokosnøttskall. Heng forma eller nøtteskallet opp i et tre slik at overflata av fett henger loddrett nedover. Da vil ikke maten snø ned.
Kokosnøtt	De samme artene som spiser smult og fett.	Del ei kokosnøtt i to og la den henge fritt med innmaten ned. Tørket, revet kokos må ikke brukes, det er ikke bra for fuglemagen!
Havre	Fasan, nøtteskrike, gulspurv, gråspurv, pilfink, dompap, bokfink, bjørkefink, kaie, kjøttmeis og flaggspett (med flere).	Havre er det mest populære kornslaget. Fasan og finkefugler foretrekker å få havren servert på bakken, ellers er fôringsautomaten et godt alternativ. Havre egner seg godt som fuglenek, men husk at dette har en kort varighet.
Bygg og hvete	Fasan, nøtteskrike, gulspurv.	Ikke så populært som havre.
Helkorn hvete, hvetegrøpp	Pilfink, gråspurv, gulspurv, tyrkerdue, gråsisik, sivspurv og jernspurv.	Finkefuglene er svært glad i denne billige maten, som også er fin for litt sjeldnere gjester som f.eks. trekryper og munk.
Havregryn	Blåmeis, linerle, rødstrupe, trekryper, sidensvans, gråsisik.	Bortsett fra blåmeis er dette sjeldne gjester, som altså foretrekker fint havregryn. Havregryn spises også av de andre meiseartene, men er ikke så viktig for dem.
Knust eller grøppet mais	Gråspurv, pilfink og tyrkerdue.	Disse artene setter spesielt pris på denne billige maten, men også andre kan forsyne seg.
Solsikke	Meiser, grønnefink, dompap og gråsisik.	Meisenes yndlingsrett. Bjørkefink og bokfink forsyner seg også under vårtrekket. Fôringsautomaten forhindrer at grønnefinken tar alt, og sikrer meisene fast forsyning.
Hampefrø	Grønnsisik og ellers de samme artene som spiser solsikkefrø.	Frøene er dyre å kjøpe, så det er like så godt å bruke solsikkefrø!
Jordnøtter (peanøtter, uten salt!)	Meiser, grønnsisik, grønnefink, flaggspett, lavskrike, pilfink og stjertmeis.	Meget populær fuglemat! Kan kjøpes i plastnetting, men bør sikres med netting (kråkefugler, ekorn!) Peanøtter med skall kan også tres på en ståltråd og henges opp.
Hirsefrø	Sivspurv, bjørkefink, gråsisik, grønnsisik.	Frøene kjøpes i kolber og henges opp i stilken.
Rognebær	Sidensvans, dompap, svarttrost og gråtrost.	Tips: Samle inn rognebær om høsten, legges i fryseren og tas fram når ettervinteren kommer.

Skal mange forskjellige fuglearter trives på en foringsplass, må det litt planlegging til. Fuglene trives der det er trær og busker i nærheten.

(Teksten nedenfor er hentet fra "Norsk Naturhåndbok" - Cappelens felthåndbøker)

Et foringsbrett som står åpent til, vil få lite besøk. Fuglene føler seg utrygge, og det er vanskelig å finne skjul den dagen spurvehauk og spurveugle angriper. Mangler du naturlig vegetasjon der foringsplassen skal være, går det an å sette opp noen busker som stikkes ned i snøen eller som barduneres fast. Du vil med en gang oppleve et helt annet liv på foringsplassen. Fuglene oppfatter raskt at ett brett har et tryggere miljø enn et annet.

På alle foringsplasser bør det være et stort brett med tak over til beskyttelse mot regn og snø. Brettet bør

være så stort at fuglene kan spise der uten å bli forstyrret. Et brett med 50 cm bredde og 75 cm lengde er bra. Rundt kanten på brettet bør det være en 5 cm høy list som hindrer at maten faller ned på bakken. Det kan være praktisk å lage en liten åpning i lista der rester kan børstes ut. Enda bedre er det å feste en list slik at den kan vippes fram når brettet skal rengjøres. Brettet må være så romslig og åpent at fuglene ikke er redde for å hente mat inne på brettet.

Fugler som forsyner seg på et foringsbrett, kan gjerne oppholde seg der i lengre tid. Foringsbrettet er selve sentrum på foringsplassen. På en litt større foringsplass kan du også sette opp en automat for solsikkefrø. Med en slik frøautomat er i alle fall meisene sikret en jevn tilførsel av frø, selv om foringsbrettet skulle være tomt, og det kan raskt bli tomt hvis

skjære, kråke, nøtteskrike eller tamduer dukker opp.

Det er først og fremst meisene som er avhengige av en foringsplass. Gjennom foring kan det over år bygges opp en stor kjøttmeisbestand. Med foringsautomater er kjøttmeisene sikret mat sjøl om matverten skulle være bortreist noen dager. I tillegg til foringsbrett og frøautomat bør det henges opp spekk eller talg til meiser og hakkespetter. Siden både kråke og skjære setter pris på denne maten, er det viktig at fett bindes fast med ståltråd eller beskyttes med hønsenetting.

Grønnfink og dompap er arter som setter stor pris på solsikkefrø. Dompapen er et fargerikt innslag på foringsplassen. De siste årene har bestanden av grønnfink økt betraktelig, noe som delvis skyldes økt interesse for vinterforing av fugler. En annen årsak kan være de milde vintrene vi har hatt de siste årene. Det synes som om mange fuglearter overvintrer i større grad enn tidligere.

Ikke sjelden kan en ivrig fuglemater bli betuttet: En dompap eller en gråspurv sitter på foringsbrettet og kurer. En oppblåst og passiv fugl som har mistet den naturlige skyheten sin, kan være smittet av salmonella. Da er sjansen stor for at den snart vil dø. Det er viktig at foringsbrettet holdes rent for å unngå at fuglene blir smittet.

Det er ikke urimelig å anta at den utstrakte foringa av fugler om høsten og vinteren - ja, om sommeren med - er medvirkende årsak til en sterk økning av bestanden for enkelte arter. Les bare hva Haakon Lie på Lillehammer skrev i "Gjertruds-fuglen" i 1928:

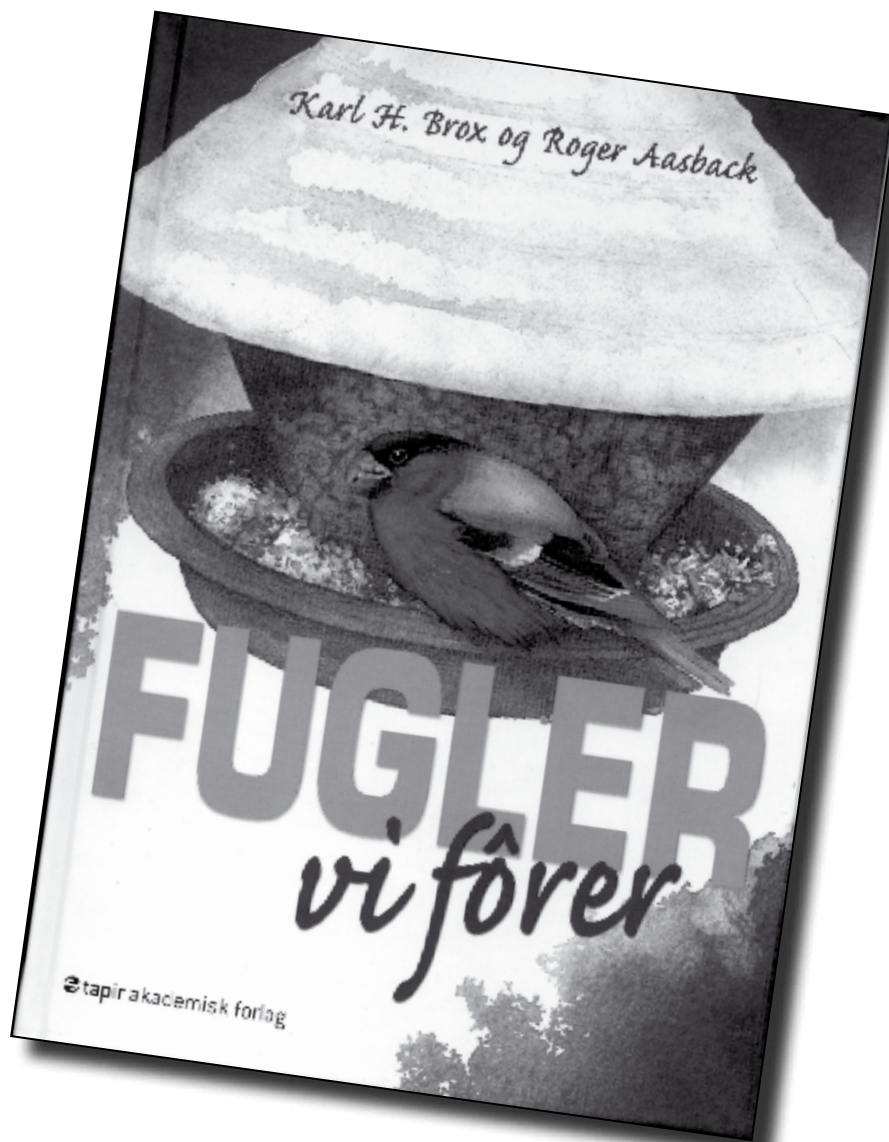
Grønfinnen (*Fringilla chloris*). Et enkelt eksemplar av denne art (han), som i regelen overvintrer i Mellem- og Syd-Europa, har i første halvdel av februar holdt sig i haven min i Lillehammer. Den holder maaltid paa levningene av juleneget og tar sig av og til en bit av meisenes talgstykke. Overfor mennesker er den nokksaa tillitsfull og lar sig heller ikke skremme vekk av meiser og dompap. Det er ganske merkelig at en trekkfugl har kunnet holde ut den strenge og sne-rike vinter.

Lillehammer 15. - 2. 1928

Grønnfinken er etter hvert blitt en av de vanligste artene vi kan se på foringsbrettet. Mange har opplevd at en flokk har gjort "kort prosess" med opptil flere kilo solsikkefrø i løpet av ei uke.

Foto: Svein Haftorn

Siste skudd på stammen!

Like før TN skulle gå i trykken fikk jeg øye på denne boka i bokhandelen. Det er nok ei bok om hvordan vi kan hjelpe våre fjærklede venner gjennom en lang og kald vinter. Boka gir et vell av foringstips, både til tante Olga med brettet utenfor kjøkkenvinduet, og til den fugleinteresserte som for lengst har rykket opp og i fra "solsikkeklassen".

Boka gir innledningsvis en oversikt over hvordan fuglene tilpasser seg den kalde årstida i vår del av verden. Vi får videre vite at fuglene stiller visse krav til leveområdet sitt, og hvordan en hageeier kan øke fuglenes trivsel med enkle virkemidler.

De forskjellige fugleartene liker forskjellige slags mat. Boka gir god

oversikt over hva som kan brukes av rester fra menneskenes bord, og hva som etter hvert er å finne i mange dagligvarer av spesielle fortyper.

Boka har et eget historisk kapittel som omhandler juleneket. Vi får en fin innføring i hvordan utviklinga har gått gjennom mange hundreår. Visste du at den gamle skikken med å sette opp julenek er blitt regnet som en hendsk og syndig skikk?

Teksten (Brox) er selvfølgelig viktig i ei bok som dette. Språket er lett og ledig, slik at "hvermannen" lett får tak i den informasjonen forfatteren vil gi.

Boka har mange og gode akvareller (Aasback). Vi får se de aller vanligste artene ved foringa, og noen sjeldne: Meisene, spettmeisa, trekryperen,

finkefugler, spurvene, kråkefugler, hakkespetter, trostefugler, duer, andefugler, rovfugler og ugler.

Men dessverre har boka mange heftelser når det gjelder bruken av illustrasjonene. Flere stjerner blir kuttet, og mange fugler blir "maltraktert" ved at de plasseres over midtbretten i boka. Det er riktig synd at ei vennlig og fin bok som dette blir skjemt ut på denne måten! Og hvor er registrert?

Boka er på 119 sider.

Prisen: 275 kroner.

Tapir Akademiske Forlag, 2002.

Boka er tilegnet Svein Haftorn for hans livslange engasjement for fuglene.

Jon Peter Stav

BUVIKA OG GAULOSEN - hva skal det bli til?

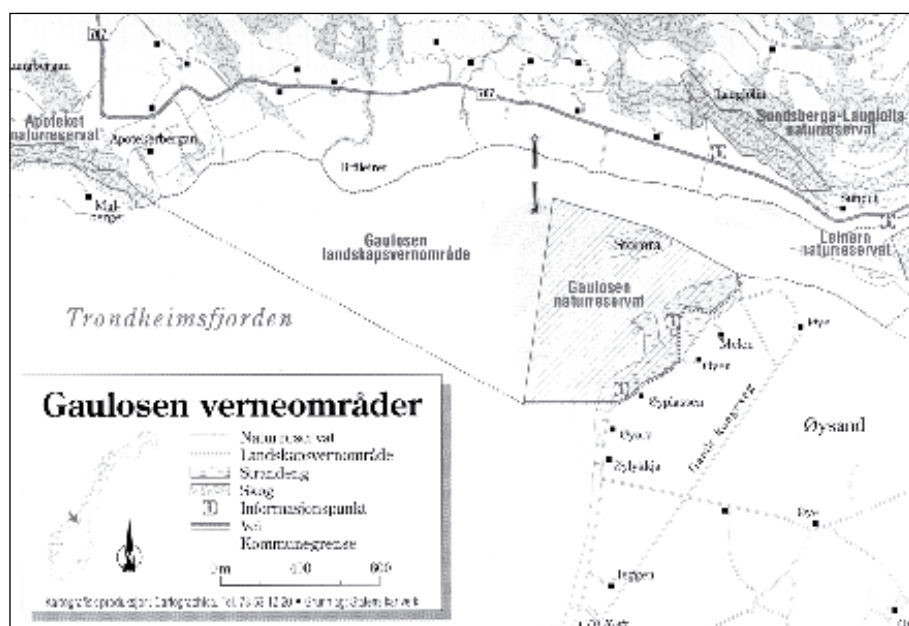
av Øystein R. Størkersen

Svært mange naturinteresserte har besøkt områdene i "Gaulosen" (områdene fra Buvika over til Byneset kirke og inn til selve osen og Brekkberga), og området har utvilsomt store naturverdier å by på. En erkjennelse av det er verneområdene i dette området, med bl.a. våtmarkene i *Gaulosen naturreservat* og *landskapsvernområde* (1983) og *Leinøra naturreservat* (1971). Allerede i første inngående rapport om fuglelivet i våtmarkene i "Gaulosen" (inkl. Buvika/Brekkeberga) fra NOF/ST (Lorentsen, S-H. & Bangjord, G. 1982: Ornitologiske registreringer i Gaulosen, Melhus og Trondheim kommuner, 1975-1981. Trøndersk Natur Supplement 1:1-44) får vi et bilde av hvordan de enkelte delområder i det store "Gaulosen" henger sammen hva angår fuglelivets bruk av delområdene. Også den nyeste rapporten (Reitan, O. 1994. Buvikfjæra som fuglehabitat. NINA Oppdragsmelding 324:1-32) omtaler de samme forhold. Konklusjonene i begge rapporter bør derfor være lett å

fatte. Det er uomtvistelig en sammenheng mellom områdene og dermed hvordan fuglelivet i området er i dag og hvordan det kommer til å være. Enhver med gangsynet i orden kan i løpet av et år selv raskt erfare dette. Typisk for området er at Buvika er full av fugler under senhøst og vinter (gjerne 1000-2000 individer våtmarksfugler), mens verneområdene i selve Gaulosen i samme tidsrom er nærmest tomt for fugler. Med våren og sommeren kommer også selve osen til sin rett, og antallet fugler stiger dramatisk her. Selve vannflaten fra Buvika via Brekkberga og over mot Apoteket og osen er til alle årstider et eldorado for dykkende sjøfugl, derav har området en viktig funksjon for lommer og dykkere spesielt om våren, ærfugl og sjøorre året rundt, kvinand, havelle, svartand og bergand spesielt høst og vinter.

Ornitologer har siden de jevnlige studiene begynte på 60-tallet påpekt våtmarksverdiene i dette området. Det inkluderer gruntvannsområdene i

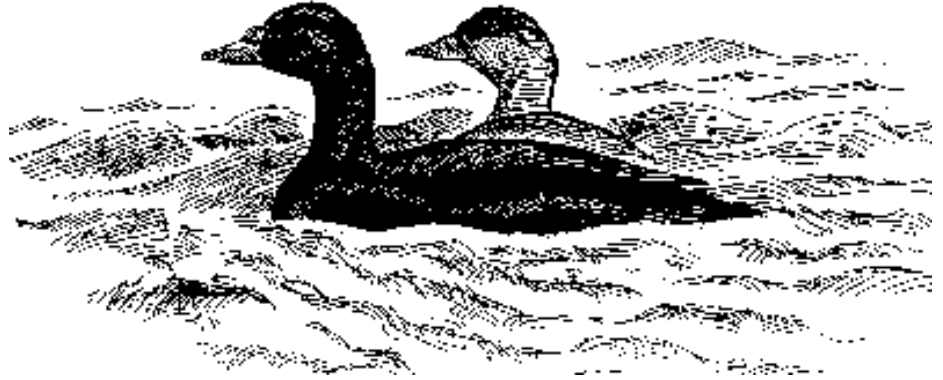
Buvika fra Brekkberga til Lykkjneset. At dette området som i dag fremstår som nesten jomfruelig (nedenfor flomålet og bortsett fra mølleområdet) ikke for lengst er vernet, skyldes at miljøvern hadde vanskelig for å bli akseptert på 60- og 70-tallet. Interes- ser for annen bruk gjorde i sin tid at statlig miljøvern unnlot å ta kampen om dette området, og at området ikke ble inkludert i datidens verneplan for våtmarker i fylket. Etter hvert som årene har gått og kunnskapen om det rike fuglelivet i området stadig øker, og samtidig som mange kommuner og folk flest har fått øynene mer opp for våtmarkenes betydning, har denne situasjonen heldigvis blitt meget forbedret i dag. Mange år med utredninger om ny vei mellom Øysand og Orkanger har ved skiftet til det nye årtusen endelig blitt fastsatt. Det samme gjelder også debatten om veien skal gå i fjæra eller ikke. Det hele fikk sitt klimaks da Miljøvern- departementet som øverste norske planmyndighet sommeren 2001 av- viste spørsmålet om fylling og vei tvers over fjæreamrådet. Et tydelige- re signal om at området skal ivaretas skal det godt gjøres å få. Kommunen og Statens Vegvesen står imidlertid igjen med et problem: Hvor skal massene fra tunnelene dumpes? Hva er vel ikke mer greit enn å dumpe de i sjøen eller i Buvikfjæra, vil mange tenke. Tanken om at enhver kom-

mune med respekt for seg selv må ha egne industriarbeidsplasser og tilsvarende industriarealer er tydeligvis også ordføreren i Skaun sine visjoner (jfr. avisoppslag høsten 2001). At Buvika er unik og fuglerik, at Norge faktisk ønsker å følge Ramsaravtalen om vern av våtmarker, at det finnes et ansvar hos kommuner og sektorer for ivaretagelse av våtmarker og truede naturtyper, og at det altså er gitt tydelig signal fra MD om saken, går åpenbart på tvers av disse visjonene.

Den siste utvikling i saken er ønske om å styrke campingplassen og annet lokalt næringsliv gjennom å anlegge en stor marina med ca 500 båtplasser i Brekkberga og mot Buvika. Så fint da, så får vi dumpet hundretusener av kubikk stein og fuglene kan sikkert svømme mellom fartøyene, vil vel utbyggerne tenke? Ivaretakelsen av fuglelivet i "Gaulosen-området" er avhengig av at man tenker stort og ikke isolert på de enkelte områdene. Det er vel knapt en ornitolog som tror at forekomstene av sjøfugl vil tåle en sterk økning av båttrafikk tvers gjennom de mest sentrale og viktigste stedene for sjøfugler i området. Det er allerede i dag et problem med økende småbåttrafikk (jfr. bl.a. utlendingers døgnkontinuerlige fiskerier i sommerhalvåret), speedbåter og bl.a. jegeres skremming av bl.a. gress med båt innenfor naturreservatet (for å få flere skuddsjanser på oppflyvende gress). Utviklingen av turismen i området uten at verneverdier blir vurdert og ivaretatt, gjør at selve Gaulosen i

økende grad er blitt gjenstand for alvorlige forstyrrelser som går på tvers av vernemotivene. Parallelt med dette har nå (midten av april 2002) vegvesenet fylt ut steinmasser langs fjæra i Brekkberga, et inngrep som for undertegnede fremstår som det siste alvorlige anslag mot verneverdiene

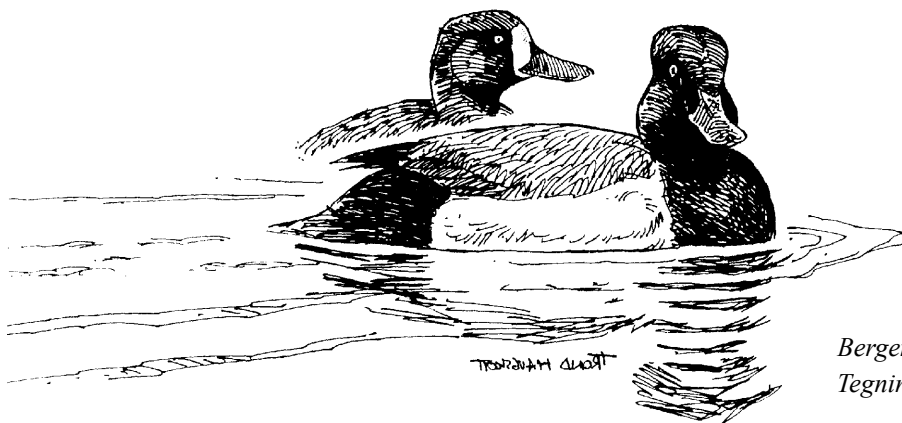

Tegning: Trond Haugskott

i området. Fyllingen er etablert som en plattform for bomstasjonen, men viser tydelig hvordan både Statens Vegvesen og utbyggere tenker om våtmarker og strandområders verneverdier (bare fyll ut!). Selvsagt skulle dette aldri ha vært tillatt!! Hvorvidt Statens Vegvesens egen policy om ivaretagelse av strandområder i det hele tatt er kjent for lokalt vegvesen kan man spørre om.

Bl.a. har undertegnede i 2001 innstendig bedt statlige naturvernmyndigheter om å initiere en verneplan for Buvika med omliggende vannflater, uten at det har brakt vernet nærmere en realitet. Hvilken interesse lokal vernemyndighet har vedrørende ivaretagelse av slike na-

turverdier må de derfor selv svare på. Siste nytt i saken (mai 2002) er at som en respons på den påfallende manglende lokale interesse for å vurdere verneverdiene i området med tanke på et fremtidig vern, ba Miljøverndepartementet Direktoratet for Naturforvaltning våren 2002 om å utrede de naturfaglige verdiene i området. Undertegnede har på vegne av direktoratet utviklet en slik verneplan som ble oversendt Miljøverndepartementet den 4 juni 2002. Direktoratet konkluderer med at området bør vernes som naturreservat. Situasjonen er i skrivende stund at departementet ved Statsråden må ta den endelige beslutning om vern eller ikke, om båtanlegg eller ikke. Etter undertegnades oppfatning står

Bergender

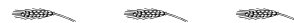
Tegning: Trond Haugskott

avveiningen mellom følgende alternativer: Ingen ting skjer, båtanlegg godtas og ingen vern, båtanlegg godtas og resten av Buvika vernes, ingen båtanlegg og hele området fra Øysand til Lykkjneset vernes. Det er klart at de utredninger og planer som kommunen, Oceanor og DN (inkl. fuglerapporter fra bl.a. NINA) har gjort i saken er like faglig korrekte, og at saken derfor må avgjøres politisk. (Selv om Oceanor har forsøkt å diskutere ornitologiske fakta, og ikke holdt seg til det de kan, og bl.a.

fremstilt det slik at fuglene kan ivaretas ved en båthavn! Hvilket faglig grunnlag Oceanor har for den påstanden mangler.) Det er ingen tvil om at båtanlegg kan plasseres mange andre steder i distriktet (hvorfor ikke i den ødelagte Grilstadfjæra?), mens Buvika har vi bare ett av. Dersom utallige stortingsmeldinger om ivaretagelse av naturmiljøet lokalt og norsk til treden av bl.a. Ramsarkonvensjonen om vern av våtmarker noensinne skal ha mening, så må det være i tilfellet Buvika. I motsetning til ordføreren

er min visjon at hele området sikres som naturreservat, og at gjennomgangstrafikken i Buvika opphører. Videre at det anlegges park langs dagens vei, og gjerne med informasjonsssted om fuglene etc. Enhver fylling (uansett størrelse) må selvsagt hindres. På det viset ivaretar vi naturverdier lokalt, ivaretar et sunt og godt bomiljø for dagens og fremtidens generasjoner, og selvsagt bidrar vi til å opprettholde fuglenes livsmiljø og produksjonsområder for både høstbare arter av både fugl og fisk.

*Øystein R. Størkersen
Leinbakkan
7089 Heimdal*

Tidsskrift til salgs

- Rallus (39 hefter) perioden 1981-1990
- Natur i Østfold (76 hefter) perioden 1974 (1. årgang) -1989
- Sterna de fleste hefter fra perioden 1958-1977,
- Cinclus/Fauna Norvegica (24 hefter) perioden 1978 (første årg.) -1990
- Fauna (NZF) komplett 1974-1983 (40 hefter).

Selges helst komplett. Pris diskuteres.

- Teleskop selges: Pent brukt Kowa TSN-3 (fluoritt) 77 mm med vidvinkel okular 22X selges kr. 4000,- Veske medfølger.

Henvendelse: Ø.R. Størkersen, tlf. 7258 3432p/7358 0707a/93063971m
E-post: oystein.storkersen@dirnat.no

SMÅSTYKKER

Leserinlegg, aktualiteter mm

Pris for å ville redde Ørin

I Nord-Trøndelag har en svært miljøbevisst tannlege fått WWF-Norges naturvernpris. Halvor Sørhuus fikk prisen 24. juni i år for arbeidet han har lagt ned for å redde Ørin nord-område fra industriutbygging.

Viktig trekklokalitet

Ørin er et av de aller viktigste trekklokalitetene for fugl generelt i Nord-Trøndelag, og det klart viktigste for svartand. Det er også blant de viktigste hvileplassene for kortnebbgjess på trekk, og er det siste større elveutløpet som ennå ikke er helt utbygget i de indre delene av Trondheimsfjorden. Det er dessuten på det rene at Verdalselva blir vernet i den neste runden av verneplan for vassdrag, og at elva i den neste runde av tiltak for villaksen også vil få status som nasjonalt laksevassdrag. Norsk institutt for naturforskning har fått i oppdrag å utarbeide en ny konsekvensutredning som skal være ferdig i løpet av høsten. På bakgrunn av denne skal så områdets videre skjebne tas opp til ny diskusjon, men mye tyder allerede nå på at det ikke blir noen industriutbygging på Ørin nord. Takk til NOF og Sørhuus

WWFs generalsekretær Rasmus Hansson sier at i så fall Halvor Sørhuus og NOF Nord-Trøndelag sin fortjeneste at dette viktig fugleområdet blir tatt vare på for ettertida. Naturvernprisen fra Salbergs legat er fullt fortjent, sa Hansson da han overrakte prisen ute på den omstridte moloen på Ørin nord.

WWFs naturvernpris er på 30 000 kroner. Halvor Sørhuus sier pengene vil bli brukt til i nødvendig grad å "kjøpe seg fri" fra bor og tang for å fortsette arbeidet for å redde Ørin.

Kilde: Adresseavisen 25.06.2002

Svartand

I Sør-Norge forekommer svartanda spredt ved fjellvann i bjørke- og vierregionen, ofte også under tregrensa og unntaksvis helt ute ved kysten. Den er vanlig i Oppland, Nord-Hedmark, indre strøk av Trøndelag og på Saltfjellet.

Svartanda velger seg helst en hekkeplass ved ferskvann i høyere-liggende områder. Den trives godt både over og under barskoggrensa,

men finnes mest tallrik i bjørkebeltet. Ikke sjelden hekker flere svartandpar nær hverandre.

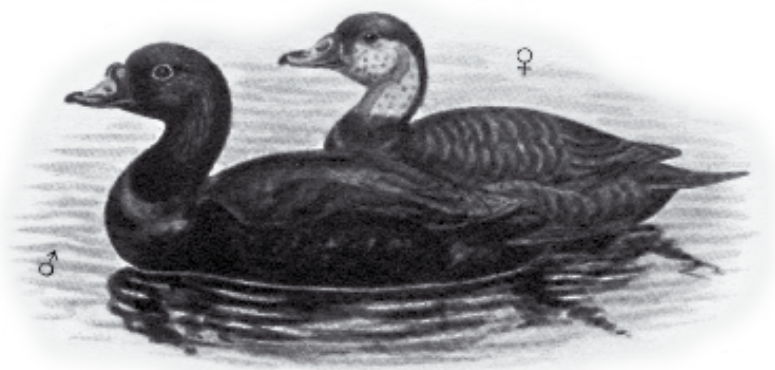
Svartanda trekker inn til hekkeområdene fortrinnsvis om kvelden og natta, og hannen gir fra seg en karakteristisk og gjentakende pipelyd.

Reiret plasseres på tørr grunn nær ferskvann, gjerne i relativt høyt vier- eller einerkratt, ofte omgitt av bar- eller bjørkeskog. Eggene legges i slutten av mai eller i juni i et lite forseggjort reir som etter hvert forsynes med dun fra den rugende hunnen. Hannen forlater fugeplassen tidlig og slår seg sammen med andre hanner på trekk tilbake til kysten.

Trekkforhold

Kjønnsmodne fugler trekker i april-mai fra vinteroppholdsstedene langs kysten og inn til hekkeplassene. Fra oktober sees større flokker med svartender på vei sørover til myteområdene. Vi vet lite om hvor de nordiske svartende trekker vinterstid, men mange av dem trekker sørover og blir liggende omkring Danmark.

Kilde: Norsk fugleatlas

Tegning: Karl Aa. Tinggaard

Med kløvd tunge

Det er bare fem landlevende krypdyrarter i Norge: hoggorm, buorm, slettsnok, firfisla og stålorm. De tre første er slanger, de to siste er øgler. Stålormen minner om en slange fordi den mangler bein, men er i virkeligheten en øgle.

Krypdyrene er vekselvarme dyr. Det betyr at kroppstemperaturen i stor grad følger temperaturen i omgivelsene. Ved lave temperaturer er krypdyrene trege og ganske ubehjelpelige. For å kunne leve i vår natur, må disse dyrene blant annet tåle en lang overvintring uten å ta til seg mat. Det er naturlig at bare noen få krypdyrarter har tilpasset seg våre ekstreme klimaforhold.

De fleste krypdyr legger egg. Hos oss er det litt spesielt fordi fire av de fem krypdyrene våre ruger ut eggene i sin egen kropp slik at de klekkes ved eggeleggingen eller kort etterpå. De føder med andre ord levende unger fra eggene, og vi sier at slike dyr er *ovovivipre* (latin: ovum = egg, vivipar = levendefødende). Dette er også en verdifull tilpasning til vårt kalde klima. Ved å bevege seg til steder hvor sola varmer godt, kan krypdyrhunnen samle varme slik at eggene utvikles så raskt som mulig.

Det minste og vanligste krypdyret i Norge er *firfisla*. Den er vanligvis ca 12 cm lang, men kan bli opp til

17 cm lang. Firfisla er utbredt over hele landet. De norske firfislene har en verdensrekord: I Finnmark lever de nord for den 70. breddegrad, og ikke noe annet sted i verden lever firfislene så langt nord. Firfisla er også den øglearten i verden som går lengst mot nord.

Den lille firfisla har mange fiender både blant fugler, pattedyr og andre krypdyr. For å unnsnippe en fiende kan firfisla slippe fra seg halen. Dette kalles *autotomi*, og forekommer også hos andre øgler, blant andre stålormen.

Buormen er kjempen blant slangene i vår natur. Ormer på 1 - 1,5 meter forekommer. Buormen skiller seg fra de andre krypdyrene hos oss ved at den legger egg i kompost eller gjødselhauger der varmen fra forråtnelsesprosessene benyttes til utviklingen av eggene. En buormhunn legger 10-15 egg som er 2,5-3 cm lange og 1,5-2 cm breie. Ungene klekkes om høsten, vanligvis i september.

Buormen lever ved vann og tilbringer mye tid i vannet. Den svømmer og dukker utmerket, og lever for en stor del av dyr den fanger i vann. Viktig mat for buormen er frosk og padde, rumpetroll og småfisk. Bare sjelden tar buormen mus.

Hoggormen er Nord-Europas og Norges eneste giftige slange. Den blir ikke så stor som buormen, en

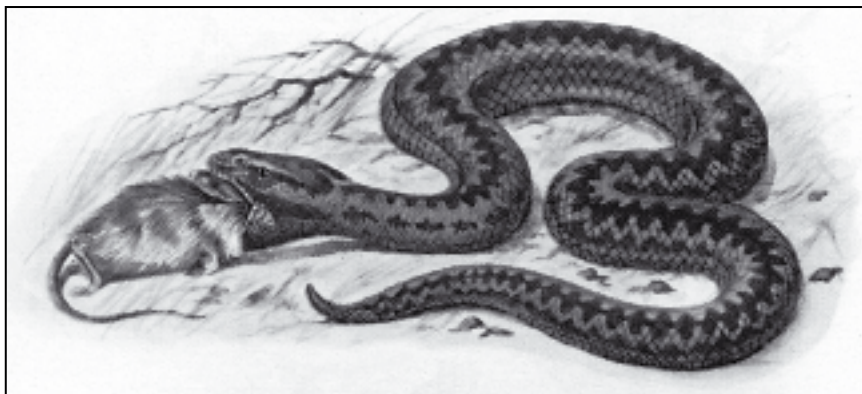
sjelden gang opp til 80 cm. Vanligvis er hunn og hann like av utseende hos slangene, men hos hoggormen er det lett å se forskjell. Hannen har lys grå bunnfarge og stor kontrast i fargetegningene. Hunnen har mer rødbrun grunnfarge og mindre kontrast i fargetegningene. Det finnes imidlertid flere fargevarianter. Blant annet forekommer helt svarte hoggormer.

Hoggormen er en dyktig musejeger. Når den har gitt ei mus et giftbitt, kan den i ro og mak følge duftsporet etter musa, som snart dør. Hoggormen og andre slanger fanger opp duftpartikler med den kløyvde tunga, som beveges ut og inn av munnen. Duftpunktene sitter på et organ i ganen i slangemunnen.

I folketrua finnes mange merkelige forestillinger om hoggormen. Det sies at den kan hypnotisere sine byttedyr eller bite seg selv i halen og slå hjul nedover en bakke. Noen sier at hoggormen henger seg opp på ei grein når den føder, for å unngå å bli bitt i hjel av sine egne unger. Alt dette er vel bare "frodig folkefantasi".

Hoggormen har også en plass i gammel medisin. Den kunne ikke bare bringe sykdom ve sitt giftige bitt, men også helbrede syke. I folketrua har den den kløftete tunga symbolisert ormens dobbeltrolle i medisinen. "Ormen har to tunger - ei eiertunge, og ei legedomstunge", heter det i et gammelt ordtak.

red.

En hoggorm hunn har fått tak i ei mus. Hoggormen har en stor giftkjertel på hver side av hodet. Hver kjertel munner ut i ei spiss hoggtann, ca. 12 mm lang, i overkjeven. Hoggtanna er hul med et fint hull i spissen. Hoggormen kan bli opp til 80 cm.
Tegning: Karl Aage Tinggaard

MERÅKER: Bare ti-tolv meter unna dem reiste bjørnen seg på to og glodde. De to ungguttene på fisketur lurte båten forsiktig forbi bamsen før de satte full fart på årene og rodde tilbake til bilen.

"En opplevelse for livet" - uttrykket er utvilsomt slitt, men det dekker så avgjort det Terje Stenmo (26) og Robert Lundemo (19) opplevde for en knapp uke siden. Sist søndag kveld, litt før klokken ti, satt de to fredelig i båten og fisket i "Kvennskæra", en rolig elvestrekning omtrent rett øst for kapellet på Stordalen.

- Vi satt der, dro wobblen og rodde litt opp og ned. Da hører jeg Robert si: "Se, der kommer en elg". Jeg hørte det knakk litt i kvister inne i granskogen, men vi fortsatte å fiske. Plutselig hører jeg stemmen til Robert igjen: "Bjørn!" Jeg snur meg og får se den digre bamsen komme ned mot elvekanten, nærmere og nærmere, helt til den står helt ute på bredden, bare ti-tolv meter unna, forteller Terje Stenmo.

Bjørnen sto mellom de to karene i båten og bilen de hadde kommet i. Forsiktig, så langt som mulig inn mot motsatt bredd, rodde de forbi bjørnen, som plutselig reiser seg opp på to. Vel forbi det store dyret setter de fart på årene, kom seg tilbake til bilen og pakket seg vekk.

Begge to er enige om at bamsen var utrolig svær der den sto på bakbeina. Selv mener de at de knapt hadde nådd den til brystkassen om de hadde stilt seg opp ved siden av den.

- Jeg har aldri sett noe slikt før. Gaupe har jeg sett, og jerv, og jeg har sett ulv i Østersund. Men aldri noe som dette. Det var et voldsomt syn da den reiste seg opp på to der på elvebredden, sier Terje Stenmo. Men verken han eller kameraten Robert opplevde bamsen som aggressiv.

- Den virket bra rolig. Da vi hadde passert, dumpet den ned på alle fire før den snudde og lusket inn i skogen igjen. Det hele tok kanskje to-tre minutter. Men det er merkelig at et så stort dyr kan komme så stille. Det er

utrolig tykt og ulendt inne i skogen, men vi hørte så vidt et par kvister som knakk før den sto der, forteller Robert Lundemo.

På hjemvegen stakk de to innom Terjes onkel, Atle Stenmo, som vet ganske mye om bjørnens vaner og atferd. Her fikk de vite at det ikke er tegn på aggressivitet når bjørnen reiser seg opp på to. Det gjør den for å få bedre overblikk.

- Et par dager etter fikk vi vite at bamsen ganske nylig hadde drept en sau. Det døde dyret lå bare noen få meter inne blant grantrærne. Saubonde Magne Kvernmo, som bor like i nærheten, sa at vi hadde vært heldige som var ute på vannet ettersom bjørnen sikkert ville forsvare byttet sitt. Han mente også at den hadde kommet etter oss om vi ikke hadde vært ute i båten, sier Robert Lundemo og Terje Stenmo.

Stjørdalens Blad 24.08.2002

Av Ivar Værnesbranden

En hannbjørn kan veie mellom 100 og 300 kg. Binna veier sjelden over 175 kg, mens en hannbjørn i sjeldne tilfeller kan veie ca. 350 kg.

Bjørnen er vårt største rovdyr.

Frambeina er kortere enn bakbeina, og dyret trækker på hele fotsålen.

Halsen er kort og synes nesten ikke.

Hodet er bredt med ganske spiss snute. Ørene er korte og nesten gjemt i pelsen. Bjørnen kan bli 40-50 år gammel.

Bjørnen liker seg i høytliggende luer og dalfører der skogen er glissen og terrenget ulendt med berg og ur. Opprinnelig er bjørnen et skogsdyr, men etter hvert er den blitt fortrent mot skoggrense og fjell. I slutten av oktober eller begynnelsen av november går bjørnen vanligvis i hi.

Tegning: Einar S. Meling.

Bamse holdt fest med rundballer

Bamse Brakar tente på rundballene til gårdbrukeren, og hadde et festmåltid med hele 16 rundballer med konservert høy oppe ved Holtvollen i Singås. Snakk om fest ...

Dette sto å lese i *Adresseavisen* 21. september. Bamsen hadde fest på jor-det til gårdbruker *Magne Liabø*. En etter en av de 16 rundballene hadde bamsen tatt for seg. Tydelige kloremerker og visittkort i fleng fortalte sitt tydelige språk for rovviltkontakt *Johan Skinderhaug* fra Soknedal.

Norge har et internasjonalt ansvar for juleglitteret

I disse dager pyntes mangt et juletre. Mange trær blir drapert med glitter, men få vet at modellen til glitteret, laven huldrestry, er i ferd med å bli borte.

Da "våre" juletradisjoner oppsto på 1500-tallet, med juletre og pynt, fantes det rikelig med huldrestry i Tyskland, der denne skikken kommer fra. På den tida tyskerne begynte å pynte juletrær kunne de dra til skogs å se trær drapert med "juleglitter" hele året. Til Norge kom juletreet først på 1850-tallet, og da bare hos de kondisjonerte.

Nå er modellen til glitteret utryddet i Tyskland. I tillegg er huldrestry så godt som borte i hele resten av Sentral-Europa, forteller Rune Aanderaa i Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA). Den er utryddet i Finland og regnes som sårbar i Sverige. I Europa

er det bare Norge som fortsatt har store livskraftige populasjoner av huldrestry. Dette pålegger oss ansvaret for å ta vare på arten, fortsetter Aanderaa. Kort sagt er det vår forvaltning som avgjør om framtidige generasjoner skal kunne dra til skogs og se originalen til juleglitteret.

Huldrestry står oppført på den nasjonale rødlista over truede arter i Norge. Årsaken til den sterke tilbakegangen er dels forurensning, men i hovedsak skogbruk. Huldrestry er nemlig knyttet til riktig gammel skog. Slik skog avvirkes det mye av hvert eneste år, og den nye skogen som kommer opp, gir ikke de samme livsbetingelsene som den gamle. Dermed blir det stadig mindre huldrestry. Dette må vi gjøre noe med. Først og fremst må vi frede mer av den gamle skogen, og dernest må skogbruket ta mer hensyn der arten finnes, avslutter Aanderaa.

Kilde: http://www.sabima.no/Sagt_og_gjort/Juleglitter.htm

Juletreet — fullt av liv

Tar du først juletreet i hus, slipper du å føle deg ensom. Et vanlig gran-
tre av juletreestørrelse inneholder så
mye som 10 000 — 20 000 småkryp.
For mange sikkert en skremmende
opplysning, men slapp av. Disse dyra
har vi slept i hus mange ganger tidli-
gere — så det går nok bra i år også.

Av Rune Aanderaa, daglig leder i
Samarbeidsrådet for biologisk mang-
fold (SABIMA)

Naturen er mangfoldig, og noe av
dette mangfoldet får vi med oss inn
sammen med juletreet. En enkelt
kvist kan inneholde ca 200 småkryp.
Selv om mange av disse ramler av
på vei fra skogen og inn i stua, blir
det mange dyr igjen med 50 — 100
greiner pr tre. Brorparten av dem er
gallemygglarver og midd, men for-
skjellige bladhoppere, parasittvepser,
plantesugere og fluer er også med i
selskapet. Du må imidlertid se godt
etter. Midden i et juletre er ofte ikke
større enn 2-3 tiendedels millimeter
lange, og derfor har nok de færreste
av oss dett dem.

Selv om vi ikke ser dem, kan vi
altså regne med liv i stua når vi tar
inn juletreet. Disse dyrene og treet
de lever i er et slående eksempel på
hvor mangfoldig naturen er. Noen
småkryp lever i grantreet hele året og
livnærer seg der, for eksempel gal-
lemyggen. Andre har en del av sin
livssyklus i grantreet i de periodene
treet kan bidra med næring eller
skjul. Blant annet overvintrer en hel
hurv i barksprekker, galler og lav, og
det er særlig disse som er føden til
granmeisa, lavskrika og andre fu-
gler om vinteren. Ta en tur til skogs
og følg med på hva en meiseflokk
fortar seg i granbuskene. Om høsten
hamster de edderkopper og andre
småkryp i barksprekkene og innimel-
lom laven. For å unngå konkurranse,
deler de treet mellom seg. Fra trekry-
peren som saumfarer stammen, til
granmeisa som henger i de ytterste
kvistene. Legg spesielt merke til
hvor populær skjegg-laven er. Der

gjemmer det seg nemlig noen feite
julesteiker av noen edderkopper!
Fordi det blir flere sprekker, hulrom
og lav, og dermed flere småkryp dess
eldre treet blir, inneholder de eldste
skogene mest liv.

Alt dette livet i trærne vet vi lite
om. Nylig sprøytet noen skogfor-
skere giftgass opp i noen furutrær
for å se hva som da ramla ned. Selv
om de bare samla inn en liten del av
småkrypene, satt de igjen med 16
000 småkryp, fordelt på 188 arter.
Mange av dem var nye for landet, og
noen var til og med helt ukjente for
vitenskapen. Dette viser hvor ufatte-
lig lite vi vet om livet i de vanligste
skogstrærne våre! Men tilbake til
julegrana. Ingen av disse artene er
skumle for oss eller potteplantene
våre. Før trettende dag er omme har
vel mesteparten til og med krepert.
Det er for tørt og varmt inne i stuene
våre. Hvis en midd skulle ramle ned
på linoleumen og gi seg til å storm-
løpe mot nærmeste stolbein, ville
den tørke opp før den var kommet en
halvmeter.

Kilde: http://www.sabima.no/Sagt_og_gjort/juletreet.htm

Fant reir og egg i juletreet

Da juletreet skulle kastes ut hos
Conrad Grøttan på Heimdal i Trond-
heim, dukket det opp et bitte lite reir
med et grønnspettet fugleegg oppi.

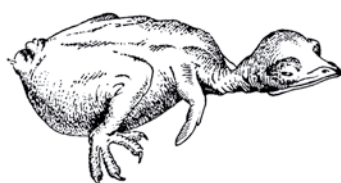
Det var Grøttans svigersønn *Bjørn Sørø* som oppdaget den sjeldne jule-
trepynten helt inne ved stammen da
han var i ferd med å klippe av grei-
nene for lettere å få treet ut av huset,
skriver Adresseavisen.

—Jeg skjønnte ingenting. Tenk at et
helt reir, med et egg i, kan ha berget
seg så fint gjennom både hogst og
frakt fra Hølonda til Heimdal. Det er
nesten ikke til å tro. Men greinene
over reiret satt svært tett. Det var nok
derfor vi ikke oppdaget det før, sier
Sørø, som kjøpte treet av sin faste
juletrehandler like før jul.

Hvilken fugleart som har mistet sitt
lille hjem er ikke godt å si, men Sørø
tipper på linerle.

Tekst: NTB 09. januar 2002 Trondheim

Fugler på norske frimerker (2)

Disse frimerkene kom ut i 1980. Mo-
tivet er dununger av tjeld og stokkand.
Kunstneren er Jon Fjeldså.

Ungene av disse fuglene er ganske
selvhjulpne kort tid etter klekkingen.
Maten klarer de å finne selv, men de
voksne fuglene er gode å ha når farene
truer.

Helt annerledes er det med fugleungen
til venstre. Ungen til tårnseileren er
helt ubehjelpelig i lang tid etter den
har kommet ut av egget. Den er helt
avhengig av foreldrene sine selv om
ungene til tårnseileren ligger ganske
beskyttet mot ytre fiender så lenge de
holder seg i reiret.

Villblomstenes dag søndag 9. juni 2002

For første gang arrangerte Norsk Botanisk Forening (NBF) "villblomstenes dag" søndag 9. juni 2002. Denne dagen ønsket NBF å holde flest mulig turer samtidig rundt om i landet, med fokus på ville planter i nabolaget.

Samtidig ble dagen også arrangert i Danmark og Sverige. I Danmark har "De vilde blomsters dag" vært arrangert siden 1988 med rundt 80-100 turer hvert år, og med opp mot 4000 deltakere. Sverige og Norge er med for første gang i 2002.

Målet var å holde turer i nærheten av der folk bor. Fokus var på de ville blomstene som omgir oss, og som på denne tida begynte å komme i blomst (eller i hvert fall røre på seg) etter vinteren.

NBF tenkte ikke å sette fokus på sjeldenheter ved denne anledningen, heller ikke sære og vanskelige plantegrupper eller annet "nerdefôr", men rette oppmerksomheten mot de plantene vi støter på der vi ferdes. Noen av dem er kjente og kjære, andre mer ukjente, men ikke desto mindre spennende.

Hvorfor akkurat kråka er maskotten til Huseby skole, Trondheim. Det har seg slik:

Før skolen ble bygd i 1976, lå det et fint lite skogholt omtrent her hvor skolen ligger nå - med trær, blomster og kantareller.

Hver kveld brukte en stor kråkeflokk på hundrevis av fugler å samle seg her. Her fant de varme og trygghet, de stelte fjær og vinger. Sist, men ikke minst, de hentet informasjon fra de andre om hvor mattilgangen var best. Når det lysnet av dag, fløy de til ulike plasser over hele byen for å finne mat. Om kvelden kom de tilbake og fant seg ei god og trygg grein de kunne tilbringe natta på.

Kråka er en av de mest intelligente fuglene som lever i dag. Denne kråka er hentet fra Rolf Vik: "Fuglene i farger".

Så ble skogen hogd ned for å gi plass til skolen.

Og kråkene måtte finne seg et nytt nattkvarter.... Nåja, de trengte ikke dra så lang unna. Hundre meter unna skolen står en gammel gårdsallé med gamle, høye trær. Her samles fortsatt kråkeflokken i vår- og høsthalvårene.

Kråka er for mange en fugl med lav status. Men nå viser forskningen noe helt annet: - kråka er sosial, intelligent og tøff.

Nå skjønner du kanskje litt bedre hvorfor vi valgte kråka som vårt symbol.

Kilde: <http://www.huseby.gs.st.no/husebyhist/krake.htm>

Kråke mørkla hele Sutterø

I en hel time i går formiddag var strømmen borte på Sutterø Industriområde. Ei kråke var trolig årsaken. Seksjonsleder på nett ved Nord-Trøndelag E-verk i Stjørdal, Arve Skulbørstad, sier de ikke er helt klar over årsaken til strømbrydd i formiddagstimene i går. Men han bekrefter at det ble funnet ei død kråke akkurat der feilen oppsto.

– Det startet med at en høyspentledning brant av og falt ned på Vikanlandet, sier nettsjefen.

– Kråka satt kanskje slik til at det ble overslag?

– Mulig, sier Skulbørstad.

Det ble øyeblikkelig mørkt på Vikanlandet. Og naboer forteller om et mindre branntillop i åkeren der høyspentledningen falt ned. Men den ble raskt slukket av de som kom til.

Av Martin Haugen *Stjørdalens Blad*
30.08.2002

Fra jeger til ringmerker

Som 25-åring hengte Sigmund Haldås geværet på knaggen for godt. Det ble for motstridende å drepe skapninger han selv forsket på. Jaktmotstander er han ikke, men han ønsker ingen utvidelse av ærfugljakten nordover.

Sigmund Haldås (63) fra Malm i Nord-Trøndelag har helt siden guttedagene vært levende opptatt av dyr og fugler. Hans interessefelt ble etter hvert vidtfavnende; fra naturvitenskap til historie og teologi. På alle disse feltene har han opp gjennom årene markert seg i skrift og tale. Zoologi ble hovedbeskjeftigelsen, med ornitologi – læren om fuglene – som spesialfelt. Helt siden 1957 har Haldås arbeidet med ringmerking av ville fugler i vitenskapelig øyemed og er knyttet til Ringmerkingssentralen på Stavanger Museum. Han er ansvarlig for flere trykte rapporter om dyrelivet i utmarksområder, blant annet konsulentutredninger i forbindelse med vasskraftutbygginger. I zoologiske fagtidsskrifter er han kjent for en rekke artikler. I hele sin karriere har han beholdt en uavhengig stilling til offentlige viltmyndigheter, og kan derfor treffe sine beslutninger fritt og ubundet. Han er privatpraktiserende preparant og benyttes ofte som instruktør under teoridelen om arts kunnskap på jegerprøvekurs. Sigmund Haldås har dessuten høstet anerkjennelse for sin lange innsats som ringmerker, spesielt på ærfugl på hekkeplasser i Midt-Norge.

Tidlig krøket

Jaktinteressen våknet tidlig. Etter at faren og bestefaren fikk tilbake noen av geværene som måtte innleveres under krigen, skjøt Sigmund Haldås som 11-åring i 1945 sin første and. Men allerede før dette hadde mange kråker stupt i bakken! – Bare én interesse var like stor; det å studere fugler og dyr i deres selvvalgte omgivelser

i naturen. Veidemannsliv koblet med dyrestudier ble en slags jaktzoologi som er blitt til stor nytte senere i livet, smiler han. – Det var skuddpremie på så mangt i min fagre ungdom. Kråke ble betalt med ei krone, ravn med to, spurvehauk med fem og hønsehauk med ti, og videre oppover for ørn og hubro. For en uformulert gutt var det enormt å kunne kassere 100 kroner i rovviltpremier hos lensmannen. Gode stunder hadde jeg også hos skinnhandleren og vilthandleren. Hos sistnevnte solgte jeg skogsfugl, ender og hare – og inntektene strakk til mye mer enn innkjøp av krutt, tennheter og jaktlitteratur, humrer Sigmund lunt i skjegget.

Jakta måtte vike

Sigmund Haldås minnes jegerlivet som en herlig tid. Han leste alt han kom over av litteratur om jakt og fangst, om fugler og pattedyr. Snart oppdaget han at jo mer han lærte og kunne om artene, om deres oppførsel og reaksjoner i ulike situasjoner, desto større ble fangsten. – Reaksjonsmønsteret kan være så forskjellig fra art til art, og kjenner man dette kan man i noen grad forutse hva som vil skje og så forholde seg deretter. Skrivebordsteorier må vike for personlig erfaring i den sammenheng. Men misforstå meg ikke, teoretiske kunnskaper er viktig og nødvendig i studiet av ville vesener. Det er bare slik at teoretisk viten først slår ut i full blomst når den er blandet med feltefaring, understreker Haldås. – Grunnen til at veidemannslivet gradvis tok slutt var at det ble for motstridende å drepe skapninger jeg selv studerte. Fra mitt tju-efemte år ble fugle- og dyrestudier enerådende. Men jeg anger ikke på tiden med jakt og fangst, og har fortsatt stor nytte

av det jeg lærte. Jeg er ingen jaktmotstander i dag heller. Det å høste av en fornybar ressurs, synes rett og rimelig – og gir jegeren fine naturopplevelser.

Stasjonær ærfugl

Hjertebarnet til Sigmund Haldås er ærfuglen. Etter å ha studert denne fuglearten i 40 år, og drevet omfattende ringmerking i 35 år – har han lært mye om vår største dykkand. – Merkingen av midtnorske ærfugler har fortalt oss at disse er særdeles stasjonære, slår Haldås fast og opplyser at han tidlig fattet interesse for spørsmålet om ærfuglenes eventuelle trekk ut av landet. – I snart en mannsalder har jeg drevet planmessig og relativt omfattende ringmerking av ærfugl. Fangsten – og merkingen – som utelukkende er landbasert, foregår på reprodukerende fugler på hekkeplassen. Slik unngås sammenblanding med ærfugl fra øst som oppholder seg i Trondheimsfjorden når Bottenviken fryser til. Gjenfunnsmaterialet som nå foreligger er betydelig (eldste fugl 20 år) og viser at midtnorsk ærfugl ikke engang forflytter seg ut av regionen. De ulike populasjonene holder seg trofast til sin lokalitet. Det

finnes derfor ikke grunnlag for å hevde at midtnorsk ærfugl produseres for jakt i utenlandsk farvann (Danmark og Sverige), slik det blir hevdet i enkelte jegerkretser. Et interessant spørsmål i denne sammenheng er om ærfuglbestandene lenger nord i landet kan trekke til nabolandenes jakt-territorier vinterstid? Den eneste måten å skaffe fakta om mulige trekkforhold

er ved merking, primært ringmerking, sier Sigmund Haldås.

Bør vernes mot jakt

– Hvorvidt jakt skal tillates på et høstningsverdig overskudd er et rasjonelt spørsmål. Selv om fortiden kan vise til jakt i Midt-Norge, mener jeg det er grunn til å se på ærfuglen i kystkulturhistorisk lys. Her nordpå har ærfuglen mer enn noen viltart glidd inn i folks bevissthet som en fredet skapning som man verner om. – Ærfuglen sørpå, hvor det er åpnet for jakt i fem fylker, har neppe hatt samme plass i folks bevissthet. Med henvisning til at midtnorsk ærfugl – trolig også nordnorsk – er stasjonær, og det faktum at arten har en særegen stilling i disse landsdelene – er det lite trolig at eventuell åpning for jakt vil få befolkningens støtte. – Inntil annet er bevist er jeg rimelig sikker på at norsk ærfugl som høstes i naboland utelukkende gjelder fugl fra bestandene i sør-fylkene. Veien over Skagerrak er jo ikke så lang hvis Kong Vinter slår til og tvinger sørnorske ærfugler til å forflytte seg til isfrie territorier, konkluderer fugleforsker og forfatter Sigmund Haldås.

Publisert: 26.07.2002 i "JAKT hund og våpen"

Massedød av ærfugl i Sør-Beitstad

Ærfugl som bifangst ved garnfiske i Beitstadsfjorden er kanskje mer utbredt enn antatt. En stor sekk som inneholder over 50 døde ærfugl er drevet i land ved Ronnes i Sør-Beitstad.

En hytteeier fant sekken tirsdag, og den første undersøkelsen tyder på at det er fugl som har druknet etter å ha viklet seg inn i fiskegarn. Fiskeren eller fiskerne har tydeligvis samlet de døde fuglene i en stor sekk av glassfiberstrie og dumpet alt i sjøen. Miljøvernnavdelingen vurderer om det er grunnlag for å be om politietterforskning. Etter det vi skjønner er det en viss mulighet for at det kan være snakk om lovstridig uaktsomhet. Det var Steinkjer-mannen Arild Fossum som fant sekken i fjæra nær hytta si ved Ronnes. Alt tydet på at den hadde drevet i land. Fossum kontaktet fylkesmannens miljøvernnavdeling, som sendte førstekonsulent Tor Egil Kaspersen til stedet. Kaspersen forteller at den store sekken inneholdt mer enn 50 døde ærfugl. De bare sterkt preg av å ha gått i fiskegarn og druknet. Skadene på føtter og vinger fikk de tydeligvis når de ble fjernet fra garnet. Miljøvernnavdelingen har bedt fugleforskeren Sigmund Haldås fra Verran undersøke de døde fuglene nærmere. Haldås har forsket

på ærfugl i 50 år, og har blant annet skrevet en anerkjent rapport om ærfugl i fjorden. Kaspersen vil nødig spekulere i om miljøvernnavdelingen kommer til å be om politietterforskning med tanke på offentlig påtale. Det er lovlig å fiske med garn i Beitstadsfjorden. Dermed er det heller ikke kriminelt å få fugl i garnet. På den annen side er det her snakk om svært mange fugler. Det kan tyde på at de er samlet over en viss tid, eller at garn er satt i områder hvor ærfugl er spesielt tallrik og aktiv. Den store sekken kan også indikere at fiskeren eller fiskerne har hatt sekken i beredskap fordi de vant til å få mye fugl i garnet.

Trønderavisa 19. Juni 2002

Tekst: Jon Hofstad

Ærfuglekspert: Tiltak nødvendig

Ærfuglbestanden er sterkt redusert i hele Trondheimsfjorden i løpet av de siste 10-15 årene. Tautra-problemet er en del av forklaringen, en annen årsak er at ærfugl går i fiskegarn og drukner. Det sier stjørdalingen Jo Anders Auran i Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Nord-Trøndelag. Han er biolog, og har jobbet mye med ærfugl. Auran mener det bør innføres forbud mot garnfiske i perioder på områder som er viktige for ærfuglen. Han etterlyser også mer informasjon til fiskerne om problemet, og hva de kan gjøre for å unngå ærfugl som bifangst. Til fiskerne har han dette å si: - Sett garna på dypere vatn, skygg unna næringsrike gruntområder og fremfor alt steder med stor ærfuglaktivitet. Hobbyfiskere må respektere at de ikke har lov til å sette mer enn ett garn.

Trønderavisa 20. Juni 2002

TN trenger flere skribenter!

Redaktøren savner flere leserinnlegg. Skriv gjerne om opplevelser du har hatt ute i naturen, både små og store. Kanskje du har en meningsytring, eller stoff til en artikkel?

Norges største våtmarkssystem

Trondheimsfjorden er kjernen i et av Norges viktigste og definitivt største våtmarkssystemer. Fra Tarva til Snåsavatnet ligger viktige våtmarksområder på rekke og rad. Noen er vernet og flere foreslått vernet. Men viktige områder står også i fare for å bli ødelagt.

Med september er fuglenes høsttrekk i gang for alvor. Mange fugler er under trekket avhengige av næringsrike rasteplasser for å finne mat, og i denne forbindelse spiller Trondheimsfjorden en sentral rolle. Her ligger matfatene for vadefugler, ender og ange andre på rekke og rad. Våtmark, som det i stor grad dreier seg om, er imidlertid en naturtype som i mange menneskers øyne er "unyttige sumper" som helst bør brukes til noe "nyttig". Utallige våtmarker er allerede ødelagt, og flere står i fare.

Dyre- og fugletegneren *Trond Haugskott* er en av mange ornitologer og naturvernere som på ideelt grunnlag arbeider for å sikre en så stor andel som mulig av våtmarkene langs Trondheimsfjorden.

Titusener av fugler

Mener vi noe med å ta vare på det biologiske mangfoldet, slik Norge gjennom Rio-konvensjonen har forpliktet seg til, er Trondheimsfjorden våtmarkssystem meget viktig å ta vare på, sier Haugskott. - Systemet er av livsviktig betydning for fugler som hekker i et kjempestort geografisk område som omfatter de midtre og nordlige delene av både Norge og Sverige, Finland, de nordvestlige delene av Russland, Island, Svalbard, Novja Semlja og Frans Josef Land. Dykkere, lommer, ender, sva-ner, gjess, vadefugler og en rekke andre arter fra dette området bruker trondheimsfjordsystemet som rasteplasser under trekket vår og høst, og en del arter bruker det også som overvintringsområde. Til sammen dreier det seg om titusener av fugler.

Kortnebbgjessene som hekker på Svalbard utgjør alene mer enn 30 000 individer, og flokkene av ærfugl som kommer trekkende østfra, fra Østersjøen og kan hende også Kvitsjøen, kan telle opp mot 10 000 fugler.

Internasjonalt format

De tetteste forekomstene av rike våtmarksområder finnes i området Ørland-Bjugn og i kommunene Levanger, Verdal, Inderøy og Steinkjer.

- Mange av områdene er helt klart verneverdige hver for seg, men om vi ser på den samlede størrelsen og på mangfoldet de representerer, er det ingen tvil om at dette er et våtmarkskompleks av internasjonalt format, sier Haugskott. En sammenstilling som han har laget for *Vår Fuglefauna*, Norsk Ornitologisk Forenings tidsskrift, viser at det i og ved de nord-trønderske våtmakene er registrert omlag 270 fuglearter, noe som ikke er langt unna det totale antallet fugler som er påvist i hele fylket.

Fra Tarva til Snåsavatnet

Det gigantiske våtmarkssystemet som Trondheimfjorden utgjør, omfatter et stort antall fjære- og gruntvannsområder fra Tarva og helt inn til Snåsavatnet. I tillegg til selve fjorden består systemet av elveutløp og næringsrike ferskvann, store som små. Til og med Selbusjøen hører med - de østligste delene mellom utløpet av Nea og Garberg er meget viktige områder som brukes av en rekke arter, eksempelvis tjeld og stor-

spove som via Trondheimsfjorden trekker østover til Østersjøen.

- En del arter bruker bare deler av systemet, mens andre forflytter seg mellom flere av områdene. Det er viktig å være klar over at de enkelte områdene har forskjellige kvaliteter og at ikke alle områdene tilfredsstillende alle artene, sier ornitologen *Georg Bangjord*, som jobber for Fylkesmannens miljøvernavdeling i Sør-Trøndelag.

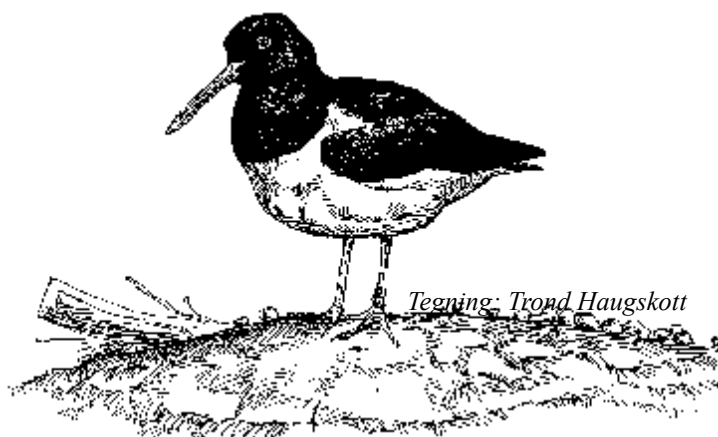
Samlet plan

Haugskott og Bangjord peker på at behovet for å sikre våtmarkene er stort. Det bør derfor ikke være opp til hver enkelt kommune å avgjøre om deler av systemet skal kunne tas i bruk til andre formål. Selv om flere områder nå ligger an til å bli vernet neste år gjennom "Verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag", er også deler av systemet i fare for å bli ødelagt.

I følge ornitologene er hele systemet av uvurderlig betydning for fuglelivets framtid og kommende generasjoners naturopplevelse. - Våtmarkene må vurderes ut fra et internasjonalt perspektiv, og det må utarbeides en samlet plan for dem samtidig som kommunene må bli bevisstgjort det ansvaret de har for å ta vare på natur som har betydning for fuglelivet i en meget stor del av Europa. Vi kan ikke fortsette å ta bit for bit uten å vite hva konsekvensene blir, sier Haugskott og Bangjord.

Adresseavisen 11.09.2002

Tekst: Karl H. Brox

Nye Ramsarområder etablert i Midt-Norge

Den 6. august 2002 ble 14 nye Ramsarområder etablert i Norge, alle disse er etablerte naturvernrområder. Det totale antall Ramsarområder i Norge er dermed kommet opp i 37.

Ramsarområder er våtmarksområder av internasjonal betydning i henhold til fastsatte kriterier. Alle disse områdene har med andre ord kvaliteter som anses å være av internasjonal betydning. En komplett liste over alle områdene og argumentasjonen for deres utpekelse kan ses på nettstedet <http://ramsar.org> under "Whats New at Ramsar".

Det er verdt å merke seg at også Midt-Norge har fått noen nye Ramsarområder, disse kommer i tillegg til tidligere etablerte områder som Ørlandet våtmarkssystem, Froan og Tautra. De nye områdene er Øvre Forra og Trondheimsfjorden våtmarkssystem. Et våtmarkssystem består av flere delområder, og i det nye Trondheimsfjorden våtmarkssystem inngår foreløpig Gaulosen verneområder, Eidsbotn, Ørin og Rinnleiret. Som forrige runde med nye Ramsarområder i 1996 er det også denne gang undertegnedes arbeide med nye Ramsarområder som har vært avgjørende for at de i det hele tatt er blitt etablert. Det er undertegnedes ønske at arbeidet med nye Ramsarområder i Trondheimsfjorden fortsetter når nye verneområder langs fjorden måtte bli etablert. Det ligger nå an til at en rekke fine fjærområder i Nord-Trøndelag vil bli vernet i løpet av neste år. Og disse vil være naturlige kandidater til innlemmelse i det etablerte Trondheimsfjorden våtmarkssystem.

Hva innebærer en innskriving i listen over internasjonalt viktige våtmarksområder? Foruten å bli noen av de hittil 1200 områder som foreløpig er utpekt verden over, så er det selvsagt en anerkjennelse av disse områdenes betydning for mange

arter og som naturtyper. Alle de norske Ramsarområdene er vernet etter naturvernloven, og deres vernestatus reguleres primært etter naturvernlovens bestemmelser, heri skjer det ingen endringer. Selv om juridisk status ikke endres, gir Ramsarkonvensjonen retningslinjer for hvordan Ramsarområder skal forvaltes og det forventes selvsagt at bl.a. siviliserte land som Norge ønsker å følge de retningslinjer som bl.a. Norge har vært med på å vedta. En hyggelig forskjell fra før og etter ramsarstatus er at fokus også kan settes på det som skjer utenfor verneområdene, og som virker negativt på Ramsarområdet. Det er ikke liten grad av logikk i dette, og dessverre et hyperaktuelt problemområde for de norske verneområdene!

For NOF og andre som er opptatt av å bevare naturens produksjon og verdi for våre etterkommere, er Ramsarstatus godt nytt og må brukes aktivt i den kommende kampen om å ta vare på etablerte naturvern-områder. Det er nemlig like viktig å arbeide aktivt for å ta vare på verneområder som det er å etablere disse! En egen artikkel om de nye Ramsarområdene og om Ramsarkonvensjonen generelt vil komme i *Vår Fuglefauna*, forøvrig er det skrevet en artikkel om de første Ramsarområdene i Norge i *Vår Fuglefauna* nr. 2/1996.

I løpet av høsten 2002 vil Nordisk Ministerråd utgi en bok om nordisk våtmarksvern med undertegnede som hovedforfatter. Boka gir foruten en statusrapport også en kritisk analyse av hva som er bra og hva som er mindre bra de nordiske landene i mellom. Boken anbefales også for sin historiske oppsummering av våtmarksvernet i Norden, så vel som en innføring i hvilke mekanismer som har virket på området siden interessen for våtmarksvern for alvor tok fart på 1960-tallet.

Øystein R. Størkersen

Hyllingsdalen og Sylene skal vernes

Stortinget har vedtatt at Hyllingsdalen og Sylene skal vernes. Likevel venter Fylkesmannens miljøvern-avdeling betydelig lokal motstand når arbeidet med verneplanene nå tar til.

Begge områdene som det i løpet av høsten og vinteren skal utarbeides verneplaner for, er deler av den store landsplanen for nye nasjonalparker og andre større verneområder som Stortinget vedtok for snart ti år siden.

Den nye og utvidete Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, som ble åpnet av kong Harald i sommer, og Forollhogna nasjonalpark, som statsråd Børge Brende åpnet 14. september, er begge blitt til som følge av landsplanen. Det samme gjelder også Roltdalen nasjonalpark, som blir en realitet neste år.

Adresseavisen 01. oktober 2002

Vi ser stadig flere traner

Tellingene viser at tranebestanden er voksende både i Trøndelag og i resten av landet. Det er flere grunner til det. For det første har tranene etter hvert fått et godt vern i overvintringsområdene. Samtidig er mange av rasteplassene tranene benytter seg av under høsttrekket blitt fredet. Om høsten og våren kan vi se tranene samle seg på bestemte områder for å forberede seg på trekket. Det er blitt registrert 11 store samlingsplasser i Trøndelag hvor tranene forbereder høsttrekket. "Våre" traner overvintrer for det meste i Spania og Portugal.

Se Adresseavisen 07.10.2002

Frykter ugle-boom til jul

Oppdrettere av dalmatiner var ikke begeistret for etterspørselen av dalmatinervalper som fulgte i kjølvannet av filmen "101 dalmatinere". Nå advarer fagleekspertene mot å gi barn levende "Harry Potter-ugler" til jul. - Ugler egner seg absolutt ikke som husdyr, sier ornitologer som frykter at et stort antall fugler vil komme til å lide i kjølvannet av en ugle-boom til jul.

Framstår som perfekt

Harry Potters snøugle Hedwig viser de mest fantastiske egenskaper i filmen, og framstår som vakker, klok og selskapelig. Med andre ord; det perfekte kjæledyr for barn. En snøugle vil koste opp mot 5000 norske

kroner, mens en vanligere ugle kan kjøpes for omlag 400 kroner i Storbritannia.

Vanskelig fuglehold

Det britiske kongelige selskap til fuglenes beskyttelse sier til avisa Mirror at det vil være en stor og meget tidkrevende oppgave for en familie å ta seg av en ugle. - Uglene kan leve opp til 30 år i fangenskap, men de trenger mye mosjon, og en meget spesiell diett hver eneste dag. Vi er redde for at fuglene vil komme

til å lide og at mange blir kastet ut når feberen etter Potter-filmene har lagt seg, sier en talsmann for foreningen.

Skilpadder og hundevalper

Hundrevis av skilpadder ble satt ut i naturen etter at barn og ungdom hadde gått lei av "Ninja Turtles" for noen år siden. Og like mange dalmatinervalper ble omplassert etter at Disney-filmene med levende hunder hadde gått sin seiersgang.

http://www.nrk.no/underholdning/pa_dyrenes_side/

Savner 21 liter gyro-sprit

STEINKJER: Med en åttekilos laks som dusør, gjør fiskeforvalter Anton Rikstad et siste forsvinningsforsøk på å få tilbake 21 plastflasker med 96 prosent sprit. Garantert uten metanoll, men med fiskeprøver fra hele Nord-Trøndelag.

I sommer har fiskeforvalteren ved fylkesmannens miljøvern avdeling engasjert en medarbeider for å samle inn fiskeprøver i form av yngel fra alle vassdrag i fylket. Dette er en viktig del av overvåkingen av lakseparasitten gyrodactylus salaris. Prøvene ble forskriftsmessig lagt på plastflasker med ren 96 prosent sprit. Mandag 29. juli ble eskene med totalt 21 liter sprit og fiskeprøver innlevert ved Verdal postkontor. Mottager var Veterinærinstituttet i Harstad, som skulle foreta videre analyse av prøvene. Men prøvene kom aldri til Harstad, og i ettertid har det vist seg at sendingen aldri forlot postkontoret i Verdal, opplyser en forsvinningsforsøk Anton Rikstad. For oss er dette mangdobbelts ergerlig. En masse arbeid

har vært bortkastet, og økonomisk sitter vi igjen med et tap på 25.000 kroner i lønnsutgifter og en spritregning på 15.000 kroner. Sprit med fiskesmak Rikstad ser ikke bort fra at noen har fått snusen i sendingens sterke innhold og latt seg friste. BB Det er ingen fare for å bli gyro-smitet, understreker Rikstad, men det vil ikke være særlig helsefremmende å drikke spriten med den suppen av fiskeprøver som er på flaskene. Fiskeforvalteren håper at hele eller deler av pakkens innhold fortsatt er intakt, slik at arbeidet med å hindre smitte av lakseparasitten ikke får et tilbakeslag på grunn av et simpelt tyveri. Bedre med laks BB Både smaks- og helsemessig må det være bedre med et godt laksemåltid hentet fra en av fylkets gode lakseelver, mener Rikstad. Han utlover derfor en dusør på en åtte kilo tung vill-laks til den som kan gi tips som medfører at de forsvunne fiskeprøvene - fortsatt på sprit - kommer til rette.

TRØNDERAVISA, 27. September 2002

Erling Koldaas

40 ørner i flokk over Hitra

De fikk en naturopplevelse utenom det vanlige, varaordfører på Hitra, Per Ervik, og hans jaktkamerat Hallvard Hermannsen på Håvikfjellet forrige fredag. Vel 40 ørner i luften samtidig!

- Det er nesten så jeg ikke tør å stå fram med opplevelsen, som var så spesiell at hadde vi ikke vært to som så det, ville jeg ikke gå ut med observasjonen. Men vi var to som så en flokk på 32 store om små ørner sveve over Håvikfjellet. Og litt lenger borte var det en annen flokk på ca 10 havørner som svedde. I tillegg var det en masse ravn i lufta, men vi fant ikke noe åtsel i området, sier Ervik.

- Etter det synet vi hadde, og det inntrykket vi som jegere har av hjortestammen, begynner jeg å tro at det er for mye ørn i området. ...

Adresseavisen 21.09.2002: s. 13

Hyllingsdalen og Sylene skal ver- nes

Stortinget har vedtatt at Hyllingsdalen og Sylene skal vernes. Likevel venter Fylkesmannens miljøvernavdeling betydelig lokal motstand når arbeidet med verneplanene tar til.

Begge områdene som det i løpet av høsten og vinteren skal utarbeides verneplaner for, er deler av den store landsplanen for nye nasjonalparker og andre større verneområder som Stortinget vedtok for snart ti år siden.

Den nye og utvidete Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, som ble åpnet av kong Harald i sommer, og Forolhogna nasjonalpark, som statsråd Børge Brende åpnet 14. september, er begge blitt til som følge av landsplanen. Det samme gjelder også Roltdalen nasjonalpark, som blir en realitet neste år.

- Hyllingsdalen og Sylene blir ver-
net som landskapsvernområder, kan hende i kombinasjon med noen naturreservater med strengere vern, sier Jan Erik Andersen i Fylkesmannens miljøvernavdeling i Sør-Trøndelag.

- Også disse områdene har kvaliteter som kunne gjort dem til nasjonalparker, men ... slik naturvernloven er utformet er det ikke anledning til det, ettersom begge områdene ligger på privat grunn.

...

Selv om vernevedtaket har hatt nærmere ti år på å synke men i lokalbefolkningens bevissthet, venter Andersen det han kaller "en del støy" i forbindelse med den prosessen som nå starter.

...

Adresseavisen 01.10.2002: s. 5

Går i mot fugletårn

Trondheimregionens Friluftsråd går imot oppføring av en fugleobservasjons-plattform på Grønøra i Gaulosen. Tiltaket ansees å være

OVERVINTRENDE FOSSEKALL I NORD-TRØNDELAG

Undertegnede har de siste fire - fem årene drevet spredte vinterregistreringer av fossekall i deler av Nord-Trøndelag. Til vinteren 2002/03 vil jeg foreta grundigere tellinger i utvalgte elvestrekninger, for bl.a. å få kartlagt viktige vinterlokaliteter i fylket. I tillegg til egne registreringer er jeg også interessert i opplysninger som andre har gjort. Har du kjennskap til spesielle konsentrasjoner av fossekall, ta kontakt.

Prosjektet har fått økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, og er du villig til å påta deg tellinger i ditt område, får du dekket kjøreutgifter, etter avtale med undertegnede. Resultatet fra prosjektet vil bli publisert i Trøndersk Natur.

Alle som bidrar med opplysninger blir med i trekning om en liten påskjønnelse (fossekallkopp, fossekalpin o.l.)

Per Inge Værnesbranden

Innherredsveien 42

7500 STJØRDAL

TLF: 74 82 55 38 Mob: 975 38 439

E-post: per.inge.vae@c2i.net

i strid med verneforskriftene. For øvrig egner ikke en fem meter høy plattform seg i dette åpne landskapet, mener friluftsrådet. - Tiltaket ansees ikke nødvendig for å oppleve fuglelivet og naturen i dette området, sier

Trondheimregionens Friluftsråd i sin uttalelse.

Adresseavisen 29.10.2002

Det er mai måned. Klokka er 23.30, og nattbordlampen slukkes.. Det er stille og rolig i rekkehusområdet på Flatåsen...

Ikke lenge etter blir vi vekket av et forferdelig lurveleven rett utenfor soveromsvinduet. Det er en skvatring uten like av skjærer som tydeligvis er veldig opphisset. Dette må undersøkes nærmere. Opp av senga og bort til vinduet.

Gardinene trekkes forsiktig tilside. I halvmørket utenfor blir vi vitne til et forvirrende skuespill.

I trærne på plenområdet utenfor er det 30 - 40 skjærer. Det ser ut som de er delt i to flokker som strides om et eller annet. Enkelte skjærer flyr mot hverandre slik at de kolliderer i lufta, og det drysser til stadighet hvite dun ned mot bakken.

Over tretoppene kretser det minst like mange kråker, men de tar ikke aktivt del i det som foregår i og mellom trærne.

Plutselig kommer det en katt lus-kende ut fra en av bærbuskene, og den sniker seg bort fra konfliktområdet. Likevel foregår lurveleven en god stund til.

Flere naboer observerte opptrinnet, men ingen av oss har en fornuftig forklaring på det som skjedde. At katter ertes av skjærer har vi ofte sett, men at så mange skjærer skulle hisse seg opp over en katt, har vi liten tro på, og hva gjorde alle kråkene der? Kråketing er et kjent begrep, men skjæreting - var vi vitne til det?

Torgeir Aalberg

Åtte nye fjellrevkull

Det er påvist åtte nye fjellrevkull i norske fjelltrakter fra Finnmark til Hardangervidda. Det er bare halvparten så mange som i 2001. Fem av årets ynglinger er registrert i Finnmark, ellers er det påvist en yngling i Børgefjell, en i Lierne og en på Hardangervidda.

To fjellrev-valper fra Finnmark og en fra Hardangervidda er blitt fanget og plassert på Veterinærhøyskolen i Asker. Planen er å avle fram nye dyr som etter hvert skal settes ut i norske fjellområder.

Fjellreven regnes som den mest truete dyrearten i norsk natur. DN tror nedgangen i antall ynglinger skyldes at det i år har vært svært lite smågnagere i fjellet.

Kilde: Adressavisen 23.10.2002

Fjellreven kalles også kvitrev. Den tette og langhårete kvite vinterpelsen var lenge (og kanskje ennå?) et ettertraktet pelsverk. Særlig verdifull var en fargevariant som kalles blårev. Inntil omkring århundreskiftet fantes den i de fleste fjelltraktene hos oss, men fjellreven er i dag svært sjelden. Til tross for totalfredningen fra 1930 har ikke fjellrevstammen kommet seg på fote.

Tegning: Karl Aage Tinggaard

Ornitologen Svein Haftorn tør være kjent av de fleste lesere av Trøndersk Natur. Men folkeopplysningsmannen Svein Haftorn er ikke så kjent lenger. I alle fall ikke blant våre yngre lesere.

I "gamle dager" var det anderledes. Da fartet den unge Haftorn rundt land og strand og holdt opplysende foredrag for tusenvis av skolebarn. For uten det levende ordet hadde han med seg lysbilder og konkrete anskuelsesmidler i form av utstoppede fugler, reir med egg i og andre "remedier". Alle skoler kjøpte "Lytt og lær": Lysbilder akkompagnert med lydopptak av Haftorns karakteristiske stemme hvor han fortalte om de ulike fugleartene.

I dag er læremidlet "Lytt og lær" gammelmodig, selvsagt. Men når får vi erstatteren?

Hva sa Svein Haftorn om ...

FISKEMÅKEN

Fiskemåken er atskillig mindre enn gråmåken, som den lett kan forveksles med hvis vi ikke bedømmer størrelsen riktig. Og det er ikke alltid så enkelt i felt. Det kan da være en fordel å huske på at nebbet til fiskemåken er temmelig jevnt tilspisset og gulgrønt av farge, mens nebbet til gråmåken har en rød flekk på undernebbet.

Fiskemåken ruger tallrik langs hele kysten, men også ved ferskvann i innlandet. Kosten er svært allsidig, og består av småfisk, krepsdyr, insekter, meitemark, sneiler, smågnagere, bær, korn og avfall.

Stemmen til fiskemåken er meget lysere enn gråmåkens.

(Lyden av en flokk fiskemåker...)

PLING!

Her ser vi fiskemåken, slik Eiliv Leren forevirket den, og slik titusener elevøyne har sett den. Dette bildet er noe beskåret som en følge av innramming i diasrammer, og originalen var et fargefoto. Tidens tann har tært kraftig på denne foredrags- og bildeserien, men hva er alternativet?

Vellykket flaggermusnatt i Stjørdal

I 2001 var det 10-årsjubileum for den Europeiske Flaggermusavtalen (UNEP/EUROBATS) som har som formål å verne om flaggermusbestandene i Europa, sikre forskning på denne lite kjente dyregruppa og spre informasjon om flaggermus. For å markere 10-årsjubileet ble 2001 gjort til Internasjonalt flaggermusår, og over hele Europa ble det holdt en rekke arrangementer med flaggermus som tema. Direktoratet for naturforvaltning bidro til at den europeiske flaggermusnatten for første gang fikk en storstilt markering i Norge, med 19 ulike arrangementer over hele landet.

Flaggermusnatten ble gjentatt i 2002, med flere arrangementer over hele landet den 24. august. I Stjørdal var undertegnede ansvarlig for flaggermusnatten, som gikk i regi av Norsk Zoologisk Forenings Flaggermusgruppe. Arrangementet ble annonsert gjennom rundskriv til alle i NOF-Stjørdal lokallag, og med omtale i de to lokalavisene (Stjørdalens Blad og Stjørdals-Nytt). Til tross for at det var lørdagskveld og visstnok en viktig fotballkamp som gikk på TV, møtte det opp 12 personer på Stokkan ungdomsskole. Gjennom et lysbildeforedrag som satt sammen av NZF's flaggermusgruppe, fikk

deltakerne et innblikk i en ukjent dyreverden. Før lysbildeserien ble satt i gang, fikk deltakerne utdelt en informasjonsbrosjyre fra NZF om flaggermus, og jeg fortalte også kort om statusen for flaggermus i Trøndelag og Stjørdal. Flaggermusenes ultralyder og en flaggermusdetektor, som brukes til å omgjøre de høyfrekvente ultralydene hørbare for det menneskelige øret, ble også demonstrert.

Etter lysbildene tok vi oss en tur ut bak skolen. Da vi kom ut, ble vi møtt av politi og Securitas, og det viste seg at alarmer på skolen hadde blitt utløst, men om det var vi som hadde forårsaket det er litt usikkert. Vi ble heldigvis ikke arrestert. I skogen bak skolen hørte vi kun en svak nordflaggermus. Deretter gikk vi videre til en bekk som rant bak skolen, hvor det var to-tre nordflaggermus som patruljerte fram og tilbake på insektjakt. Før denne kvelden hadde jeg undersøkt området ved skolen, og registrerte da en ubestemt *Myotis* (brandt- skjegg- eller vannflaggermus), og hadde et lite håp om at den dukket opp igjen i kveld, men det var bare nordflaggermus som ble registrert. Jeg forklarte hvordan detektoren virket og litt om hvordan de forskjellige artene jaktet. Ingen av de tilstedeværende hadde opplevd flaggermus ved hjelp av detektor

tidligere, og samtlige ble fascinert av lydene som strømmet ut av den, samtidig som vi kunne se dyrene i silhuett opp mot himmelen. Vi sto og hørte på dem en halvtime før de yngste i forsamlingen måtte dra hjem. Til slutt, mens tre av oss var igjen til slutt, opplevde vi faktisk at en av flaggermusene stupte ned og kom flygende mellom oss, og den krasjet inn i skulderen til en av de andre som sto der, før den for videre. Sannsynligvis stupte den ned etter et insekt og var litt uoppmerksom, og muligens var det et uerfarent ungt dyr?

Arrangementet var etter mitt syn vellykket, og de som var med ga også uttrykk for at de hadde utbytte av kvelden. Forhåpentligvis er dette med på å skape større forståelse for flaggermusenes liv og levnet, og at flere får øynene opp for at de har sin rolle i naturen, bl.a. som viktige insektbekjempere

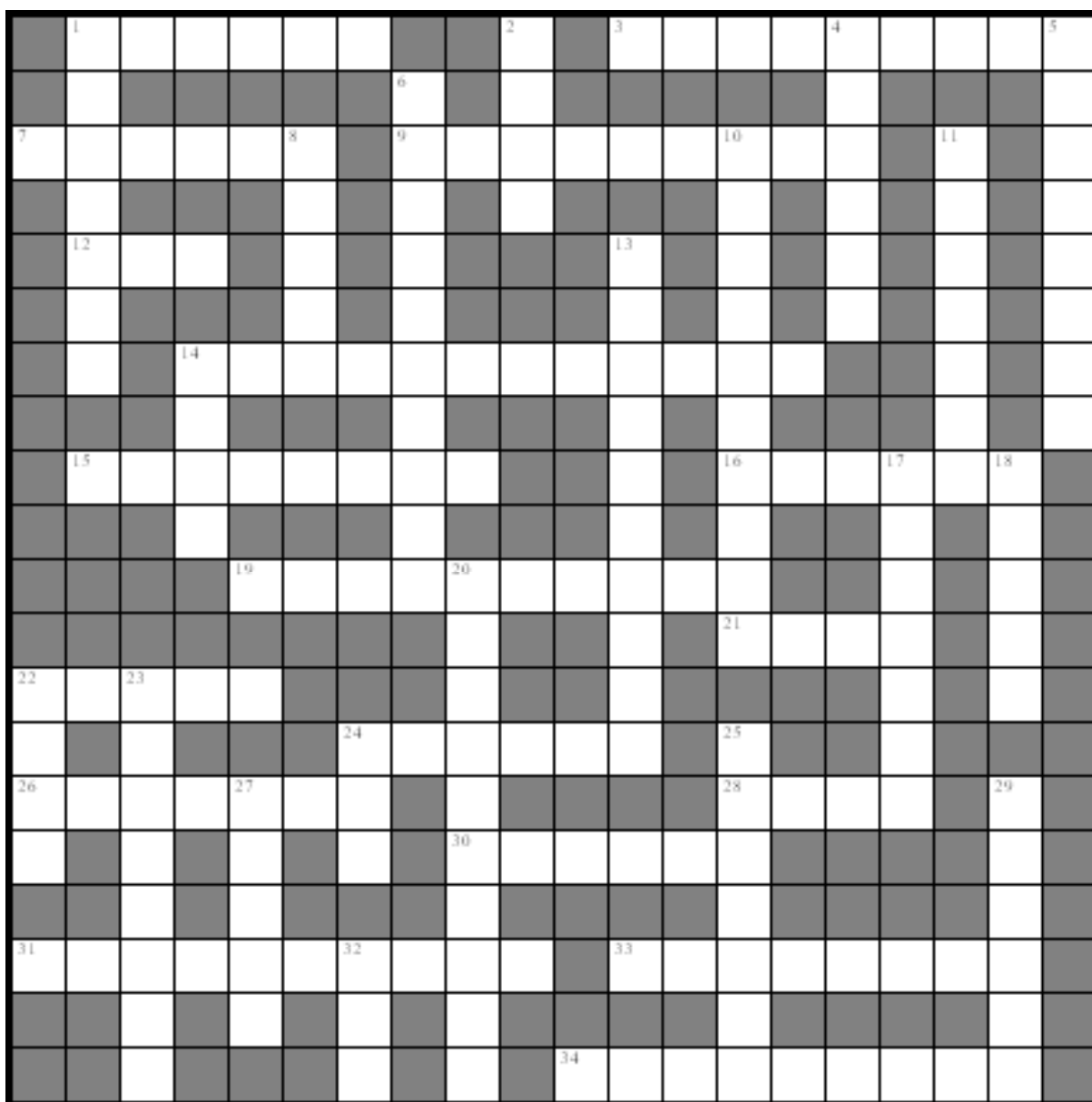
Per Inge Værnesbranden

Nordisk flaggermus er vår vanligste flaggermus. Den kan forveksles med gråskimlet flaggermus, men er ikke skimlet. Den jager om kvelden og om natta, men seinhøstes kan den også fly om dagen. Den holder til i hule trær, på loftsrom og mellom bordkledninger på hus. Ofte finnes flere sammen.
Tegning: Karl Aage Tinggaard.

FUGLELEIKEN

Kryssord, spørsmål osv.

VANNRETT

- 1 sola snur
- 3 rype i fjellet
- 7 julekrydder
- 9 varmt plagg
- 12 på fuglefoten
- 14 borte om vinteren
- 15 i huset
- 16 varmer hendene
- 19 feit før jul
- 21 årets fugl 2001
- 22 varm drikk
- 24 snill i jula
- 26 årets fugl 2000
- 28 klok fugl
- 30 fugl med is i navnet
- 31 lett øltype
- 33 fiskerett
- 34 sju sorter

TN-KRYSS Nr. 2, 2002

Det stunder mot jul, og dette kryssordet løses lettere dersom du er i julestemning!

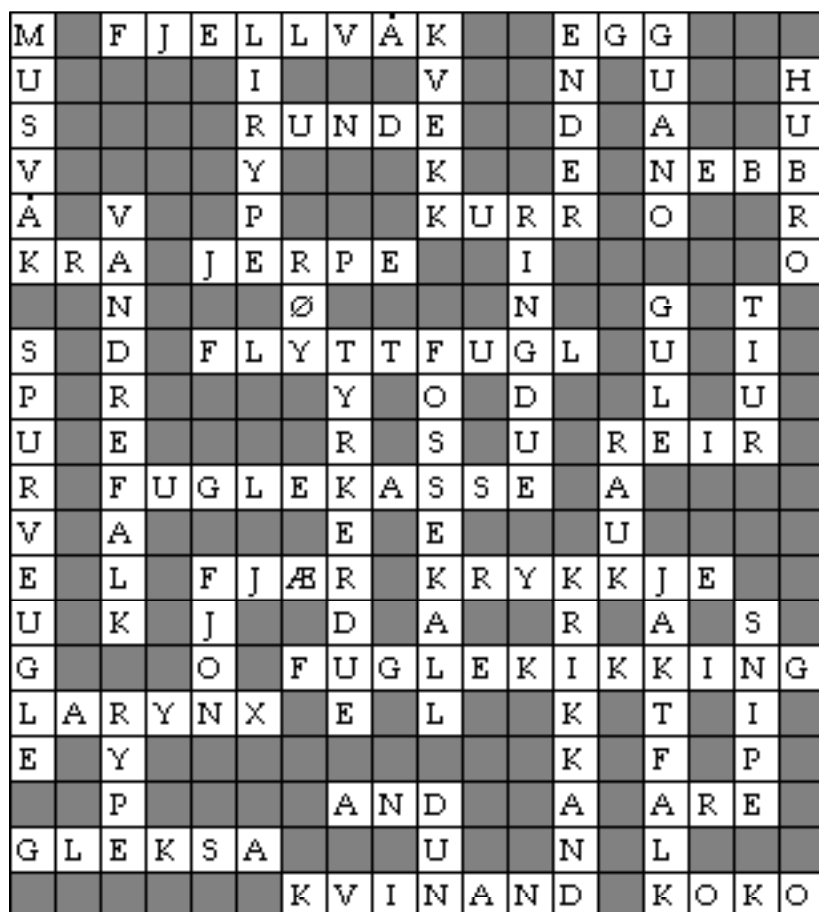
Den som sender inn riktig løsning med på trekningen av et krus med "Årets fugl" på.

Redaktøren må ha løsningen i hende innen 1. påskedag 2003.

LODDRETT

- 1 fettet på grisen
- 2 rovfugl
- 4 rype nede i lia
- 5 godt å ha i dyna
- 6 fuglenes konge
- 8 kalles "gråkari"
- 10 invasjonfugl
- 11 ugle med snø i navnet
- 13 arbeider i jula
- 14 gir mat, lys og varme
- 17 storfugl - hannene
- 18 julemat
- 20 gåsungene
- 22 julepynt
- 23 hunnkanin
- 24 kornband
- 25 pyntet tre
- 27 rasker over isen
- 29 harde og myke
- 32 julefarge

TN-kryss nr. 1 - 2002

Den heldige vinneren av dette kryssordet ble **Hans Øien, Kringlegata 5, 7500 Stjørdal.**

Vi gratulerer vinneren! Et krus med "Årets fugl" er tilsendt i posten.

Vinneren av TN-kryss nr. 2-2001 ble **Bjørn A Steinsmo, Tømte Halsan 7600 Levanger.** Han har også fått et krus tilsendt. Hederlig omtale fortjener **Bjørn Mejdell Larsen, Skjetnemarkveien 15c 7081 Skjetnemarka.**

Død over Hitler

Under krigen var det en mann som hadde ei papegøye som han hadde lært å si "Død over Hitler!" Dette kom tyskerne for øret og de bestemte seg for å undersøke saken nærmere. Heldigvis for mannen ble han tipset om besøket på forhånd, slik at han fikk tid til å områ seg. I samme bygda var det enda ei papegøye, og den tilhørte presten. Mannen tok med seg papegøya bort til presten og foreslo å bytte papegøye noen dager. Da presten fikk høre bakgrunnen for mannens ønske, fikk han naturlig vis lov til det. Så kom tyskerne på besøk til mannen for å undersøke saken nærmere. De gikk bort til papegøya og sa flere ganger "Død over Hitler!" Papegøya svarte andektig med hodet på skakke: "Herre, hør vår bønn!"

Snarveien

Hvorfor hopper gråspurven over jernbanelinja?

- Det er for langt å hoppe rundt!

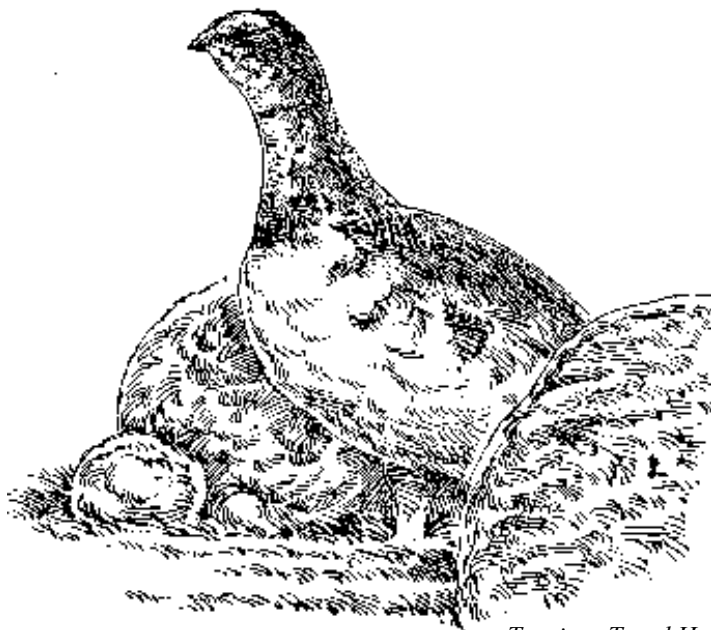

Tegning: Siri Dokken

Paringslysten rype har vinterdrakt

Fjellrypenes hvite fjærdrakt er god kamouflasje om vinteren, men hver vår setter hannene livet på spill. Hunnene foretrekker nemlig hvite fjær, så med fare for å bli middagsmat for rovdyr må hannene i et par uker promenerer i hvitt selv om snøen er borte. Først etter paring skifter hannen fjær.

Kilde: Illustrert Vitenskap

Tegning: Trond Haugskott

Ti spørsmål

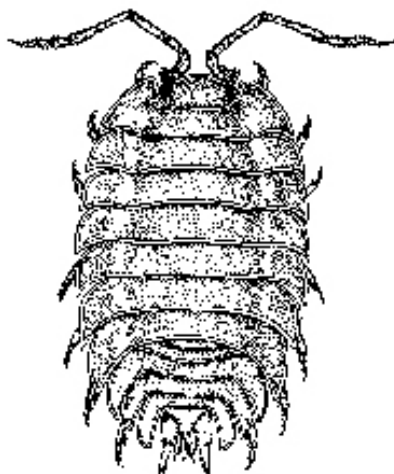
1. Hvilken fugl går også under navnet "kardinalfuglen"?
2. Er kongeørna en haukefugl?
3. Hvilken fugl er "fiskelita"?
4. Hvem er "kjøtt-Erik"?
5. Puster skruketrollet med gjeller?
6. Legger buormen egg?
7. Er salamanderen et amfibium?
8. Er blåstål en fisk?
9. Hvilken fjellfugl kalles "skarv"?
10. Hvilken fugl kalles "regnkråk"?

Ti svar

1. dompap
2. ja
3. strandsnippe
4. kjøttmeis
5. ja
6. ja
7. ja
8. ja
9. fjellrype
10. svartspett

Det styggeste

- Pappan min har satt opp et fugleskremsel i hagen, og det er så stygt at hver eneste fugl har forlatt trakten!
- Pytt, det er vel ingen ting! Pappan min har satt et fugleskremsel hjemme, og det er så stygt, så det var en skjære som kom og leverte tilbake en liter moreller den hadde tatt!

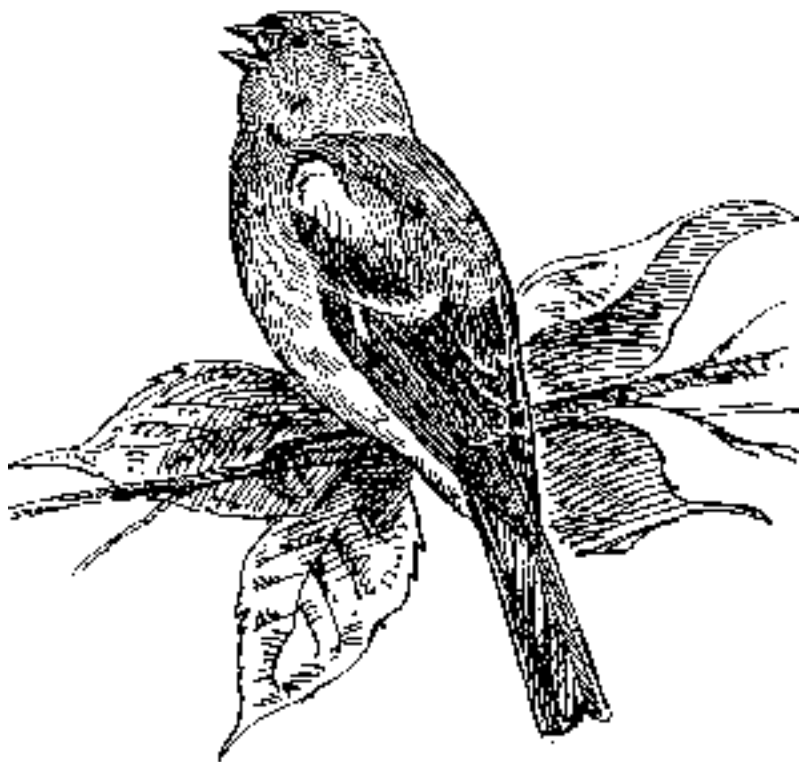
Skruketrollet kalles også benkebiter, munkelus og kjellerdyr. Denne merkelige skapningen trives godt der det er mørkt og fuktig. Vi kan treffe på skruketrollet i kjelleren, under steiner i hagen eller i råtnende treverk. Dyret kan bli opp til et par centimeter langt, og hører til flatkrepsene - som tarelusene. Men skruketrollet er helt og holdent et landdyr. Det er mange arter av dem. Noen lever i fjæresonen, som den grå munkelusa.

Illustrasjonen er hentet fra "Norges dyreliv" (1950).

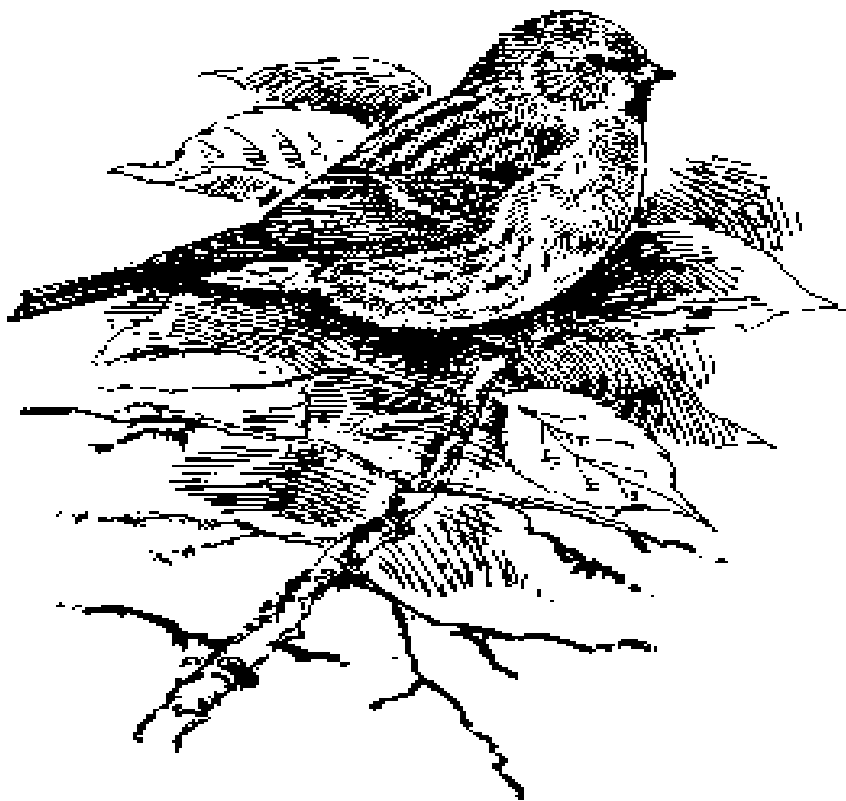
HVEM ER JEG?

Jeg er i bunn og grunn en trekkfugl. Om høsten flyr jeg til varmere strøk i september/oktober, og om våren kommer jeg tilbake sånn sirka mars/april. Da kan det fortsatt være kaldt og mye snø, men heldig vis er mange folk flinke til å føre meg og mine venner. Jeg liker best å få servert maten på bakken. Noen tøffinger av oss overvintrer til og med i Trøndelag. Er du heldig, kan du se meg på fuglebrettet gjennom hele vinteren. Jeg kan en sang om "Fru Borchgrevink".

Bokfink

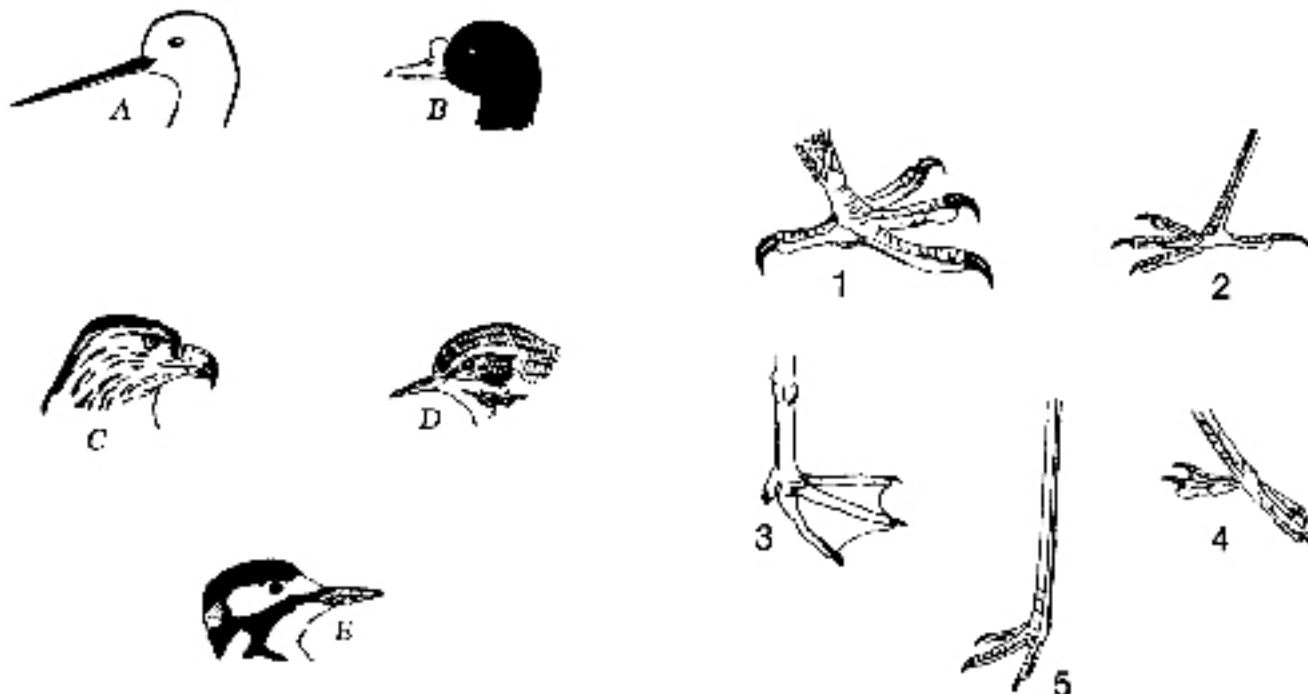
Tegninger: Trond Haugskott

Jeg er liten, jeg. Jeg er gråbrun og mørkstripet, og som hannfugl har jeg også rød farge i brystet. Om vinteren streifer jeg rundt på jakt etter mer mat. Jeg spiser mye forskjellig: solsikkefrø, meiseboller, jordnøtter (uten salt!), havre, frø og brødsmuler. Noe av det beste jeg vet er bjørkefrø.

Gråsisik

HVA PASSER SAMMEN?

Du hadde vel ingen store problemer med å løse denne oppgaven. Hode og fot passer sammen slik: A5 (vader, stytteløper), B3 (andefugl - gravand), C1 (rovfugl), D2 (spurvefugl - piplerke) og E4 (hakkespett - flaggespett).

Fuglenes nebb

Fuglene har ikke tenner til å bite og tygge med. Derfor er formen på nebbet meget viktig. Nebbet forteller mye om hva slags mat fuglene spiser.

Frøetende fugler, som dompap og bokfink, har korte nebb som ikke er særlig spisse. Nebbet er svært kraftig og kan knekke harde frøskall. Kjernebiteren klarer til og med å knekke kirsebærsteiner.

Korsnebben plukker ut frø fra gran- og furukongler. Det spesielle nebbet er et utmerket redskap til å brette opp konglene med.

Mange fuglearter spiser bare bær og frukter av forskjellige slag. Mange trostearter regnes å høre til denne gruppa. Trostene har et ganske langt

nebb, men det er ikke særlig sterkt. Slike fruktetende fugler er blitt kalt "bløtnebbete fugler". Trostene spiser også animalsk føde, som insekter og andre smådyr. Gråtrosten er spesielt glad i meitemark.

Noen fugler lever bare av insekter de fanger i lufta. Svalene er gode eksempler på insektetende fugler. Svalene har korte og breie nebb som er effektive fangstredskaper når fuglene flyr med nebbet på vidt gap. Fugler som plukker opp insekter og andre smådyr rett fra bakken, har lange og ganske tynne nebb. Mange av vaderne hører til denne gruppa. Hakkespettene plukker insektlarver ut av trestammer. De hakker også ut reirhull i trestammene. Svartspetten er den største av hakkespettene våre,

og kan hakke ut reirhullet sitt i helt friske furutrær.

Fugler som lever av fisk har også spesialiserte nebb. Fiskene er glatte, så mange fiskespisende fugler har nebb hvor nebbkanten har tannformete hornplater. Slik klarer de å holde på den sleipe og sprellende fiskekroppen. Måkene har kraftige nebb med en svak bøy ytterst som hjelper til å holde fisken fast.

Kjøttetende fugler som fanger levende byttedyr har krumme og kraftige nebb som ender i en spiss. Nebbet brukes til å rive opp kjøttet med. De holder kjøttet fast med klørne mens de river.

JPS

FUGLER I NORD-TRØNDELAG 2001

Rapport fra LRSK/Nord-Trøndelag

Rapport fra LRSK/Nord-Trøndelag (lokal rapport- og sjeldenhetskomité i Nord-Trøndelag)

Denne rapporten er en sammenstilling av uvanlige observasjoner av fugler i Nord-Trøndelag i 2001. En stor takk til alle som har sendt inn sine observasjoner! Den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen i Nord-Trøndelag (LRSK/NT) er en komité underlagt NOF avd. Nord-Trøndelag, og har som oppgave å registrere observasjoner av sjeldne og uvanlige fuglearter. Husk at komiteen også er interessert i observasjoner av en rekke arter som ikke behøves dokumentert. Slike arter og observasjoner du mener er interessante kan sendes inn med følgende opplysninger: art, antall, alder, kjønn, sted, dato og observatører, på et eget ark. Vi er også interessert i observasjoner av f.eks. store antall, tidlig vårtrekk, seine høstfunn, vinterfunn av normalt trekkende arter, observasjoner utenom artens kjente utbredelsesområde og lignende. Se ellers årsrapportene for hva som blir publisert der. Observasjonene kan sendes etter hvert som de blir gjort, eller samlet like etter nyttår (helst innen 1.2). Lista over hvilke arter som skal rapporteres finner du i LRSK-rapport for 1999 (TN nr. 2-2000), eller du kan få den tilsendt ved henvendelse til LRSK/NT (se adresse etter rapporten). Hvis du har tilgang til Internett kan du også finne rapporteringslistene på <http://www.nofnt.no/news/>. I løpet av vinteren vil det bli mulighet for å rapportere på eget elektronisk skjema, via Internett.

LRSK's sammensetning og arbeid

For 2001 har LRSK/NT bestått av

Bård Nyberg, Per Inge Værnesbranden og Ingar Jostein Øien. Det har ikke vært avholdt noe møte for å gå gjennom det innsendte materialet, men enkeltsaker er blitt sendt i posten til medlemmene. Rapporten er skrevet av Per Inge Værnesbranden, og gjennomlest av de andre i komiteen. På grunn av andre preserende oppgaver er det ikke blitt tid til utfyllende kommentarer for de forskjellige artene denne gang. Av samme grunn er flere observasjoner av sjeldne arter som krever nærmere diskusjon og oppfølging, satt på avventing til neste rapport.

Mangelfull rapportering

Bakgrunns materialet for denne rapporten bygger i hovedsak på innsendte rapporter til LRSK fra mange observatører. Dessverre er det imidlertid mye som ikke blir innsendt direkte til LRSK. Ved en gjennomgang av "Siste Nytt fra Trøndelag" på Internett, ser en at det er veldig mange observasjoner som er svært aktuelle for en LRSK-rapport. Derfor er flere observasjoner også hentet fra Siste Nytt-sidene. Dette gjelder i hovedsak observasjoner av rapportarter og andre interessante funn som høye antall, trekkobservasjoner og observasjoner som supplerer det som allerede er innsendt til LRSK. Et godt eksempel som illustrerer dette er vannriksa fra Nordsileiret. Hvis vi skulle basere oss på det som ble innsendt, ville denne fuglen vært loggført med to datoer: 11-12.5 og 27.5. Etter å ha gått gjennom Siste Nytt-sidene viste det seg at denne fuglen var på lokaliteten i perioden

5.5 - 6.7, d.v.s. i to måneder! Observasjoner på Siste Nytt-sidene av arter som kreves dokumentert eller beskrevet og som ikke er innsendt direkte til LRSK tas vanligvis ikke med i rapporten, med unntak av noen få observasjoner hvor det f.eks. er lagt ut bilde på Siste Nytt-sidene som dokumenterer arten.

Sårbare arter

Hekkefunn, hekkeindikasjoner eller observasjoner fra hekketida/i hekkesesongen for sårbare arter vil ikke bli oppgitt med eksakt lokalitet, kun med angivelse av kommunenavn eller navn på et større geografisk område i kommunen eller fylket. Dette gjelder de fleste rovfugler og ugler, lommer, sangsvane, trane.

Tabell 1. Lokalteter som er ofte nevnt, blir her listet opp med kommunetilhørighet.

Alfnesfjæra - Levanger

Eidsbotn - Levanger

Falstadbukta - Levanger

Fiborgtangen - Levanger

Frøsetvågen - Steinkjer

Halsøen - Stjørdal

Hammervatnet - Levanger

Kanalen - Nærøy

Klingsundet - Steinkjer

Leksdalsvatnet, S. - Steinkjer

Leksdalsvatnet, V. - Verdal

Lokaliteter i Leksdalsvatnet blir angitt med respektive kommuneangivelse

Lundleiret - Steinkjer

Lømsen - Steinkjer

Movatnet - Levanger

Rinnleiret - Levanger/Verdal

Sandfærhus - Stjørdal

Sklinna - Leka

Storleiret - Frosta

Tautra - Frosta

Tronesbukta - Verdal

Tynesfjæra - Levanger

Vellamelen - Steinkjer

Velvang - Stjørdal

Vinge - Stjørdal

Øksninga - Nærøy

Ørin - Verdal

Forkortelser og symbolforklaring

Ad = adult, voksen fugl, **juv.** = juvenil, ungfugl, **M** = hann(-er) (male), **F** = hunn(-er) (female), **F-f.** = hunn-farget, **1K** = fugl i sitt 1. kalenderår (fødselsåret fram til 31.12.), **2K** = fugl i sitt 2. kalenderår (året etter fødselsåret, 1.1-31.12), **medd.** = meddelt. * betyr at observasjonen er dokumentert med foto, video, lydopptak, fjær o.l.

OBSERVASJONER FRA TIDLIGERE ÅR:

Krikkand *Anas crecca*

Vinterfunn: 1 F Bogen, Steinkjer 21.12.2000 (SMo)

Stjertand *Anas acuta*

Vinterfunn: 1 M Bogen, Steinkjer 21.12.2000 (SMo)

Lerkefalk *Falco subbuteo*

1 ad. Vuku, Verdal 25.5.1997 (RRi)

Ringdue *Columba palumbus*

Vinterfunn: 1 ind. Lundleiret 26.12.2000 (EMo)

Svartrødstjert *Phoenicurus*

1 M Vuku, Verdal 20.4.2000 (Inge Bratli)

OBSERVASJONER FRA 2001:

Smålom *Gavia stellata*

Store antall: 19 ind. Vinge-Velvang 18.2 (PIV), minst 29 ind. utenfor Høsholmen og Vikaholmen, Inderøy 29.3 (HSø), 12 ind. Vinge-Velvang 8.4 (PIV), 13 ind. Vinge-Velvang 21.4 (EHu), 21 ind. Vinge 1.5 (TKr, EKr, FSc), 55 ind. Tautra 28.10 (ESæ), 23 ind. Tautra 9.12 (JAA). **Hekkefunn:** 6 par påvist hekkende i Stjørdal kommune, mai-juli (PIV), 1 par rugende på reir, Nordli, Lierne 15.6 (PIV), 1 ad + 1 pull Meråker 28.6 (PIV)

Storlom *Gavia arctica*

Store antall: 46 ind. Vinge 1.5 (TKr, EKr, FSc). **Hekkefunn:** 1 par hekket Namsskogan 19.6 (TRe), 1 par + 2 pull Stjørdal 12.7 (PIV)

Små-/storlom *Gavia stellata/arctica*

90 ind. (små- og storlom, mest smålom) Vinge 1.5 (EHu)

Islom *Gavia immer*

1 ind. Vellamelen 13.1 (AVa), 1 ind. trekkende Aglen, Otterøya, Namsos 10.4 (TKo), 4 ad. Leknesøyan, Leka 29.4 (FKu), 2 ind. Tautra 28.10 (ESæ), 1 ind. Vikanbukta, Stjørdal 8-9.12 (PIV, TRØ, BNy), 1 ind. Tautra 9.12 (JAA) 1 1K Tautra 23.12 (FFa, KHa, TEB), 1 ad. Alfnestfjæra 25.12 (TKo)

Gulnebbblom *Gavia adamsii*

1 ind. Tautra 9.1 (MVa), 5 ind. Tautrasvaet 27-28.1 (RPe), 1 ind. Åsholmen, Frosta 27.1 (RPe), 2 ind. Tautra 11.3 (TRe, MMy, GRu, TBe), 3 ind. Tautra 1.4 (TRe, NOF), 1 ind. trekkende Aglen, Otterøya, Namsos 10.4 (TKo), 1 ind. Tautra 13.4 (Tore Vang, Rolv Vang, MVa) 2 ad Øksninga 27.4 (FKu), 1 ind. Tautra 28.10 (ESæ), 2 ind. Tautra 9.12 (JAA), 3 ind. Tautra 27.12 (EHu)

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

1 ind. Levangersundet 22.1 (TRe) og 10.3 (TRe), 1 ind. Tautra 27.3 (BNy) og 1.4 (MVa), 2 ind. Levangersundet 17-31.12 (TKo).

Toppdykker *Podiceps cristatus* (Alle obs.)

Tautra: 9 ind. 27.1 (RPe), 17 ind. 11.3 (TRe, MMy, GRu, TBe), 6 ind. 31.3 (MVa), 8 ind. 1.4 (MVa), 10 ind. 28.10 (ESæ), 2 ind. 9.12 (JAA). **Leksdalsvatnet:** 1 ind. Figga, S. 14.5 (NOF), 1 ind. Ausa, V. 24.5 (TSø), 1 par i kurtise Ausa 28.6 (TSø). **Øvrige funn:** 2 ind. Tronesbukta 29.3 (HSø), 9 ind. Lørvikleiret, Inderøy 7.4 (EMo)

Gråstrupedykker *Podiceps grise-gena*

Store antall: 15 ind. Tautra 9.12 (JAA). **Sommerfunn:** 1 ind. Tautra 10.6 (MVa). **Ferskvannsfunn:** 2 ad. Leksdalsvatnet, S. 7.8 (TSø). **Tidlige høstfunn:** 1 ad. Eidsbotn 13.8 (TKo)

Horndykker *Podiceps auritus* (Hekkefunn, store antall)

Hekkefunn: minst 6 par Halltussvatnet, Nærøy (FKu), 1 par Svanvatnet, Nærøy (FKu). 36 par Leksdalsvatnet, V/S. 19.5 (TSø), de fleste mislyktes pga regn og økt vannstand 12-13.6. Levanger kommune: Antall par ikke oppgitt. Hekker i Hammervatnet, Nesvatnet, Lynvatnet, Movatnet, Hoklingen, Nesjøvatnet, Byavatnet (MHu). 1 reir Almovatnet, Stjørdal 20.5 (PIV), 1 reir Åstjønnå, Forradal, Stjørdal 4.6 (PIV). **Store antall:** 41 ind. Tautra 28.10 (ESæ), minst 45 ind. Tautra 9.12 (JAA)

Grålire *Puffinus griseus*

1 ind. Sklinna 26.9 (GRu, THa).

Havsvale *Hydrobates pelagicus*

8 ind. ringmerka Sklinna 21-24.9 (GBa, THa, GRu, FKU).

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Ferskvannsfunn: 1 juv. Grønningselva, Movatnet 29.8 (Ketil Fagerli), 1 ind. Lømsen 11.9 (AVa). **Store antall i Trondheimsfjorden:** 80 ind. Tautra 28.10 (ESæ)

Gråhegre *Ardea cinerea*

1 ind. hadde tilhold ved Kvesjøen,

Lierne, hele vinteren 2000/2001. Fuglen pendlet mellom Frostviken i Sverige og Kvesjøen, hvor den spiste fiskeavfall fra isfiskerne (? Kveli medd. MVe).

Knoppsvane *Cygnus olor*

1 ad. Sandfærhus/Hell 1-3.1 (PIV), 1 ind. Movatnet 26.4 (IHa, TBe), 7.6 og 22.9 (MHu), 1 ind. Halsøen 9.9 (EHu), 1 ad. Ørin 27.12 (TSø, KÅS).

Dvergsvane *Cygnus columbianus*

1 ad. Mæresmyra, Steinkjer 16.4* (PIV m.fl.).

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Store antall: 139 ind. Fornes - Prestmoen, Stjørdal 6.4 (PIV), 220 ind. Øfsti, Stjørdal 11.4 (BNy, TRØ, JAA, PIV), minst 332 ind. Leksdalsvatnet 22.4 (TSø). Maks. tallet i Stjørdal er det høyeste som noen gang er registrert i kommunen. **Hekkefunn:** 1 par hekket i Verran, mislykket hekking (Sigmund Haldås medd Ole Kristian Antonsen). 1 par + 3 juv Snåsa 10-12.8 (Eirik Spets, Rune Spets, Håvard Lutdal), sangsvane har hekket på denne lokaliteten siden midten på 1990-tallet. **Sommerfunn:** 4 ad. Bjørtjønn, Lierne 18.6, ingen tegn til hekking (PIV), 2 ad. Grønningen, Verdal 27.6, ingen tegn til hekking (TRe), 1 ad Liavatnet, Frosta 31.7 (RPe)

Sædgås *Anser fabalis*

1 ind. (*A. f. fabalis*) Vellamelen 6.4-3.6, 12.7, 25.8 og 30.9 (AVa m.fl.), 3 ind. (*A. f. fabalis*) Volen, Verdal 14.4 (TSø, HSØ), 1 ind. Klingsundet 19.4 og 22.4 (AVa), 3 ind. Skage, Overhalla 26.4 (KTr), 1 ind. sone 2, Leksdalsvatnet, V. 3.5 (TSø), 1 ind. (*A. f. fabalis*) Minsås, Verdal 9.5 (TSø), 1 ind. (*A. f. fabalis*) Bunes, Leksdalsvatnet, V. 10.5 (MVa), 1 ind. (*A. f. fabalis*) Fiborgtangen 15-16.5 (TRe, MHu m.fl.), 1 ind. Hammervatnet, om våren (Harry Åknes medd MHu), 1 ind. (*A. f. fabalis*) Måsøya, Verdal 16.9 (TSø)

Dvergsvane - en sjeldenhet i Trøndelag. Observert på Mæresmyra, Steinkjer. Bildet er tatt 16 april 2001. Fotograf: Trond Sørhuus.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*

Vårtrekk: De første flokkene: 13 ind. Eideskorsen, Levanger 5.4 (TKo), 3 ind. Røstad, Levanger 10.4 (EHu), 16 ind. Frøsetvågen 15.4 (AIA, MVa), 19 ind. Lundleiret 15.4 (AIA, MVa). Kortnebbgås tar stadig nye områder i bruk, bl.a. i Namdalen. I området nedenfor Skage S-lag i Overhalla lander det svært mye gås både vår og høst. Dette gjelder både for nord- og sørsiden av Namsen. Flokker på 4000 - 5000 kortnebbgås er observert. Det har vært svært få tellinger i dette området (KTr).

Ubestemt kortnebbgås/sædgås *Anser brachyrhynchus/fabalis*

Vinterfunn: 1 ind. Eidsbotn 21.1 (TRe).

Tundragås *Anser albifrons*

1 2K Eidsbotn 8.5 (KAS, BES), 1 ind. Fiborgtangen 14.5 (TRe), 1 ind. Eidsbotn 16.5 (MHu), 1 2K Rinnleiret 17.5 (KAS, BES)

Grønlandsk tundragås *Anser albifrons flavirostris*

2 ad. Skei, Leka 2.4 (SGa), 6 ad. samme sted 20-21.4 (SGa, FKU)

Grågås *Anser anser*

Innlandsfunn: 2 ind. Bunes, Leksdalsvatnet, V. 20.4 (TSø), 1 ind. sone 2, Leksdalsvatnet, V. 3.5 (TSø), 2

ind. Hammervatnet 6.6 (MHu), 24 ind. Moksnes-jordene, Stjørdal 14.9 (PIV), 21 ind. Lunnvatnet, Steinkjer 23.9 (AVa), 11 ind. Lunnvatnet 6.10 (AVa), 5 ind. Lømsen 6.10 (AVa), 47 ind. Moksnes-jordene 6.10 (PIV). **Hekkefunn i ferskvann:** 2 par hekka vellykka i Halltussvatnet, Nærøy (Frode Mikalsen medd. FKU). **Funn fra hekketida i Trondheimsfjorden:** 4 ind. Alfnesholmen, Levanger 28.4 (TRe), 2 ad 7.7 (TRe) og minst 35 ind. samme sted 12.7 (TSø), av disse var minst 23 juv. **Seine høstfunn/vinterfunn:** 5 ind. Rinnleiret 1.11 (TSø), 8 ind. samme sted 8.11 (TSø), 2 ind. Gladsøvatnet, Steinkjer 8.12 (AVa)

Stripegås *Anser indicus*

3 ind. Bunesbukta, Leksdalsvatnet, V. 9-10.6* (TSø m.fl.).

Snøgås *Anser caerulescens*

2 ind. sammen med kortnebbgjess, Minsås, Verdal 9.5 (TSø) og Leksdalsvatnet, V. 10.5 (NN medd. TSø)

Kanadagås *Branta canadensis*

Store antall: Minst 310 ind. Måsøya, Verdal 16.9 (TSø), 52 ind. Hegra, Stjørdal 15.9 (PIV), 70 ind. Øfsti, Stjørdal 29.9 (PIV), 65 ind. Lilleøen, Overhalla 4.10 (PIV), 68 ind. Sem, Snåsavatnet, Steinkjer 24.11 (EMo). **Hekkefunn utenfor utbredelsen i Norsk Fugleatlas:** 10 ad + 3 pull,

Sætervika, Tunnsjøen, Røyrvik 17-18.6 (TRe).

Kvitkinngås *Branta leucopsis*

Vårtrekk: 1-3 ind. Vellamelen 22.4-7.5 (AVa), 1 ind. Klingsundet 22.4 (AVa), 1 ind. Frøsetvågen 29.4 (AVa), 1 ind. Kåra, Ørin 29.4-1.5 (TRe, TSø), 1 ind. Lundleiret 6.5 (AVa), 2 ind. Eidsbotn 8.5 (KAS, BES), 2 ind. sone 1, Leksdalsvatnet, V. 10.5 (MVA), 1 ind. Mære, Steinkjer 10.5 (MVA), 1 ind. Flora, Stjørdal 12.5 (ESæ, KAS, BES, MVA), 1 ind. Fiborgtangen 14-18.5 (TRe, MHu, KAS, BES), 1 ind. Roelsøya, Borgenfjorden, Inderøy 30.5 (Jakob Olav Wibe). **Høsttrekk:** Sklinna: 28 ind. 22.9, 260-270 ind. 23.9, 750-800 ind. 27.9, 1000-1100 ind. 28.9 (GBa, THa, GRu, FKU). 17 ind. Ørin 29.9 (GBa, THa, GRu).

Ringgås *Branta bernicla*

1 ind. (lysbuket) Eidsbotn 8.5 (TRØ)

Gravand *Tadorna tadorna*

Innlandsfunn: 1 juv. Bjertemsøra, Stjørdalselva, Stjørdal (11 km fra fjorden) 29.9 (PIV). **Seint høstfunn/vinterfunn:** 1 ind. Lundleiret 18.11 (EMo), 6 ind. Vikanbukta 21.11 (IJØ), 6 ind. Halsøen 25.11 og 2.12 (EHu) og Vikanbukta 9.12 (TRØ)

Mandarinand *Aix galericulata*

1 M Bogen, Steinkjer 10.4* (TSø m.fl.) og sannsynligvis samme fugl Frøsetvågen 12.4 (TKo)

Brunnakke *Anas penelope*

Store antall: 125 ind. Ørin 25.10 (TSø). **Hekkefunn:** 1 F + 4 pull. Hammervatnet 26.6 (TRe), 1 F + 5 pull Almuvatnet, Stjørdal 1.8 (PIV). **Vinterfunn:** 2 M Vellamelen 6.1 (AVa), 1 F Vellamelen 15.2 (AVa), 13 ind. Vellamelen 2.12 (AVa), 6 ind. Tautra 27.12 (EHu)

Snadderand *Anas strepera*

1 par + 1 F Mulstadvatnet, Nærøy 9.5 (FKU), 1 par Valvågen, Nærøy 13.5 (FKU), 1 par + 1 F Kanalen 13.5 (FKU), 1 M Rinnleiret 15-17.5 (TSø,

TRe, KAS, BES), 1 M Frøsetvågen 20.5 (KAS, BES), 1 M Ørin 21.5 (MHu), 1 M AUSA, Leksdalsvatnet, V. 22.5-10.6* (TSø m.fl.)

Krikkand *Anas crecca*

Vinterfunn: 1 M og 4 F Halsøen 1.1 (EHu), 2 F Storgrofta, Øyanmoen, Stjørdal 5.1 (PIV), 2 ind. Bogen, Steinkjer 6.1 (AVa), 1 M og 2 F Halsøen 7.1 (EHu), 1 ind. Halsøen 14.1 (TRØ), 5 ind. Halsøen 17.1 (TRØ), 2 F Svaet, Tautra 27.1 (RPe), 2 M Halsøen, Stjørdal 12.11 (IJØ).

Store antall: 95 ind. Grongstadvatnet, Høylandet 6.5 (PIV), 67 ind. Eidsbotn 16.9 (EHu)

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Store antall: 316 ind. Skånesbukta, Rinnleiret 7.10 (PIV), 494 ind. Halsøen 7.10 (PIV), 877 ind Rinnleiret-Ørin 28.10 (HSø, RRI), 542 ind. Halsøen 8.12 (PIV)

Stjertand *Anas acuta*

1 F Halsøen 1.1-30.3 (EHu TRØ m.fl.), 1 M Kroksvågen, Inderøy 24.1 (PIV), 7.2 og 10.2 (HSø), 1 M Svaet, Tautra 27.1 (RPe), 1 M + 2 F Langstein, Stjørdal 4.2 (Tor Bollingmo), 1 F Hopla, Levanger 11.2 (MHu), 1 F Fiborgtangen 7.4 (TKo, KWø) og 13.4 (TRe), 1 M + 1 F Tautra 7.4 (TKo, KWø), 1 M Kapteinsøra, Stjørdalselva ved Værnes 16.4 (PIV), 1 M + 1 F Storleiret 17.4-6.5 (RPe), 1 F Vellamelen 21.4 (VBu, TWA, MVA) og 28.4 (AVa), 1 par Eidsvatnet, Høylandet 1.5 (KTr), 1 par Vinge 1.5 (EHu), 2 M + 1 F Lømsen 2.5 (AVa), 2 M + 1 F Vellamelen 10.5 (AVa), 1 par sone 2, Leksdalsvatnet, V. 12.5 (TSø, AVa, Håkon Sørheim), 1 M Strand, Nærøy 15.5 (FKU), 1 par AUSA, Leksdalsvatnet, V. 15-25.5 (TSø m.fl.), 1 par Rinnleiret 15.6, F var fargemerket med en svart tykk ring på venstre fot og blått flagg på høyre fot (KAS, BES), 1 F-f. Alfnesfjæra 13.8 (TRe, TKo), 1 F Vellamelen 26.8 (AVa), 2 ind. Rinnleiret 3.9 (RRI), 1 ind. Nyheimsloket, Nærøy 10.9 (FKU), 1 ind. Sandøya, Nærøy 10.9 (FKU),

2 ind. Nyheimsloket 14.9 (FKU), 2 ind. Rinnleiret 15.9 (RRI), 14 ind. Eidsbotn 25.9 (RRI), 1 F Halsøen 6.10 (EHu), 2 ind. Ørin 7.10 (EHu), 5 F-f. ind. Spillumsvika, Namsos 7.10 (PIV), 1 ind. Halsøen 7.10 (PIV), 1 M + 1 M Tautra 28.10 (ESæ), 1 F Storleiret 28.10 (ESæ), 2 M Halsøen 25.11 (EHu), 1 M - 1 F Halsøen 2.12 (EHu), 2 M - 1 F Halsøen 8.12 (PIV), 1 F Storleiret 9.12 (JAA)

Knekkand *Anas querquedula*

1 M Rinnleiret 8.5 (TRØ), 1 M Vellamelen 17.5 (AVa), 1 F AUSA, Leksdalsvatnet, V. 19.5 (TSø), 1 M AUSA 22.5 (TSø), 1 par AUSA 23.5 (TSø), 1 M Binde, Leksdalsvatnet, V. 9. og 16.6 (TSø).

Skjeand *Anas chlypeata*

Hekkefunn: 3 kull registrert i Hammervatnet (MHu), bl.a. et kull på 11 pull. 26.6 (TRe). Andre funn i Hammervatnet: Første obs: 1 par 29.4 (MHu). Største antall: 4 M og 1 F 27.5 (TRØ).

Leksdalsvatnet, V: 1 par Binde, 1 par og 1 M AUSA 19.5 (TSø, KAS, BES), 1 M AUSA 22.5 (TSø), 1 M sone 1 28.5 (KHe, MVe), 1 M sone 1 30.5 (RRI), 1 M AUSA 9.6 (TSø)

Øvrige funn: 1 par Nesvatnet, Levanger 8.5 (TRØ), 1 par Hojemstjønn, Markabygda, Levanger 15.5 (TRe), 1 F Vellamelen 19.5 (AVa), 1 par Kanalen 19-24.5 (FKU), 1 M Nesvatnet, Levanger 23-24.5 (Arild Husby), 1 M Skagbukta, Tautra 5.6 (RPe), 1 F-f. Falstadbukta 13.8 (TKo, Vegard Marschhausser), 2 ind. Rinnleiret 3.9 (RRI), 1 F og 1 juv. Halsøen 16.9 (EHu), 4 ind. Kanalen 17.9 (FKU), minst 10 ind. Eidsbotn 22.9 (RRI), 3 ind. Halsøen 5.10 (EHu), 10 ind. Eidsbotn 7.10 (EHu), 1 F-f ind. Rinnleiret 13.10 (TSø), 2 ind. Tautra 28.10 (ESæ), 1 F Halsøen 25.11 (EHu)

Toppand *Aythya fuligula*

Vinterfunn: 1 F-f. Straumbrua, Nærøy 4.3 (FKU), 2 M - 2 F Halsøen 25.11 og 2.12 (EHu), 1 M - 1 F Halsøen og 1 F Stjørdal havn 8.12 (PIV)

Bergand *Aythya marila*

1 M Litlvatnet, Vikna 12.5 var første funn i Vikna kommune (FKu). **Vinterfunn:** 1 M Halsøen 1.1 (PIV), 11 ind. Langøra/Halsøen 25.11 og 2.12 (EHu), 1 F Vellamelen 2.12 (AVa), 1 F Alfnesfjæra 25.12 (TKo). **Funn i hekketida:** 1 par Gjersvika, Limingen, Røyrvik 18.6 (TRe)

Ærfugl *Somateria mollissima*

Ferskvanns-/innlandsfunn: 130 mot Ø ved Trobekken, Meråker 28.4 (TRØ), to flokker på 32 utenfor sone 2 og minst 34 ind. utenfor Bunes, Leksdalsvatnet, V. 12.5 (TSø), 5 M og 8 F Mjøsund, Fosnes (15 km fra sjøen) 29.5 (Jan Grande medd FKU) **Store antall:** 1834 ind. Straumen - Lorvik, Borgenfjorden, Inderøy 26.1 (HSø) 3661 ind. Vinge-Velvang 8.4 (PIV), 1539 ind. Sklinna 24.9 (FKu), 1050 ind. Rinnleiret-Ørin 21.10 (HSø, RRI).

Praktærfugl *Somateria spectabilis*

1 M Straumen 10.1 (TKo), 1 M Vinge-Velvang 26.3-1.5 (TRØ m.fl), 1 M Rambergholmen, Verran 5.4 (JHa), 1 M Roelsøya, Borgenfjorden, Inderøy 30.5 (Jakob Olav Wibe)

Stellerand *Polysticta stelleri*

1 ad M Straumen 4.1 (KAA, PKI, PIV), 10.1 (TKo), 3.2 (TSø, HSø)

Havelle *Clangula hyemalis*

Innlandsfunn: 1 par sone 2, LV-V. 12.5 (TSø), 1 par Binde, LV-V. 19.5 (TSø), 1 M Bunesbukta, LV-V. 16.6 (TSø), 4 ind. Klingsundet 24.11 (EMo). **Store antall:** 810 ind. Vinge-Velvang 8.4 (PIV)

Sjørørre *Melanitta fusca*

Store antall: 900 ind. Vinge-Velvang 8.4 (PIV)

Kvinand *Bucephala clangula*

Store antall: 304 ind. Billedholman/Sandfærhus 22.4 (PIV)

Lappfiskand *Mergus albellus*

1 par Bunesbukta, Leksdalsvatnet,

V. 28.4 (TSø) og muligens samme par sone 1, 11.5 (TSø), 1 par Litl-vatnet, Vikna 12.5 og 16.5 (FKu), 1 par Svarthammarvatnet, Vikna 16.5 (FKu), 1 M "Sundsumpan", Vikna 16.5 (FKu), 2 F Dragstjønna, Vikna 8.6 (FKu), 1 M Vesterhusvatnet, Steinkjer 22-30.6* (AVa, SMo), 1 F-f. Vesterhusvatnet 15.7 (AVa), 2 F-f. Vesterhusvatnet 14.10 (AVa)

Laksand *Mergus merganser*

Hekkefunn: 1 F + 3 pull Almogatnet, Stjørdal 6.7 (TRe)

Havørn *Haliaeetus albicilla*

1 par hekket i Verdal kommune (samme par som i 2000), og fikk fram en unge (TSø). 1 par hekket Stjørdal kommune, men hekkingen ble mislykket (PIV m.fl.).

Myrhauk *Circus cyaneus*

1 hunnfarga ind. trakk mot nord Vik-sjøen, Stjørdal 17.6 (IJØ).

Sivhauk *Circus aeruginosus*

Leksdalsvatnet: 1 ad F Ausa, V. 11.5-14.7 (Randi og Svein Karlsen, TSø), den 14.6 ble den sett "fråtsende i hettemåkeunger". 1 2k M Valøya, V. 28.6 (TSø, ASø, A. Buran) og 9.7 (TSø).

Hammervatnet: 1 F/2K 12-13.5 (MHu, EHu), fanget og spiste frosk, og holdt på med reirbygging i bukta sørvest for fugletårnet (Vassbukta) (MHu), 1 3K og 1 F 27.5 (TRØ, EMo, BNy)

Musvåk *Buteo buteo*

1 ind. Sørli, Lierne 18.6 (PIV)

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

1 ind. i potensielt hekkeområde Stjørdal 26.5 (PIV), 1 ind. Snåsa-heia, Grong 27.5 (TRØ, BNy), 1 ind. Halsøen 28.5 (TRØ, Hilde S. Øyan), 2 ind. i potensielt hekkeområde Lierne 1.6 (TSø), 1 ind. Sondalen, Stjørdal 4.6 (Arne Moksnes medd TRØ), 2 ind. Verdal 17.6 (HSø), 1 ad. i potensielt hekkeområde Steinkjer 24.6 (AVa), 1 ind. trakk mot V, Elvran, Stjørdal 18.8 (Kjell Arnfinn Aune)

Dvergfalk *Falco columbarius*

Vinterfunn: 1 ind. Lånke, Stjørdal 19.2 (PIV), 1 ind. Stiklestad 26.12 (TSø)

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Vinterfunn:

1 ind. Vinge, Stjørdal 25.11 (IJØ)

Jaktfalk *Falco rusticolus*

Funn utenom hekkeområdene: 1 juv. Skråen, Leka 24.8 (FKu).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Hekkefunn: 1 par hekket for tredje år på rad i Nærøy kommune, og fikk fram tre unger (FKu). **Øvrige funn:** 1 ind. Forbregd/Lein, Verdal 25.6 (TSø), 1 ad. Vellamelen 18.8 (AVa), 1 ad. Hjellneset, Steinkjer 25.8 (AVa), 1 juv. Sklinna 23-24.9 (FKu), 1 ad. Rinnleiret-Ørin 21.10 (HSø, RRI), 1 ad. Ørin vinteren 2001/02 (TSø) og Verdalsøra 27.12 (HSø), 1 ad F Alfnesfjæra 25.12 (TKo)

Vaktel *Coturnix coturnix*

1 syngende ind. Værnes, Stjørdal 20-21.6 (Morten Stokke, TRØ), 1-2 ind. Ytterøya, Levanger i august (Karl Laugsand medd. MHu)

Fasan *Phasianus colchicus*

2 F Forbregd/Lein, Verdal vinteren 2000/01 (TSø m.fl.) og 1 F samme sted 15.6 (Aln)

Vannrikse *Rallus aquaticus*

1 syngende Nordsleiret, Steinkjer 5.5-6.7 (EMo m.fl.), 1 ind. Kanalen 15.10 (FKu), 1 ind. Reitan, Verdal 7.11*, funnet skadet, og avlivet (Trond Kolstad, Asbjørn Kolstad, Tore Berg), 2 ind. Kanalen 14.11 (FKu), 1 ind. Straumbrua, Nærøy 14.11 (FKu), 1 ind. Straumbrua 26.11 (FKu), 1 ind. Vassenden, Mulstadvatnet, Nærøy 26.11 (FKu), minst 5 ind. Kanalen 28.11 (FKu), 1 ind. Vassenden, Mulstadvatnet, Nærøy 28.11 (FKu), 2 ind. Straumbrua 28.11 (FKu), 2 ind. Løypmotjønnin, Nærøy 28.11 (FKu), 1 ind. Moa-vatnet, Nærøy 28.11 (FKu), 1 ind.

Straumbrua 6.12 (FKu), 2 ind. Kanalen 6.12 (FKu), 1 ind. Straumbrua 29.12 (FKu).

Uvanlig høy forekomst av vannrikse. Vannrikse ble også hørt i sumpen på Nordsileiret i 2000. Den sterke forekomsten i Nærøy skyldes avspilling av lokkelyd.

Myrrikse *Porzana porzana*

1 syngende ind. Rungstadvatnet 26-30.5 (TRØ, BNy m.fl.), 1 sy. Strådalstjønn, Vera, Verdal 2-26.6 (TMy, TSø m.fl.). Første registrering i Verdal kommune. 1 ind. hørt Måsdammen, Tautra 8.8 (RPe).

Åkerrikse *Crex crex*

1 syngende ind. Rosendal camping, Høylandet 22.6 (AIA, MVA)

Sivhøne *Gallinula chloropus*

1 ind. Horvereid, Mulstadvatnet, Nærøy 18.5 (FKu)

Sothøne *Fulica atra*

1 ind. Namsos 2.2 (KTr), 1 ind. Kapteinsøra, Stjørdalselva ved Værnes 10.4 (PIV), 1 ind. Eidsbotn 13-15.4 (TRe) og 21.4 (TSø), 1 ind. Eidsbotn 14.4 (TKo, KWø), 2 ind. Figga, LV-S 3.5 (TSø) og 27.5 (EMø), 1 ind. Grongstadvatnet, Høylandet 6.5 (PIV), 1-2 ind. Lømsen 28.4-2.5 (AVa), 9 ind. Lømsen 6.10 (AVa), 2-5 ind. Lømsen 13-28.10 (AVa). **Hekkefunn:** 4 ind. AUSA, Leksdalsvatnet, V. hele våren (TSø m.fl.), minst et par hekket: 1 ad + 3 pull 14.6 (TSø), 3 par hekket ved Hammerøya, Hammervatnet, ingen i reservatet (MHu), 2 ad + 8 pull. Vesterhusvatnet, Steinkjer 23.6 (AVa), 2 ad + 4 pull (1-2 uker gamle) + 1 pull (min. 4 uker gml) Måsdammen, Tautra 18.7 (RPe), 2 ad + 1 pull. Lømsen 19.6 (TRe)

Trane *Grus grus*

1 ind. Gravset, Vikna 18.6 var første funn i kommunen (FKu). **Vårtrekk:** 2 ind. Sul, Verdal 7.4 (Ottar Reinsborg). **Hekkefunn:** 1 par ved reir 27.5 Nærøy (ny lokalitet i forhold til hekkefunnet i 2000), hekking senere

avbrutt (BeN), 2 par hekket i Høylandet (PIV), 4 par med reir Stjørdal (PIV, Ivar Skjelstad), 1 par hekket Levanger 31.5 (TRe), 2 reir funnet i Meråker (Karl Inge Uppstrøm).

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Vinterfunn: 7-9 ind. Tautra høsten 2001 - 3.2.2002 (RPe), 4 ind. Storleiret 15.1 (RPe), 143 ind. Rinnleiret 26.12 (TKo)

Dverglo *Charadrius dubius*

2 juv. Tynesfjæra 11.8* (TKo, MVA, TSø, ASø)

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Større trekkantall: 42 ind. Vellamelen 24.5 (AVa)

Boltit *Charadrius morinellus*

2 ind Gran, Snåsa 22.5 (PMø), 4 ind. rastet på nyharva åker Øksninga 28.5 (FKu), 2 ind. på trekk over Svartkamberget, Stjørdal 30.5 (PIV)

Heilo *Pluvialis apricaria*

Vårtrekk: minst 70 ind. Leksdalsvatnet 10.5 (MVA)

Dverglo - 2 ind. på Tynesfjæra, Levanger, bilde tatt 11 august 2001. Sjelden art i NT.

Tundralo *Pluvialis squatarola*

Første høstfunn: 1 ad. Ørin 23.7 (TSø). **Vinterfunn:** 1 ind. Tautra 18.11-9.12 (RPe)

Vipe *Vanellus vanellus*

Vinterfunn: 1 ind. Tautra 23.12 (FFa, KHa, TEB). **Store antall:** 750 ind. Tynesfjæra 15.9 (RRi)

Polarsnipe *Calidris canutus*

Funn utenom perioden juli-oktober:

1 ind. Vellamelen 12.5 (AVa), 1 ind. Fiborgtangen 14.5 (TRe) og 16.5 (KAS, BES), 2 ind Ørin 12.6 (TSø)

Sandløper *Calidris alba*

1 ad. Ørin 23.7 (TSø), 2 ind. Ørin 13.8 (TSø, MVA), 5 ind. Ørin 15.9 (TSø), minst 4 ind. Sklinna 23.9 (GBa, THa, GRu, FKU), 1 ind Sklinna 28.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Dvergsnipe *Calidris minuta*

Vårfunn: 1 ind. Ørin 27.5 (TRØ, BNy, THa), 1 ad. 7.6 (TSø)

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

3 ind. Ørin 17.5 (KAS, BES), 9 ind. Vellamelen 24.5 (AVa), 2 ind. AUSA, Leksdalsvatnet, V. 19.5 (TSø), trolig ny art for Leksdalsvatnet. 2 ind. Ørin 11.8 (TKo, MVA, HSø)

Fjæreplytt *Calidris maritima*

Ansamlinger: 25 ind. Velvang 18.2 (PIV), ca 80 ind. rastende Aglen, Otterøya, Namsos 10.4 (TKo), 30 ind. Tautra 23.12 (FFa, KHa, TEB). **Observasjoner i hekketida:** 1 ind. Kvilvatnet, Røyrvik 17.6 (TRe), 1 ind. Skardtjønn, Mykkelvikkalden, Røyrvik 18.6 (TRe)

Myrsnipe *Calidris alpina*

Vinterfunn: minst 23 ind. Ørin 18.1 (TSø), 11 ind. Tautra 23.12 (FFa, KHa, TEB). **Vårtrekk:** 3 ind. Ørin 21.4 (VBu, TWA MVA). **Større trekkantall:** 61 ind. Ørin 17.5 (KAS, BES), 173 ind. Vellamelen 25.5 (AVa). **Trekkobs. i innlandet:** minst 20 ind. AUSA, Leksdalsvatnet, V. 19.5 (TSø)

Fjellmyrløper *Limicola falcinellus*

2 ind. Ørin 3.6 (TSø), 1 ind. Tynesfjæra 9-14.8 (TKo, KWø, TSø, ASø), 1 ad. Ørin 14.8 (TKo), 1 ind. Ørin 26.8 (TSø), 1 ind. Sandøya, Nærøy 14.9 (FKU)

Brushane *Philomachus pugnax*

Vårtrekk: minst 32 ind. Eidsbotn 10.5

(MVA). **Store antall:** minst 570 ind. Tynesfjæra 15.9 (TRe)

Enkeltebekkasin *Gallinago gallinago*
Seine høstfunn/vinterfunn: 2 ind. Moavatnet, Nærøy 28.11 (FKu), 2 ind. Trøite, Stjørdal 9.12 (TRØ).

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*
1 ind. Resve, Stjørdal 19.10 (IJØ).

Svarthalespove *Limosa limosa*
1-2 ind. Fiborgtangen 8-16.5 (KAS, BES, TRØ, MHu, TRe), 2 ind. Roparneset, Nærøy 13.5 (FKu), 2 ind. Stand, Nærøy 18-21.5 (FKu), 1-2 ind. Tronesbukta 19.5 (TSø, HSø), 4 ind. Tronesbukta 24.5 (TSø), 2 ind. Eidesøra, Eidsbotn 19.6 (TRe), 1 ind. Horta, Leka 29.6 (FKu, SGa), 1 (1K) Tautra 18.8 (BNy, BFu, JAA), 2 ind. Tautra 16.9 (BNy, TRØ, BFu). 1 ind. som viste karakterene til den islandske underarten *L. l. islandica* Tronesbukta 22.7* (TSø)

Lappspove *Limosa lapponica*
Vårtrekk: 5 ind. Vikaleiret, Inderøy 29.3 (HSø), 29 ind. Vikaleiret 7.4 (EMo), 31 ind. Alfnesfjæra 28.4 (TRe), 12 ind. Alfnesfjæra 8.5 (KAS, BES). **Sommerfunn:** 2 ind. Ørin 12.6 (TSø), 1 ind. Leknessjøen, Leka 12.7 (FKu), 24 ind. Vellamelen 20.7 (AVa)

Småspove *Numenius phaeopus*
Større trekkantall: 74 ind. Vellamelen 21.7 (AVa)

Storspove *Numenius arquata*
Vinterfunn: 1 ind. Tautra 2.12 (RPe)

Sotsnipe *Tringa erythropus*
Vårfunn: 1 ind. Storleiret 9.5 (RPe), 1 ind. Ausa, Leksdalsvatnet, V. 15-16.5 (MVe, TRe) og 19.5 (TSø)

Rødstilk *Tringa totanus*
Vinterfunn: 14 ind. Tautra 9.12 (JAA), 10 ind. Tautra 23.12 (FFa, KHa, TEB)

Grønnstilk *Tringa glareola*
1 par varslet, Koltjønnna, Leksdal

statsalmenning, Stjørdal 28.5 (PIV). Arten er sjelden i hekketida i Stjørdal kommune, og heller ikke så vanlig så langt vest.

Steinvender *Arenaria interpres*
Funn fra Trondheimsfjorden: 1 ind. Tronesbukta 14.8 (TKo)

Svømmesnipe *Phalaropus lobatus*
Funn fra hekkeområdene: 1 ind. Myrtjønnin, Blåfjella, Lierne 17.6 (PIV). **Høsttrekk:** 1 ind. Rinnleiret 23.7 (THa), 4 juv. Tynesfjæra 9-14.8 (TKo, KWø m.fl.)

Polarjo *Stercorarius pomarinus*
Alle obs. er fra Sklinna: 1 ad 26.9 (GBa, THa, GRu, FKU), 1 ad. 27.9 (GRu, FKU), 1 ad. 28.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Tyvjo *Stercorarius parasiticus*
Sommerfunn i Trondheimsfjorden: 1 ind (mørk) Tynesfjæra 9.8 (TKo, KWø), 2 ind (h.h.v. lys og mørk) Tynesfjæra 11.8 (TKo, MVA), 1 ind. (mørk) over Ørin mot Tronesbukta 13.8 (TSø, MVA), 2 ind. (h.h.v. mørk og lys) Alfnesfjæra 13.8 (TRe, TKo)

Fjelljo *Stercorarius longicaudus*
Vårtrekk: 8 ind. mot SØ, Lekafjorden, Leka 21.5 (Terje Breivik medd FKU). **Funn fra hekkeområdene:** 4 ind. Hestkjølen, Lierne 15.6 (PIV), 1 par Vestre Brandsfjell, Lierne 15-16.6 (RPe), 1 par med en stor flygedyktig unge, Merraskardfjellet, Verdal 8-9.8 og 19.8, dette er første funn i dette fjellområdet i løpet av de siste 40 årene (TSø)

Storjo *Stercorarius skua*
Minst 3 ind. Sklinna 23.9 (FKU)

Dvergmåke *Larus minutus*
Leksdalsvatnet, V: 1 ad. sone 1, 10.5 (MVA), 7 ad og 1 2K sone 1, 15.5 (MVe), minst 8 ad. i sone 1 (TSø m.fl.), 7 ad. i sone 2, 28.5 (KHe, MVe). Minst et par hekket vellykket da det ble sett to flygedyktige unger sammen med voksen fugl ved Bunes-

bukta 18.7 (TSø). **Øvrige funn:** 1 2K Vinge 18.4 (ESæ), og trolig samme fugl Sandfærhus 21.4 (BNy, BFu, BES, JAA), 1 juv. Sklinna 23.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Hettemåke *Larus ridibundus*
Hekkefunn: minst 5 hekkende par Ørnholmen, Nærøy 19.6 var en ny etablering (FKU). Arten har gått markert tilbake som hekkfugl i Nærøy kommunen de siste to åra, og bare to mindre hekkekolonier var kjent i 2001 (FKU). 2 par hekket Holmtjønnna, Forramyrene, Levanger 26.6 (TRe), ca 15 par Grønningen, Verdal 27.6 (TRe). **Store antall:** 1000-2000 ind. Vinge 18.4 (ESæ)

Fiskemåke *Larus canus*
Vinterfunn: 1 3K Tangen, Stjørdal 18.2 (BNy, TRØ). **Store antall:** 3000-4000 ind. Vinge 18.4 (ESæ)

Sildemåke *Larus fuscus*
1 4K/5K. u.a. *L. f. graellsii* Halsøen 11.2-22.3 (TRØ m.fl), 1 ind u.a. *L. f. graellsii* Rinnan, Levanger 5.5*, sammen med 2 ind. u.a. *L. f. intermedius* (hekker i Sør-Norge). 2 ind. u.a. *L. f. intermedius* Valøya, Leksdalsvatnet, V. 25.5 og sannsynligvis de samme i Kulstadvika, Leksdalsvatnet, V. 31.5 (TSø). Fuglen i Halsøen er den samme som ble sett ved Nidarø i Trondheim ved flere anledninger tidligere på vinteren, bestemt ut fra kjennetegn på fuglen (Tor Boltingmo)

Grønlandsmåke *Larus glaucooides*
1 3K/4K Halsøen 20.3 (TRØ)

Krykkje *Rissa tridactyla*
Funn fra Trondheimsfjorden: 2 ind. Skagøra, Tautra 28.1 (RPe), 7 ind. Tautra 28.10 (ESæ), 4 ad Svaet, Tautra 18.11 (RPe)

Rødnebbterne *Sterna paradisaea*
Seine høstfunn: Sklinna: 1 juv og 1 ind. 26.9 (GBa, THa, GRu, FKU), 1 juv. 27.9 (GRu, FKU), 2 ad. og 1 juv. 28.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Teist *Cephus grylle*

Mulig hekking: 4 ind. Alfnesholmen, Levanger 28.4 (TRø)

Alkekonge *Alle alle*

Funn fra Trondheimsfjorden og innland: 1 ind. Lundleiret 2.11 (SMo), minst 6 ind. Hylla, Røra, Inderøy (NN medd. TSø), 1 ind. Bogen, Steinkjer 3.11 (A. Henriksen), 1 ind. funnet Prestmoen, Stjørdal (4 km fra sjøen) 11.11, og sluppet i fjorden (TRø), 1 ind. i dam ved Kopperå smelteverk, Meråker 15.11, fløy bort ette rhvert (Lars Berg), 4 ind. Tautra 18.11 (RPe), 1 ind. Tautra 6.12 (RPe), 1 ind. Tautra 9.12 (RPe)

Skogdue *Columba oenas*

1 ind. Rinnleiret 8.5 (TRø)

Ringdue *Columba palumbus*

Vinterfunn: 2 ind. Vinge 1.1 (BNy), 1 ind. Aran, Skatval 7.1 (IJø), 9 ind. Åtlo, Frosta 27.1 (RPe). **Store antall:** minst 300 ind. Forbregd/Lein, Verdal 1.4 (TSø)

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

1 ind. Tverås øvre, Malm, Verran 10.5 (Jan Ressem medd JHa). Opptil 6 ind. i første halvdel av året og opptil 4 ind. på høsten ved Verdal Mølle, Verdal (TSø). 1 ind. Ørin 10.6 (TSø), 1 ind. Skogmo, Hammervatnet 2. og 5.6 (MHu), 2 ind. Steinkjer sentrum 29.8 (FFa, Børge Moe, Trommis Brobakk), 1 ind. Mære, Steinkjer 1.10 (JAA), 1 ind. Husbyveien, Stjørdal 1.11 (IJø), 1 ind. Skaget, Tautra 18.11 (RPe).

Turteldue *Streptopelia turtur*

1 ind. innfanget Rindsem Mølle, Verdal 18.7* (TSø, HSø). Fuglen hadde en helstøpt aluminiumsring av ukjent opprinnelse, som trolig er blitt påsatt når fuglen var nyklekt. Sammen med det fjærløse feltet på hodet mellom øynene, er dette tegn som tyder på at dua har rømt fra fangenskap.

Snøugle *Nyctea scandiaca*

1 ind. Figgadalen, Steinkjer 25.12

(Kåre Svepstad, Else A. Svepstad, Per Olav Lie)

Spurveugle *Glaucidium passerinum*

Hekkefunn: 1 par hekket i osp, Malm, Verran (JHa), 1 par med store unger i tretåspettreir, Torsbustaden, Levanger 10.6 (TRø)

Haukugle *Surnia ulula*

1 ind. Remarka, Stjørdal 20.1 (IJø).

Hornugle *Asio otus*

Hekkefunn: 1 ad. Holmfetbukta, Steinkjer 12.6 (AVa) og 4 juv samme sted 7.7 (AVa, EMo, SMo). **Øvrige funn:** 1 ind. hørt Torsbustaden, Levanger i januar (Sverre Hjelmstad bakk medd Eiliv Størdal), 1 ind. Vikanlandet, Stjørdal, 31.3 (IJø), 1 jaktende ind. Moan Levanger 12.4 (TKo), 2 ind. Hoset, Elvran, Stjørdal 17-31.12 (PIV)

Jordugle *Asio flammeus*

1 ind. Sklinna 23.9 (FKu). **Seine høstfunn/vinterfunn:** minst 11 ind. Rinnleiret 8.11 (TSø), 2 ind. Helgådalen, Verdal 7.12 (Inge Storholmen), 2 ind. Forradal, Stjørdal 18.12 (Magne Værnesbranden), 2 ind. Fonnfjellet, Meråker 23.12 (B. Kirkeby og R. Kirkeby medd TRø)

Kattugle *Strix aluco*

I alt ble 29 kassehekkinger registrert i kommunene Stjørdal, Frosta, Levanger og Verdal. Uvanlig tidlig hekking, gjennomgående 3-4 uker før gjennomsnittet for 1990-tallet, samt uvanlig store ungekull. Til sammen 93 reirunger ble ringmerket (Kattugleprosjektet – NOF-NT).

Hærfugl *Upupa epops*

1 ind. mesteparten av september ved gården Stein, Leka (Eva Stene m. fam. medd FKU)

Vendehals *Jynx torquilla*

1 ind syngende, Viksjøen, Stjørdal 12.5 (IJø), 1 ind. mellom Lund og Aksnes, Leksdalsvatnet, V. 29.8 (FFa, Børge Moe, Trommis Brobakk)

Gråspett *Picus canus*

1 ind. Hoset, Elvran, Stjørdal 29.1 (PIV), 1 ind. Vinge 11.2 og 18.2 (TRø), 1 ind. Mona, Snåsa 21.2 (KTr), 1 ind. Velvang, Stjørdal 31.3 (IJø), 2 syngende Otterøya Namsos 10.4 (TKo), 1 ind. Nordfjell, Stod Steinkjer 7.4 (Olaf Ressem) og 10.4 (AIn, BIn) 1 Kåra, Ørin 15.4 (TSø, HSø), 1 ind. hørt Sundsmarka, Vikna 23.4 (FKu), 1 ind. Skardsdalen, Verdal 12.5, 1 ind hørt Hoset, Elvran, Stjørdal 29.5 (PIV), 1 ind. Malsådal, Verdal 29.9 (HSø, OVo m.fl), 1 par på foringsplass, Vuddudalen, Levanger i desember (Ole Vordal medd. MHu), 1 M Øvre Langstein, Stjørdal 2.12 (Jon Kristian Skei). **Hekkefunn:** 1 par hekket Namsos (KTr)

Grønnspett *Picus viridis*

1 ad. varslet, Kjerkreitveien, Malm, Verran 7.3 (JHa) og 1 ind. med paringspill samme sted 19.4 (JHa), 1 ind. Korphammaren, Markabygda, Levanger 7.6 (MHu), 1 ind. Vellamel, Verdal 15.7 (TSø)

Svartspett *Dryocopus martius*

Hekkefunn: 1 par hekket Sunndalen, Åsenfjorden, Levanger (MHu). Mulig hekking: 1 ind. Saltbotnet, Nærøy 4.5 (FKu).

Flaggspett *Dendrocopos major*

Sklinna: inntil 2 ind. (minst 3 ulike fugler) daglig 21-28.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Dvergspett *Dendrocopos minor*

1 ind. Mære kirke, Steinkjer 7.4 (EMo), 1 par gjorde hekkforsøk, men reiret ble sannsynligvis predatert av flaggspett, Staupshaugen 29.4 (TRø). 1 ind. Koa camping, Inderøy 28.3 (TSø), 1 ind. Forbregd/Lein, Verdal 28.4 (TSø), 1 ind. Staupshaugen 30.4 (MHu), 1 trommende ind. Stiklestad planteskole 5.5 (TSø), 1 ind. Røstad, Levanger 8.5 (MHu)

Sanglerke *Alauda arvensis*

Vårtrekk: 1 ind. hørt Tautra 1.4 (TRØ, MVa)

Låvesvale *Hirundo rustica*

Seine høstfunn: 1 1K Tautra 2.11 (RPe)

Lappiplerke *Anthus cervinus*

1 ind. Vansvikholmen, Ytterøya, Levanger 29.5 (PKL, JAA)

Sørlig gulerle *Motacilla flava flava*

1 ind. Binde, Leksdalsvatnet, V. 25.5. (TSø), 1 ind. Laksjøen, Lierne 1.6* (TSø). Begge fuglene var sammen med flokker av såerle *M. f. thunbergi*.

Såerle *Motacilla flava thunbergi*

Hekkefunn i lavlandsstrøk: Minst 3 par hekket på eidet mellom Mulstadvatnet og Kanalen naturreservat (bl.a. funn av F rugende på 7 egg 27.5). 1 M samme sted viste karakterene til sørlig gulerle *M. f. flava*, 19.5, alle øvrige hanner på lokaliteten, bl.a. 9 ind. 20.5, var av såerle-typen, *M. f. thunbergi* (FKu).

Vintererle *Motacilla cinerea*

1 ind. Vellamelen 4.4 (AVa), Hopla, Levanger: 1 par 7.4 (TKo, KWø), 9.4 (TSø), 13.4 (EHu), 15.4 (AIA, MVa), reirbygging obs. 17.4 (TRØ), 1 M 19.5 (MHu). 1 par hekket vellykket Ulvilla, Verdal, 2 pull ringmerket (AIn, IJL, ASø, TSø, HSø). F Jullumsfossen i Leksa, Stjørdal 27.4 (TRØ, Børge Wahl)

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Store antall: 7-800 ind. Straumen 10.1 (TKo). **Første høstfunn:** 2 ind. Søndre Egge, Steinkjer 25.9 (EMo).

Fossefall *Cinclus cinclus*

Vinteransamlinger: 41 ind. Steinkjerelva/Byaelva, Steinkjer 24.2 (PIV)

Rødstrupe *Erithacus rubecula*

Vinterfunn: 1 ind. Kiselrabben, Husbemarka, Stjørdal 1.1-mars (BNy). 1 ind. Vikaleiret, Frosta 31.1-15.2

(RPe), 2 ind. på foringsplass, Stiklestad i desember (AMS medd. TSø), 1 ind. i romjula Ydsedalen, Verdal (Atle Grimstad medd. TSø), 1 ind. Kiselrabben, Stjørdal 22.12 og ut året (Anneli Nyberg)

Blåstrupe *Luscinia svecica*

Funn fra kystområdene: 1 syngende M Møledalsvatnet, Vikna 7.6 (FKu), 1 ind. Leknesmoen, Leka 6.8 (FKu)

Ringtrost *Turdus torquatus*

Vårtrekk: 1 ind. Movatnet 23.4 (TRØ)

Rødvingetrost *Turdus iliacus*

Vinterfunn: 1 ind. Steinkjer sentrum 23.12 (Kåre Svepstad)

Duetrost *Turdus viscivorus*

1 syngende ind. Sundtjønna, Levanger (mellom Markabygda, Levanger og Skjelstadmarka, Stjørdal) 23.4 (TRØ), 1 syngende ind. Linneset, Sørli, Lierne 25.5 (KHe, MVe).

Gresshoppesanger *Locustella naevia*

1 sy. ind. Lein, Verdal 3.6-8.7 (Rolf Hermann m.fl.). Første funn i Verdal kommune.

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus*

1 ind. ringmerket Ørin 10.9 (Justin Grant, Dave Bowes, Diane Bowes, Margareth Pearson). Dette er det femte funnet i fylket, og det første i Verdal kommune.

Hauksanger *Sylvia nisoria*

1 ind. ringmerket Ørin 11.9* (Justin

Grant, Dave Bowes, Diane Bowes, Margareth Pearson, HSø). Første funn i Verdal kommune.

Møller *Sylvia curruca*

1 syngende ind. Eiternesset 22.6 var eneste obs. fra hekketida i Nærøy, Leka og Vikna i 2001 (FKu), 1 syngende ind. Torsbjørkdalen, Meråker 16.6 (TRØ).

Munk *Sylvia atricapilla*

Vinterfunn: 1 ind. Følling, Steinkjer ultimo januar (Anne Krekling via NRK/Nord-Trøndelag), 1 M Røra, Inderøy 24.11 og 2.12 (A. Nyeng)

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Vårtrekk: 1 ind. Levanger sentrum 5.4 (TKo)

Stjertmeis *Aegithalos caudatus*

5 ind. Rinnleiret 4.1 (TSø), flokk hørt Kvislabakken, Stjørdal 6.10 (TRØ), minst 3 ind. Leksdalsvatnet, S. 1.11 (TSø)

Løvmeis *Parus palustris*

1 hekkende par Strandval, Nærøy 19.5 (FKu). Nærøy utgjør nordgrensa for løvmeisa i Norge (Hauge 1994).

Spettmeis *Sitta europaea*

Hekkefunn: 1 par hekket Røstad, Levanger, holdt til i området hele våren, sommeren og høsten, bl.a. 5-6 ind. (familiegruppe?) 20.9 (MHu), 1 par hekket (mating av unger observert) Staupshaugen 9.6 (TRe), 1 par hekket vellykket i fuglekasse, Innsvatnet, Verdal (TFo, HSø, TSø). **Øvrige funn:** 1 ind. Bjervedammen, Stjørdal fra 1.1 og resten av vinteren (Tor

Spettmeis - ringmerking av voksenalder ved Innsvatnet, Verdal 13 juni 2001. Norges nordligste påviste hekking til da.
Foto: Trond Sørhuus

Rune Wærnes), 1 ind. Bunes, Leksdalsvatnet, V. januar (Elisabeth Vold medd TSø), 2 ind. Staupshaugen 22.1 (TRe), 1 ind. på foringsplass, Dregsetsve, Skatval, Stjørdal 11.3 og 25.3 (EHu), 1 ind. Levanger 22.3 (Aina Bye), 1 ind. Forbregd/Lein, Verdal 9.4 (TSø), 2 ind. Staupshaugen 16.4 (TRe), 1 ind. Strådalen, Vera, Verdal medio april (TMY medd TSø), 1 ind. Staupshaugen 30.4 (MHu), 1 ind. sett regelmessig Sul, Verdal vår og høst (NN medd. TSø), 1 ind. Vera, Verdal 21.10 (Rune Olsen), 2 ind. Innsvatnet, Verdal 5.12 (TFo), 1 ind. Røra, Inderøy 7.12 (A. Nyeng), 1 ind. Lundselva, Leksdalen, Verdal medio desember og ut året (Ragnhild Hermann medd. TSø), 2 ind. Vikan, Stjørdal 9.12 (TRØ, BNy, BFu)

Trekryper *Certhia familiaris*

Uvanlig lokalitet: 1 ind. Sklinna 21.9 (GBa, THa, GRu, FKU)

Tornskate *Lanius collurio*

1 juv. mellom Lund og Aksnes, Leksdalsvatnet, V. 29.8* (FFa, Børge Moe, Trommis Brobakk)

Varsler *Lanius excubitor*

Hekkefunn: 1 par med utflytne unger Vestre Tverrsona, Sondalen, Stjørdal 26.6 (PIV)

Øvrige funn: : 1 ind, Leangen, Åsenfjord, Levanger 13.1 (BNy, BFu, JAA), 1 ind. Alfnesfjæra 10.2 (TRe), 1 ind. Rinnleiret 4.3 (TSø), 1 ind. Sul,

Verdal 8.3 (AIn), 1 ind. Fleskhus, Verdal 26.3 (HSø), 1 ind. Kjønstadmarka Levanger 7.4 (TKo, KWo), 1 ind. Rognbudalen, Grong 16.6 (TRe), 1 ind. Sela, Verran 30.8 (Henry Skevik), 1 ind. Finnvola, Verdal 16.9 (Stig Indahl), 1 ind. ringmerket Ørin 23.9 (HSø, RRI, TSø, ASø), 1 ind. Sandfærhus 7.10 (TRØ), 1 ind. Rinnleiret 13.10-12.12 (TSø), 1 ind. Alstad, Åsen, Levanger 2.12 (MHu)

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

1 ind. Stokkmoen, Stjørdal sommeren 2001 (Bjørn Schefte medd. PIV), 1 ind. Tangmoen, Stjørdal 9.8 (Knut Krogstad), 2 ind. Fossli, Stjørdal 25.8 (TRØ), 2 ind. Kvislabakken, Stjørdal 28.8 (TRØ), 1-2 ind. Røstad, Levanger 19.9 og ca en måned framover (MHu), 1-2 ind. Staup, Levanger ca. 15-20.9 (Jørn Møst medd. MHu), 4 ind. Salthammer øvre, Levanger 1.9 (Per Ness medd. MHu), 1 ind. Kiselrabben, Stjørdal 4.9-7.10 (BNy, Anneli Nyberg), 1 ind. Skatval kirke, Stjørdal 7.9 (Vidar Krøke), 1 ind. Husbymarka 10.09 (IJØ), 1 ind. Husbymarka 13.09 (IJØ), 1 ind. Lyng, Verdal 27.9 (Ingunn Forbord), 1 ind. Hegstadmarka, Stiklestad, Verdal 30.9 (Geir Svartås), 1 ind. Tangmoen, Stjørdal 20.10 (TRØ), 1 ind. Trones, Verdal 24.11 (OVO)

Kaie *Corvus monedula*

Store antall: 170 ind. Moksnes-jordene, Stjørdal 19.1 (PIV), 130 ind.

Straumen 24.1 (PIV). **Funn utenom hekkeområdet i Norsk Fugleatlas:** 3 ind. Valøya, Nærøy 18.5 (Trond Øyehals medd. FKU), 1 ind. mot Ø, Gudå, Meråker 22.9, første funn i Meråker i "nyere tid" (TRØ). **Øvrige funn:** Individuer som viste karakterene til den nordøsteuropeiske underarten *C. m. soemmerringii* (Russekaie): 10 ind. (i en flokk på 54 kaier) Sandfærhus 20.2 (PIV)

Kornkråke *Corvus frugilegus*

1 ind. Juvika, Vikna 23.4 og 4 ind. Engan, Vikna (Kjell Arne Råum medd FKU), 1 ind. Strand, Nærøy 3.5 (Roy Eliassen medd. FKU), 1 ind. Spillum, Namsos 4.5 (KTr), 1 juv. Vikan, Stjørdal 21.11 (TRØ)

Svartkråke *Corvus corone corone*

1 ind. Moanes, Stjørdal 16.9 (TRØ, PIV)

Ravn *Corvus corax*

Stort antall: minst 250 ind. Ramsåsen, Verdal 27.6 (TRe)

Stær *Sturnus vulgaris*

Vinterfunn: 19 ind. Verdal mølle 6.1 (TSø), 1 ind. Staupslia, Levanger 11.2 (TRe)

Pilfink *Passer montanus*

Hekkefunn: 1 par hekket Vikan, Stjørdal, fikk fram en unge (TRØ, Arne Moksnes). **Øvrige funn:** 2 ind. Hognesaunet, Stjørdal 5.1 (PIV), 5

Kjernebiter - LRSK art i fremgang, 2 bilder vedlagt, hann og hunn, tatt på Stiklestad 15. mars 2001. Fotograf: Trond Sørhuus

ind. Kommunehuset, Frosta 12.1 (RPe), 3 ind. Tautra 13.1 (BNy, BFu og JAA), 2 ind. Vikaleiret, Frosta 5.5 (RPe), 4 ind. Vinge, Stjørdal 25.11 (IJØ) 5 ind. Vinge, Stjørdal 7.1 (IJØ), 8 ind. Vinge 16.6 (IJØ).

Bokfink *Fringilla coelebs*

Vinterfunn: 1 M, Viksjøen, Stjørdal 5.1 (IJØ), 1 M, Viksjøen, Stjørdal 5.2 (IJØ). M Stiklestad 19.2 (AMS medd TSØ), opptil 5 M og 2 F Vikan, Stjørdal i desember (TRØ),

Stillits *Carduelis carduelis*

2 ind. Gilstadlia, Levanger 6-9.1 og 1 ind. 26.1 (Magnar Grudt), 1 ind. Tautra 13.1 (BNy, BFU og JAA), 1 ind. Skagbukta, Tautra 28.1 (RPe), 1 ind. Levanger 3.2 (Ingunn Longva medd. MHu), 1 ind. på foringsplass Raset, Verdal 27.2 (ASØ, TSØ), 2 ind. Åsen sentrum, Levanger ca. 4.3 (Vebjørn Haugom medd. MHu), 1 ind. Levanger 17.3 (Aina Bye), 8 ind. Tautra 6.12 (RPe), 2 ind. Vikaleiret, Frosta 9.12 (RPe)

Bergirisk *Carduelis flavirostris*

Vårtrekk: 2 ind. Ørin 6.4 (TKo). **Innlandsfunn:** 2 ind. Jarpetjahke, Frøyningsdalen, Namsskogan 19.6 (TRe), hørt Gudå, Meråker 20.10 (TRØ). **Vinterfunn:** 2 ind. Alfnes-fjæra 26.12 (TKo)

Brunsisik *Carduelis cabaret*

minst 2 ind. Havfrua, Rinnleiret, Verdal 16.2 (TSØ), 1 1K ringm. Vikaleiret, Frosta 14.10 (RPe)

Polarsisik *Carduelis hornemanni*

3 ind. Ytterøya, Levanger 3.1 (TKo, KWø, Jørn Fenstad), 1 ind. Hoset, Elvran, Stjørdal 10.1-16.2 (PIV), 1 ind. Hammer, Nordli, Lierne 4.4 (KHe, MVe), minst 4 ind. Levangernesset 7.4 (TKo, KWø, Morten Mørkved), 1 ind. Staupshaugen 12.4 (TKo), 1 ind. ringmerket Ørin 25.8 (HSØ, RRI, TSØ, ASØ m.fl.), 14 ind. ringm. Vikaleiret, Frosta 4-14.10 (RPe), 1 ind. Figga, Leksdalsvatnet, S. 22.10* (TSØ), 2 ind. Vikan, Stjørdal 30.12 (TRØ)

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*

1 par på Tautra 13.1 (BNy, BFu og JAA)

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera*

1 ind. Remarka, Stjørdal 12.09 (IJØ).

Konglebit *Pinicola enucleator*

1 ad. M og 2 juv. Lyarhaugen, Kolvereid, Nærøy 15.2 (FKu), 1 F-f. Finne, Nærøy 3.3 (FKu), 2 juv. M Forbregd/Lein, Verdal 10.3 (TSØ)

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes*

Hekkefunn: 1 par m. reir Prestegårdshagen, Værnes kirke, Stjørdal 21.5, hekking vellykket (BNy og

klasse 5A, Fossli skole). Dette er første hekkefunn i Stjørdal kommune. **Øvrige funn:** 1 ind. 16.1 Stiklestad 16.1 (AMS medd TSØ), 8 ind. Stiklestad medio mars (AMS, TSØ), 2 ind. Husbymarka, Stjørdal 15.3 (Geir Hammer), 2 ind. Repesleiret, Stjørdal 26.4 (BGS, GRu), 2 ind. Holmen gård, Vuku, Verdal (IJ), 3 ind. Byahalla, Steinkjer 6.5 (EMO), 1 ind. på foringsplass, Verdalsøra 24.12 (Eldar Åsgård Bendiksen, Anders Bendiksen m.fl. medd. KÅS).

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Vårtrekk: 1 F Rinnleiret 8.5 (TRØ)

Vierspurv *Emberiza rustica*

1 par Murubekken, Lierne 25.5 (KHe, MVe), 1 2K M eller ad F, Kvemoen, Kvesjøen, Lierne 1.6 (TSØ, ASØ).

Sivspurv *Emberiza schoeniclus*

Vårtrekk: 1 M på foringsplass, Vikan, Stjørdal 17.4 (TRØ).

Observatører:

AIA	Aslaug Irene Aftret
AIIn	Arnstein Indahl
AMS	Anne Mari Sørhuus
ASØ	Anders Sørhuus
BeN	Bertil Nyheim
BES	Beata Elisabeth Solbakken
BFu	Bjørn Fuldseth
BGS	Bård Gunnar Stokke
BIn	Bodil Indahl

Polarsisik. Leksdalsvatnet
22 oktober.
Fotograf: Trond Sørhuus.

BNy	Bård Nyberg
EHu	Einar Hugnes
EKr	Emil Krokan
EMo	Erlend Moen
ESæ	Einar Sæter
FFa	Frode Falkenberg
FKu	Franz Kutschera
FSc	Fredrik Schevig
GBa	Georg Bangjord
GRu	Geir Rudolfsen
HSø	Halvor Sørhuus
IHa	Inge Hafstad
IJI	Inge J. Indahl
IJØ	Ingar Jostein Øien
JAA	Jo Anders Auran
JHa	John Haugen
KAS	Kjetil Aadne Solbakken
KHa	Kristian Hassel
KHe	Knut Hellandsjø
KTr	Kjartan Trana
KWo	Kristian Worum
KÅS	Knut Åge Storstad
MHu	Magne Husby
MMy	Magne Myklebust
MVa	Morten Vang
MVe	Morten Venås
NOF	NOF-ekskursjon
OVo	Olav Vollan
PKl	Pål Klevan
PMø	Pål Mølnvik
PIV	Per Inge Værnesbranden
RRi	Roar Rismark
SMo	Steinar Moe
SGa	Steinar Garstad
TBe	Torborg Berge
TEB	Trond Einar Brobak
TFo	Trygve Forberg
THa	Trond Haugskott
TKo	Terje Kolaas
TKr	Torgeir Krokan
TMy	Torstein Myhre
TRØ	Tom Roger Østerås
TSø	Trond Sørhuus
TWA	Truls W. Andersen
VBu	Vegard Bunes

Observasjoner til LRSK/Nord-Trøndelag sendes til:

Per Inge Værnesbranden, Innherredsvn 42, 7500 Stjørdal, eller på e-post: lrsknt@nofnt.no

PROSJEKT PATTEDYRATLAS

Nå går det mot slutten!

Her er en siste oppfordring om å få samlet inn data til prosjektet. 2002 er det siste året for Prosjekt Pattedyratlas, og 31.12.2002 er siste registreringsdato. Se forøvrig TN nr. 2001, side 20, for mer opplysninger.

Det oppfordres spesielt sterkt til å samle inn gulpeboller og materiale fra uglekasser. For å få fart på innsamlinga i Nord-Trøndelag vil det bli mulighet til å få noen kroner for innlevert materiale. For hvert innlevert uglereir med byttedyrrester etter smågnagere og spissmus, utbetales kr. 50,-. Dersom du i tillegg har gjort grovarbeidet selv, og sortert ut alle kranier og kjevebein, utbetales kr. 100,- pr.

reir. Ta kontakt med **Per Inge**

Værnesbranden, Innherredsvn. 42, 7500 Stjørdal. TLF: 74825538 / 97538439. E-post: per.inge.vae@c2i.net.

Se ellers hjemmesidene til Norsk Zoologisk Forening for mer info om prosjektet: www.zoologi.no/patlas/

SISTE SESONG MED VINTE-RATLAS

Vinteren 2002/2003 er siste feltsesong med innsamling av observasjoner til VinterAtlas-prosjektet. Vi oppfordrer alle som ennå ikke har sendt inn sine observasjoner fra tidligere vintrer om å blåse støvet av gamle notatbøker. Bruk vinteren til å ta en tur ut og gjør en innsats for å dekke inn ruter med ingen eller dårlig dekning. Kontaktpersoner for Trøndelag er: Sør-Trøndelag: Hans Einar Ring, Nes, 7160 Oksvoll (eller innrapportering via hjemmesidene til NOF avd. Sør-Trøndelag:

<http://home.2ci.net/hering/fosen/vatlas.html>., og Nord-Trøndelag: Per Inge Værnesbranden, Innherredsvn. 42, 7500 Stjørdal.

INNHold

TARETRÅLING OG STORSKARV 4

av Svein-Håkon Lorentsen, Halvor Asper og Svein Hustrulid

VENNER OG FIENDER UT MOT HAVET 9

av Torgeir Krokan

SMÅSTYKKER 12

Leserbrev og redaksjonelt

EIT PAR BITAR OM PLANTENAMN 24

av Tor Erik Jenstad

OM NYPEROSE OG BRODDBERGKNAPP 26

av Trond Arnesen

FUGLELEIKEN 29

Kryssord, spørsmål mm

FISKEØRNA OG LRSK-RAPPORTEN 36

av Arne Vanebo

FJELLREV OG SPURVEUGLE 39

av Torgeir Krokan

VINTERFORING AV FUGLER 43

av Jon Peter Stav

BUVIKA OG GAULOSEN - hva skal det bli til? 48

av Øystein R. Størkersen

SMÅSTYKKER 51

Leserinlegg, aktualiteter mm

FUGLELEIKEN 66

Kryssord, spørsmål osv.

FUGLER I NORD-TRØNDELAG 2001 71

Rapport fra LRSK/Nord-Trøndelag